Uchwała Nr V/35/2019
Rady Miejskiej w Mordach
z dnia 22 lutego 2019 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście i Gminie Mordy na lata 2019 – 2026

Na podstawie art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1508 ze zm.), Rada Miejska w Mordach uchwala, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście i Gminie Mordy na lata 2019 – 2026, która stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Mordy.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCA
RADY MIEJSKIEJ
Katarzyna Kotowska

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W MIEŚCIE I GMINIE MORDY NA LATA 2019-2026

MIASTO I GMINA MORDY

POWIAT SIEDLECKI

WOJEWÓDZTWO MAZOWIECKIE

ZAMAWIAJĄCY	MIEJSKO-GMINY OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W MORDACH
WYKONAWCA	WESTMOR CONSULTING JOANNA KASZUBSKA
SPRAWDZAJĄCY	WESTMOR CONSULTING KAROLINA DRZEWIECKA

MORDY 2019

Spis treści

1. Wprowadzenie ... 3
2. Metodologia opracowania Strategii ... 10
3. Diagnoza sytuacji społecznej ... 11
3.1. Charakterystyka sytuacji społecznej ... 11
3.1.1. Charakterystyka ogólna Miasta i Gminy ... 11
3.1.2. Demografia ... 12
3.1.3. Rynek pracy ... 16
3.1.4. Gospodarka mieszkaniowa ... 19
3.1.5. Służba zdrowia ... 19
3.1.6. Edukacja ... 21
3.1.7. Kultura i sport ... 24
3.1.8. Podmioty wsparcia społecznego ... 25
3.1.9. Współpraca z organizacjami pozarządowymi ... 34
3.2. Problemy społeczne występujące na terenie Miasta i Gminy Mordy ... 34
3.2.1. Bezrobocie ... 34
3.2.2. Ubóstwo ... 36
3.2.3. Problemy osób z niepełnosprawnością oraz długotrwale lub ciężko chorych ... 37
3.2.4. Problemy osób starszych ... 38
3.2.5. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego ... 39
3.2.6. Uzależnienia ... 43
3.2.7. Bezdomność ... 45
3.2.8. Przemoc w rodzinie ... 46
3.2.9. Przestępczość ... 48
3.3. Wyniki badania ankietowego ... 49
3.4. Analiza SWOT ... 95
4. Prognoza zmian w zakresie objętym strategią ... 96
4.1. Prognoza demograficzna ... 96
4.2. Prognoza zmian ... 100
5. Wizja rozwoju społecznego i cele strategiczne ... 102
6. Kierunki niezbędnych działań ... 103
7. Sposób realizacji strategii oraz jej ramy finansowe ... 104
8. Monitoring i wskaźniki pomiaru stopnia realizacji strategii ... 106
9. Spis tabel, wykresów, rysunków ... 113

1. Wprowadzenie

Dokonujące się zmiany gospodarcze i polityczne są przyczyną problemów społecznych, które dla władz samorządowych stanowią nowe wyzwania. Niestety, niewystarczający okazuje się przeprowadzany do tej pory model polityki społecznej, opierający się przede wszystkim na łagodzeniu skutków niekorzystnych zjawisk. Działania nastawione na walkę z konsekwencjami problemów nie są dostateczne, gdyż brakuje nacisku na zapobieganie zagrożeniom. W wyniku tego niezbędne jest przygotowanie całościowych, długoterminowych i logicznych programów polityki społecznej.

Fundamentalne narzędzie materializacji lokalnej polityki społecznej stanowi strategia rozwiązywania problemów społecznych. Zobowiązanie sporządzenia dokumentu wynika z art. 17 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. 2018 poz. 1508 z późn. zm.), w którym zostało napisane: „*do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.*”

Zgodnie z art. 16b, ust 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. 2018 poz. 1508 z późn. zm.), strategia rozwiązywania problemów społecznych zawiera przede wszystkim:

1) diagnozę sytuacji społecznej;
2) prognozę zmian w zakresie objętym strategią;
3) określenie:

— celów strategicznych projektowanych zmian,
— kierunków niezbędnych działań,
— sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
— wskaźników realizacji działań.

Akty prawne regulujące opracowanie i wykonanie gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowią również:

— ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie terytorialnym (Dz.U. 2018 poz. 994 z późn. zm.);
— ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2018 r. poz. 1265 z późn. zm.);
— ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. 2018 poz. 1878);
— ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2017 r. poz. 180 z późn. zm.);

- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018 r. poz. 998 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2018 r. poz. 450 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2018 r. poz. 1030 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. z 2017 r. poz. 1832 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 2020);
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2018 r. poz. 2134)
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2018 r. poz. 2137)
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2018 poz. 511 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 1828 z późn. zm.).

Głównym celem strategii rozwiązywania problemów społecznych jest pogłębianie i rozwój form pracy socjalnej, kooperacja z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się problemami społecznymi oraz instytucjami funkcjonującymi w sferze polityki społecznej, takimi jak: zapobieganie wykluczeniu społecznemu, bezpieczeństwo publiczne, pomoc osobom niepełnosprawnym i starszym, ochrona zdrowia. Działania będą prowadzone głównie po to, by aktywizować środowiska pozostające na marginesie życia społecznego, wykluczone społecznie lub zagrożone tym zjawiskiem.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście i Gminie Mordy na lata 2019-2026 jest wieloletnim dokumentem programowym, stanowiącym niebagatelne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa socjalnego jego mieszkańców, zwłaszcza grup społecznych, którym grozi izolacja społeczna.

POWIĄZANIE Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI WYŻSZEGO SZCZEBLA

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest jednym ze sposobów realizacji strategii rozwoju Miasta i Gminy Mordy i dokumentem wdrażającym politykę lokalną, a w wyniku tego dokumentem wypełniającym politykę regionalną i krajową. Poniżej ukazano sprzężenie niniejszego dokumentu z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla, włączając te, które wydaje Unia Europejska.

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

Strategia „Europa 2020" jest strategią Unii Europejskiej, która ma na celu likwidację problemów wynikających z kryzysu gospodarczego. Co więcej, ma pomóc poprawić niedopracowania europejskiego wzoru wzrostu gospodarczego.

Unia Europejska wskazała sobie konkretne cele tworzące jeden plan, które obejmują innowację, edukację, zatrudnienie, włączenie społeczne i zmiany klimatu/energii, które powinno wypełnić się do 2020 roku. W każdym z tych zakresów państwa członkowskie określiły z kolei własne krajowe zamierzenia. Precyzyjne działania na poziomie zarówno unijnym, jak i krajowym intensyfikują realizację strategii.

Strategia Europa 2020 obejmuje trzy sprzężone ze sobą priorytety:

- rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Realizacja założeń Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście i Gminie Mordy da możliwość rozwoju sprzyjającego integracji społecznej. Osiągnięcie spójności społecznej jest możliwe poprzez pomoc skierowaną do środowisk dysfunkcyjnych, więc działania realizowane w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wpisują się w realizację prognozowanych rezultatów z wdrożenia Strategii Unii Europejskiej.

Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030 jest dokumentem ukazującym główne tendencje, wyzwania i schematy rozwoju społeczno – gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania państwa. Najistotniejszym zadaniem Długookresowej Strategii jest poprawa jakości życia obywateli. W zgodzie z wykonaną diagnozą przygotowaną na potrzeby sporządzenia Długookresowej Strategii, rozwój Polski winien odbywać się w

trzech strategicznych obszarach w sposób równoczesny, które to obszary zostały podzielone na osiem części:

w obszarze konkurencyjności i innowacyjności gospodarki:

- Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna;
- Polska Cyfrowa;
- Kapitał ludzki ;
- Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko.

w obszarze równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski:

- Rozwój regionalny;
- Transport.

w obszarze efektywności i sprawności państwa:

- Kapitał społeczny;
- Sprawne państwo.

Wsparcie kierowane do mieszkańców Miasto i Gmina Mordy w ramach realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wpłynie bardzo korzystnie na przyrost kapitału społecznego.

Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Głównym powodem opracowania, a następnie wdrożenia Narodowej Strategii Integracji Społecznej jest przystąpienie Polski do realizacji drugiego z zadania Strategii Lizbońskiej UE stawiającego na unowocześnienie europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz pokonywanie izolacji społecznej. Analizując zmiany, jakie zaszły w wyniku transformacji ustrojowej niezwykle istotne działanie strategiczne państwa powinno stanowić tworzenie warunków kształtowania kapitału społecznego. Rozwój kapitału społecznego, w tym umiejętności do kooperacji oraz rozwiązywania problemów społecznych obliguje do wzrostu zaangażowania obywateli, a także wymaga takiej polityki państwa, która będzie spójna. Marginalizowanie społeczne wynika przede wszystkim z niekorzystnych warunków ekonomicznych, dyskryminacja ze względu na niepełnosprawność, choroby, uzależnienia. Realizowanie koncepcji Narodowej Strategii będzie możliwe dzięki wdrożeniu strategii i programów w kwestii integracji społecznej na poziomie lokalnym, zatem przyjęcie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych umożliwi realizację założeń zawartych w Narodowej Strategii Integracji Społecznej.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 została przygotowana jako reakcja zwrotna na wyzwania, jakie zidentyfikowano w Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Nierozerwalnym elementem inicjatywy rozwoju Polski na najbliższe lata jest Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego. Sztandarowym celem Strategii jest umocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju gospodarczo – społecznym Polski, realizowanego za pomocą czterech najważniejszych zadań szczegółowych:

Cel 1. Kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji.
Cel 2. Poprawa mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne.
Cel 3. Usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiany wiedzy.
Cel 4. Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego.

Współpraca różnych podmiotów aktywnych w sferze społecznej takich, jak: organizacje społeczne czy podmioty publiczne będzie umożliwiała realizację określonych celów. Działania skierowane do beneficjentów Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mordach będą miały wpływ na osiągnięcie wyżej wymienionych założeń, a zwłaszcza na zwiększenie aktywności i wzrost poziomu umiejętności wspomagających rozwój kapitału społecznego.

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku

Jako główny cel Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego ustanowiono *Zmniejszenie dysproporcji rozwoju w województwie Mazowieckim oraz wzrost znaczenia obszaru metropolitalnego Warszawy w Europie.* Cel generalny będzie realizowany w oparciu o następujące cele strategiczne:

Priorytetowy cel strategiczny – Dotyczy przemysłu i produkcji. Zakłada rozwój produkcji ukierunkowanej na eksport w przemyśle zaawansowanych i średniozaawansowanych technologii oraz w przemyśle i przetwórstwie rolno-spożywczym.

Cel strategiczny 1 – Dotyczy gospodarki. Wskazuje wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii.

Cel strategiczny 2 – Dotyczy przestrzenie i transportu. Zakłada poprawę dostępności i spójności terytorialnej regionu oraz kształtowanie ładu przestrzennego.

Cel strategiczny 3 – Dotyczy społeczeństwa. Zakłada poprawę jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki.

Uzupełnienie do powyższych celów strategicznych stanowią dwa ramowe cele strategiczne.

Ramowy cel strategiczny 1 – Dotyczy środowiska i energetyki. Wskazuje zapewnienie gospodarce zdywersyfikowanego zaopatrzenia w energię przy zrównoważonym gospodarowaniu zasobami środowiska.

Ramowy cel strategiczny 2 – Dotyczy kultury i dziedzictwa. Zakłada wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego oraz walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jakości życia.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście i Gminie Mordy wpisuje się przede wszystkim w cel strategiczny dotyczący społeczeństwa. Cel ten wskazuje na konieczność podjęcia działań w zakresie poprawy aktywności obywatelskiej, aktywności zawodowej ludności, ograniczenia zjawiska ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawy dostępność usług publicznych i społecznych, w tym: zdrowotnych i socjalnych z zakresu opieki długotrwałej i paliatywnej.

Strategia Rozwoju Powiatu Siedleckiego na lata 2015-2020 z perspektywą do 2025 r.

Dokument określa działania władz Powiatu na najbliższe lata, mających na celu jego rozwój społeczno - gospodarczy. Wizja Strategii składa się z następujących elementów:

- powiat siedlecki stwarza swoim mieszkańcom realne możliwości realizacji ich planów życiowych, dzięki dobrze rozwiniętej infrastrukturze, sprawnie działającym władzom, szerokiej gamie usług oraz bogatej ofercie kulturalnej i sportowej,
- powiat siedlecki to obszar dla rozwoju konkurencyjnej gospodarki, wykorzystujący zasoby wykwalifikowanej siły roboczej, sprzyjające przedsiębiorcom władze, warunki naturalne oraz bliskość i dobre połączenie z aglomeracją warszawską,
- strategiczne położenie powiatu siedleckiego w obszarze metropolii warszawskiej i oddziaływania specyfiki obszarów przygranicznych wschodniej Polski, stwarza możliwości rozwoju wysoko zaawansowanych usług i powstawania podmiotów generujących innowacje.

W Strategii Rozwoju Powiatu Siedleckiego w oparciu o wyniki diagnozy dotyczącej problemów mieszkańców powiatu, określono następujące cele:

- Rozwój potencjału gospodarczego powiatu siedleckiego.
- Podniesienie potencjału społecznego i edukacyjnego mieszkańców powiatu siedleckiego.
- Promocja i ochrona dziedzictwa kulturowego.
- Promocja i ochrona walorów turystycznych Powiatu.
- Bezpieczny Powiat.

Zasadniczym zadaniem ww. celów jest rozwój powiatu siedleckiego i jego modernizacja. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest spójna z założeniami powyższego

dokumentu, gdyż zakłada podjęcie działań na rzecz społeczeństwa. Wpisuje się zatem w cel „Podniesienie potencjału społecznego i edukacyjnego mieszkańców powiatu siedleckiego."

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Siedleckim na lata 2011-2020

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście i Gminie Mordy jest zgodna z celami sformułowanymi w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Siedleckim. Obie strategie są ze sobą spójne, wpływając na rozwój polityki społecznej oraz rozwiązanie zdiagnozowanych na danym obszarze problemów społecznych.

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Mordy na lata 2014-2020

Cel nadrzędny sporządzenia niniejszej strategii polega na zapewnieniu Miastu i Gminie konkurencyjnej pozycji w powiecie, regionie, Polsce i w Europie przy wykorzystaniu jej mocnych stron oraz szans wynikających z jej geograficznego położenia, walorów środowiskowych, potencjału demograficznego oraz uwarunkowań kulturowych i historycznych. Jako kolejny cel powstania strategii ustanowiono stworzenie sprzyjających warunków do korzystnego rozwoju Miasta i Gminy Mordy oraz jej mieszkańców.

Wizja Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Mordy brzmi następująco: „Miasto i Gmina Mordy – zasobna ekonomicznie z nowoczesną infrastrukturą techniczną i rolnictwem, czysta ekologicznie, atrakcyjna dla turystów oraz osiedlających się mieszkańców – przyjazna dla mieszkańców, inwestorów i podróżnych przejeżdżających przez ten teren."

Cele strategiczne tego dokumentu to:

- Rozwój infrastruktury technicznej służącej poprawie życia mieszkańców Gminy,
- Rozwój gospodarstw rolnych oraz wzrost dochodów rolników w Gminie,
- Przyspieszenie rozwoju gospodarczego Gminy poprzez kreowanie przyjaznego klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości,
- Poprawa jakości infrastruktury oświatowo-kulturalnej oraz tworzenie warunków do aktywnego wypoczynku.

Przyjęcie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Mordy i wdrożenie działań z niej wynikających będzie miało wpływ na materializację Strategii Rozwoju. W dokumencie tym przewidziano m.in. wzrost atrakcyjności życia społeczno-kulturalnego, aktywizację społeczności lokalnej oraz zwiększenie jej poczucia tożsamości z miejscem ich zamieszkania.

2. Metodologia opracowania Strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście i Gminie Mordy na lata 2019-2026 przygotowana została zgodnie z ogólnymi warunkami, które obowiązują przedmiotowe dokumenty. Kontraktowo można ją podzielić na trzy zasadnicze części.

Pierwsza część ukazuje charakterystykę sytuacji społecznej Miasta i Gminy Mordy. Zostały tutaj uwzględnione informacje ważne z punktu widzenia obecnych problemów społecznych. Zbadano strukturę demograficzną, stan gospodarki Miasta i Gminy oraz sytuację na rynku pracy. Przedstawiono także dostępne dla mieszkańców usługi społeczne, czyli: pomoc społeczną, edukację, ochronę zdrowia.

Analizy dokonano w oparciu o:

- informacje uzyskane z Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mordach,
- dane Powiatowego Urzędu Pracy w Siedlcach,
- dane Komisariatu Policji w Mordach,
- dane Głównego Urzędu Statystycznego,
- inne dane dostępne na stronach internetowych oraz w dokumentach strategicznych Miasta i Gminy Mordy.

W pierwszej części ukazano także rezultaty przeprowadzonego badania ankietowego, którego celem było rozpoznanie problemów społecznych i potrzeb mieszkańców. Charakterystykę sytuacji społecznej reasumuje analiza SWOT.

Część drugą stanowi prognoza zmian problemów społecznych wskazanych w części diagnostycznej. Prognoza ta została podzielona na 2 główne części:

- prognozę demograficzną opracowaną w oparciu o Prognozę dla gmin na lata 2017-2030 opracowaną przez GUS;
- prognozę zmian problemów społecznych na terenie Miasta i Gminy w wyniku realizacji *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych* oraz działań organizacji i instytucji publicznych działających w zakresie pomocy społecznej (w tym działań MGOPS w Mordach), które będą miały na celu przeciwdziałanie i niwelowanie istniejących problemów.

Niniejsza prognoza stanowi fundament do określania celów strategicznych i kierunków działań.

Część trzecia to określenie celów strategicznych i kierunków działań niezbędnych do zmniejszenia niewłaściwych zjawisk społecznych występujących na terenie Miasta i Gminy

Mordy. Ukazano w niej również sposób realizacji *Strategii* oraz jej ramy finansowe ze wskazaniem źródeł finansowania określonych inicjatyw oraz wskaźników ich realizacji.

Strategia ta dotyczy okresu do 2026 roku. Przyczyną tak wybranego horyzontu czasowego jest specyfika procesów społecznych (rezultaty realizacji Strategii będzie można dostrzec dopiero w dłuższym okresie czasu), ale także obowiązek dopasowania Strategii do innych dokumentów programowych, które znajdują się na szczeblu krajowym i wojewódzkim.

3. Diagnoza sytuacji społecznej

3.1. Charakterystyka sytuacji społecznej

3.1.1. Charakterystyka ogólna Miasta i Gminy

Miasto i Gmina Mordy należy do gmin miejsko-wiejskich. Położona jest w województwie mazowieckim, w powiecie siedleckim. Zajmuje obszar 107,2 km^2.

Rysunek 1. Położenie Miasta i Gminy Mordy na tle powiatu siedleckiego i województwa mazowieckiego

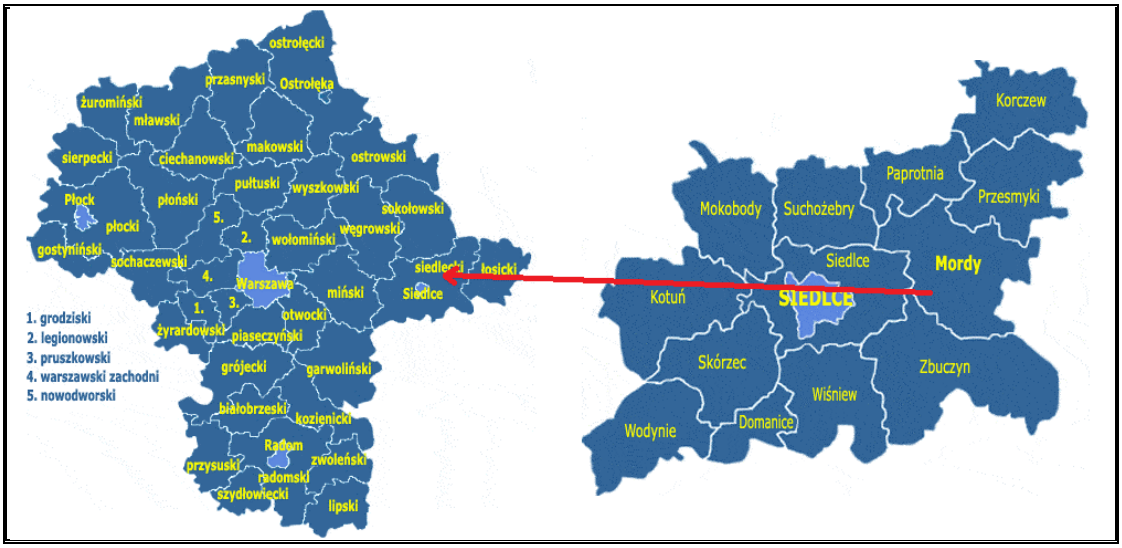

Źródło: http://gminy.pl

Miasto i Gmina Mordy graniczy z następującymi gminami:

- Gminą Przesmyki, pow. siedlecki, woj. mazowieckie;
- Gminą Paprotnia, pow. siedlecki, woj. mazowieckie;
- Gminą Suchożebry, pow. siedlecki, woj. mazowieckie;
- Gminą Siedlce, pow. siedlecki, woj. mazowieckie;
- Gminą Zbuczyn, pow. siedlecki, woj. mazowieckie;
- Gminą Łosice, pow. łosicki, woj. mazowieckie;
- Gminą Olszanka, pow. łosicki, woj. mazowieckie.

3.1.2. Demografia

LICZEBNOŚĆ MIASTA I GMINY Z PODZIAŁEM NA PŁEĆ

Zgodnie z danymi z GUS Miasto i Gminę Mordy na koniec 2017 roku zamieszkiwało 5 881 osób, z czego mężczyźni stanowili 49,72% ogólnej liczby ludności, a kobiety 50,28%. W analizowanych latach spadła liczba ludności o ok. 4,44% w stosunku do roku 2012.

Tabela 1. Liczba mieszkańców Miasta i Gminy Mordy z podziałem na płeć

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ogółem	**osoba**	**6 154**	**6 107**	**6 017**	**6 009**	**5 954**	**5 881**
Mężczyźni	osoba	3 043	3 039	2 999	2 998	2 970	2 924
	%	49,45%	49,76%	48,84%	49,89%	49,88%	49,72%
Kobiety	osoba	3 111	3 068	3 018	3 011	2 984	2 957
	%	50,55%	50,24%	50,16%	50,11%	50,12%	50,28%

Źródło: Dane z GUS

Wykres 1. Struktura ludności Miasta i Gminy Mordy z podziałem na płeć

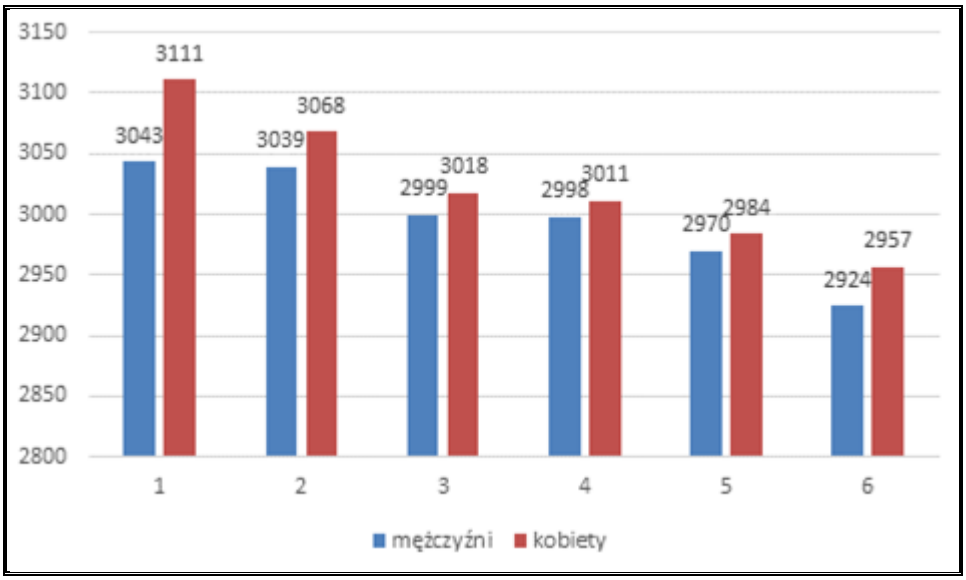

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

STRUKTURA WIEKOWA MIESZKAŃCÓW

Najliczniejszą grupę wiekową wśród mieszkańców Miasta i Gminy Mordy w roku 2017 stanowiły osoby w wieku 30-34 lata. Następnymi w kolejności były osoby w wieku 40-44 lata, 25-29 lat oraz 35-39 lat. W poniższej tabeli przedstawiono strukturę wiekową ludności zamieszkującej obszar Miasta i Gminy Mordy.

Tabela 2. Struktura wiekowa mieszkańców Miasta i Gminy Mordy w 2017 roku

Wyszczególnienie	ogółem	Mężczyźni	kobiety
0-4 lata	254	134	120
5-9 lat	301	143	158
10-14 lat	304	150	154
15-19 lat	296	144	152
20-24 lata	428	226	202
25-29 lat	442	234	208
30-34 lata	443	237	206
35-39 lat	439	227	212
40-44 lata	395	226	169
45-49 lat	355	176	179
50-54 lata	358	192	166
55-59 lat	374	204	170
60-64 lata	414	203	211
65-69 lat	332	165	167
70-74 lata	241	89	152
75-79 lat	180	59	121
80-84 lat	156	53	103
Powyżej 85 lat	169	62	107

Źródło: Dane z GUS

Struktura wiekowa mieszkańców Miasta i Gminy Mordy została również przedstawiona w poniższej tabeli z podziałem na grupy ekonomiczne:

- grupa w wieku przedprodukcyjnym,
- grupa w wieku produkcyjnym,
- grupa w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 3. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym oraz poprodukcyjnym na terenie Miasta i Gminy Mordy w latach 2012-2017

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2012	2013	2014	2015	2016	2017
w wieku przedprodukcyjnym							
ogółem	osoba	1 168	1 148	1 092	1 074	1 059	1 033
mężczyźni	osoba	574	568	538	531	520	508
kobiety	osoba	594	580	554	543	539	525
w wieku produkcyjnym							
ogółem	osoba	3 755	3 720	3 694	3 691	3 630	3 559
mężczyźni	osoba	2 065	2 065	2 054	2 056	2 031	1 988
kobiety	osoba	1 690	1 655	1 640	1 635	1 599	1 571

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2012	2013	2014	2015	2016	2017
w wieku poprodukcyjnym							
ogółem	osoba	1 231	1 239	1 231	1 244	1 265	1 289
mężczyźni	osoba	404	406	407	411	419	428
kobiety	osoba	827	833	824	833	846	861
udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem							
w wieku przedprodukcyjnym	%	18,98%	18,80%	18,15%	17,87%	17,79%	17,57%
w wieku produkcyjnym	%	61,02%	60,91%	61,39%	61,43%	60,97%	60,52%
w wieku poprodukcyjnym	%	20,00%	20,29%	20,46%	20,70%	21,24%	21,91%

Źródło: Dane GUS

Analizując dane zawarte w powyższej tabeli należy stwierdzić, że najliczniejszą grupę w 2017 roku stanowiły osoby w wieku produkcyjnym – 60,52% populacji Miasta i Gminy Mordy. Natomiast ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 17,57% ogólnej liczby ludności, a w wieku poprodukcyjnym – 21,91%.

W analizowanym okresie należy zauważyć, że:

- liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym zmalała, co oznaczało, że na terenie Miasta i Gminy z roku na rok rodzi się mniej dzieci,
- liczba ludności w wieku produkcyjnym również zmalała,
- liczba ludności w wieku poprodukcyjnym w okresie poddanym analizie systematycznie rosła, co świadczy o narastających problemie starzenia się społeczeństwa.

Zachowanie rosnącej liczby osób w wieku poprodukcyjnym, niekorzystnie wpłynie na sytuację demograficzną Miasta i Gminy w przyszłości. Prowadzić to będzie do starzenia się społeczeństwa i stopniowego zmniejszania liczby ludności Miasta i Gminy. Wiązać się to będzie z coraz większymi potrzebami osób starszych, koniecznością zwiększenia oferty kierowanej do tej grupy ekonomicznej, w tym m.in. usług opiekuńczo-pielęgnacyjnych.

MIGRACJE

Poprzez migracje rozumie się stałą lub czasową zmianę miejsca pobytu. Saldo migracji ma istotny wpływ na wielkość populacji danego obszaru. Na terenie Miasta i Gminy Mordy w latach 2012 – 2017 zarówno liczba zameldowań, jak i wymeldowań ulegała wahaniom. Najniższy poziom zameldowań odnotowano w 2014 roku, natomiast największa liczba wymeldowań miała miejsce w 2013 roku. W każdym analizowanym roku za wyjątkiem 2015 liczba wymeldowań przewyższała liczbę zameldowań.

Wykres 2. Migracje wewnętrzne na terenie Gminy i Miasta Mordy

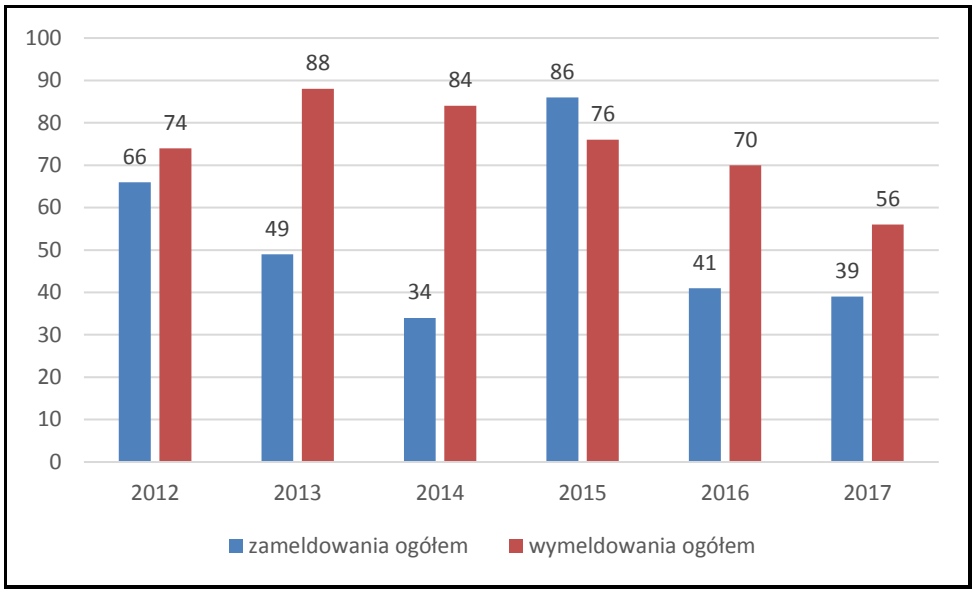

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

W latach 2012–2017 saldo migracji dla Miasta i Gminy Mordy (różnica między liczbą osób, które zameldowały się na terenie Miasta i Gminy, a liczbą osób, które się z niego wymeldowały w danym roku) było ujemne lub zerowe. Szczegółowe dane dotyczące salda migracji na terenie Gminy i Miasta Mordy w latach 2012 – 2017 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4. Migracje na pobyt stały na terenie Miasta i Gminy Mordy wg typu i kierunku

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016	2017
zameldowania ogółem	**68**	**50**	**35**	**0**	**42**	**40**
zameldowania z miast	27	20	22	45	10	21
zameldowania ze wsi	39	29	12	41	31	18
wymeldowania ogółem	**74**	**88**	**84**	**0**	**71**	**56**
wymeldowania do miast	37	48	45	51	54	46
wymeldowania na wieś	37	40	39	25	16	10
saldo migracji	**-6**	**-38**	**-49**	**0**	**-29**	**-16**

Źródło: Dane GUS

PRZYROST NATURALNY

Przyrost naturalny na terenie Miasta i Gminy Mordy w latach 2012 – 2017 kształtował się na ujemnym poziomie, co oznacza, że liczba zgonów w tym roku była większa niż liczba urodzeń żywych.

Tabela 5. Przyrost naturalny na terenie Miasta i Gminy Mordy w latach 2012-2017

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Urodzenia żywe ogółem	**53**	**63**	**56**	**43**	**67**	**49**
mężczyźni	20	37	30	24	33	25
kobiety	33	26	26	19	34	24
Zgony ogółem	**79**	**79**	**69**	**76**	**74**	**85**
mężczyźni	44	41	36	42	42	56
Kobiety	35	38	33	34	32	29
Przyrost naturalny ogółem	**-26**	**-16**	**-13**	**-33**	**-7**	**-36**
mężczyźni	-24	-4	-6	-18	-9	-31
kobiety	-2	-12	-7	-15	2	-5

Źródło: Dane GUS

Wykres 3. Urodzenia żywe i zgony

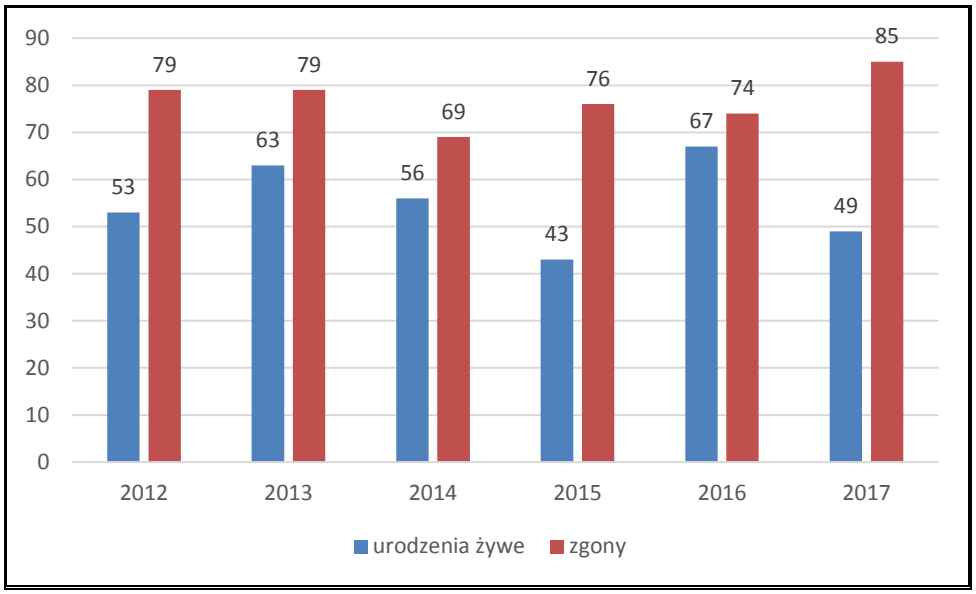

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

3.1.3. Rynek pracy

Na terenie Miasta i Gminy Mordy na koniec 2017 roku działało 348 podmiotów gospodarczych, z czego 6,85% w sektorze publicznym, zaś 93,15% w sektorze prywatnym. Liczba podmiotów gospodarczych ogółem w latach 2012-2017 wzrosła o 8,41%. Wzrosła również liczba podmiotów w sektorze prywatnym. Struktura gospodarcza na obszarze przedmiotowej jednostki samorządu terytorialnego została przedstawiona w poniższej tabeli.

Tabela 6. Podmioty gospodarcze działające na terenie Miasta i Gminy Mordy w latach 2012-2017

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016	2017
podmioty gospodarki narodowej ogółem	321	342	348	348	349	348
sektor publiczny						
Ogółem	22	22	22	21	21	20
państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	19	19	19	18	18	17
spółki handlowe	8	9	11	11	12	12
sektor prywatny						
Ogółem	299	320	326	324	328	328
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	251	268	269	268	269	268
spółki handlowe	8	9	11	11	12	12
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	1	1	1	1	2	1
Spółdzielnie	2	2	2	2	2	2
stowarzyszenia i organizacje społeczne	16	17	18	20	20	21

Źródło: Dane GUS

W analizowanym okresie największy udział w sektorze prywatnym posiadały osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (w 2017 roku stanowiły 81,71% podmiotów sektora prywatnego). Następnymi w kolejności pod względem liczebności były stowarzyszenia i organizacje społeczne – 21 podmiotów oraz spółki handlowe – 12 podmiotów w 2017 roku. Na terenie Miasta i Gminy Mordy na koniec 2017 roku funkcjonowała również 1 spółka handlowa z udziałem kapitału zagranicznego oraz 2 spółdzielnie.

Wykres 4. Struktura działalności gospodarczej na terenie Miasta i Gminy Mordy w 2017r. wg sekcji PKD 2007 (podmioty prywatne)

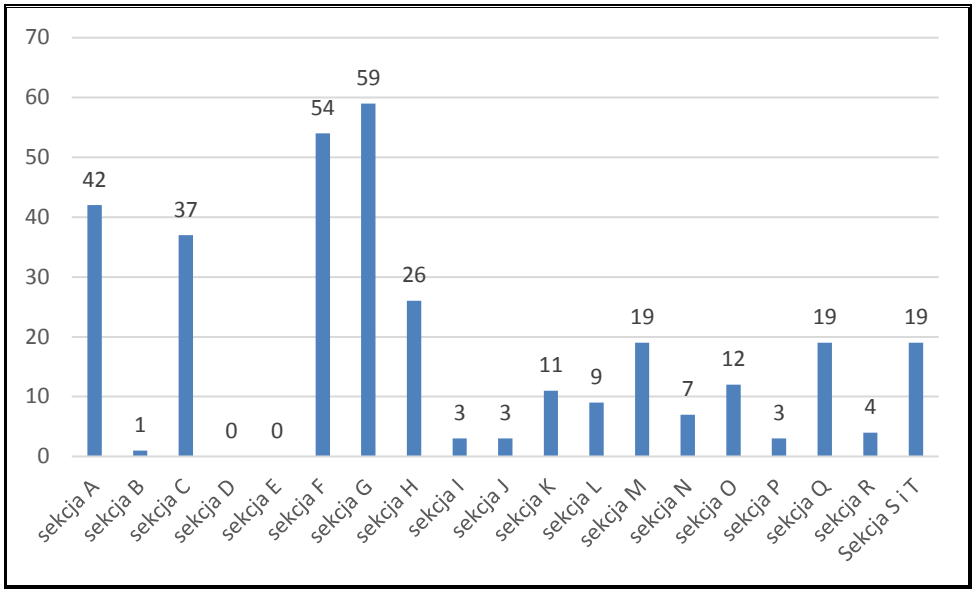

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

Zgodnie z danymi zaprezentowanymi na powyższym wykresie, działalność gospodarcza zarejestrowana na terenie Miasta i Gminy Mordy w sektorze prywatnym koncentruje się głównie na sekcji G (handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle) oraz sekcji F (budownictwo).

Legenda:

A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
B	Górnictwo i wydobywanie
C	Przetwórstwo przemysłowe
D	Wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
E	Dostawa Wody.; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
F	Budownictwo
G	Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
H	Transport i gospodarka magazynowa
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
J	Informacja i komunikacja
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalności wspierająca
O	Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne
P	Edukacja
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją
S	Pozostała działalność usługowa
T	Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby
U	Organizacje i zespoły eksterytorialne

3.1.4. Gospodarka mieszkaniowa

Według danych GUS w 2017 r. ogółem na terenie Miasta i Gminy Mordy znajdowało się 2 140 mieszkań o łącznej powierzchni 168 362m^2. Na przestrzeni lat 2012-2017 liczba mieszkań na terenie Miasta i Gminy Mordy wzrosła o 1,13%, liczba izb wzrosła o 1,78%, a powierzchnia użytkowa mieszkań wzrosła o 2,09%..

Zasoby mieszkaniowe na terenie Miasta i Gminy Mordy w latach 2012-2017 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 7. Zasoby mieszkaniowe na terenie Miasta i Gminy Mordy

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ogółem						
mieszkania	2 116	2 120	2 123	2 129	2 133	2 140
izby	8 326	8 353	8 366	8 395	8 430	8 474
powierzchnia użytkowa mieszkań (m^2)	164 918	165 657	165 893	166 655	167 460	168 362

Źródło: Dane GUS

Zadaniem własnym Miasta i Gminy Mordy jest tworzenie warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych swoim obywatelom. Zakres odpowiedzialności obejmuje przede wszystkim zapewnienie lokali socjalnych mieszkańcom o niskich dochodach. Lokale socjalne służą zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych osobom o niskich dochodach, nieposiadających tytułu prawnego do lokalu oraz osób eksmitowanych na podstawie wyroku sądowego.

3.1.5. Służba zdrowia

Na terenie Miasta i Gminy Mordy opiekę medyczną dla mieszkańców zapewniają:

- NZOZ „Medyk" w Mordach – oferuje:
  - Świadczenia zdrowotne w zakresie usług pielęgniarek i położnych środowiskowo-rodzinnych
  - ambulatorium
  - usługi gabinetu zabiegowego,
  - wizyty domowe
- NZOZ „Przychodnia medyczna Vena" w Mordach - zapewnia:

  - świadczenia zdrowotne oraz w zakresie rehabilitacji,
  - świadczenia zdrowotne w zakresie usług pielęgniarek i położnych środowiskowo-rodzinnych
  - usługi gabinetu zabiegowego
  - ambulatorium
  - wizyty domowe
- NZOZ „Radmed" w Radzikowie Wielkim:
  - świadczenia podstawowej opieki zdrowotnej w warunkach ambulatoryjnych
- NZOZ „Stomax" w Mordach – świadczenia stomatologiczne
- NZOZ „Villa Dentex" w Czepielinie – świadczenia stomatologiczne

Źródło: Strategia rozwoju Miasta i Gminy Mordy na lata 2014-2020

Opieka zdrowotna to ogół środków mających na celu zapobieganie i leczenie chorób. Realizowana jest za pomocą systemu opieki zdrowotnej. Zgodnie z danymi GUS, na przestrzeni lat 2012-2017 liczba porad dotyczących podstawowej opieki zdrowotnej zmalała o 4,64% a liczba porad lekarskich o 9,32%. Wynika to z faktu, że na terenie Miasta i Gminy mieszka coraz mniej ludności.

Według ogólnodostępnych danych w Mieście i Gminie Mordy funkcjonuje 1 apteka. Analizując dane w latach 2012-2017 dotyczące ludności przypadającej na jedną aptekę ogólnodostępną można zauważyć, że liczba osób korzystających z aptek zmniejszyła się, co również ma związek ze spadkiem liczby ludności Gminy. W porównaniu do roku bazowego 2012 spadła ona o 4,42%.

Tabela 8. Opieka zdrowotna na terenie Miasta i Gminy Mordy

Wyszczególnienie	Jedn. Miary	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Przychodnie ogółem	szt.	5	5	5	4	4	4
Podstawowa opieka zdrowotna – porady ogółem	szt.	33 387	32 440	31 784	33 170	32 056	31 839
Ambulatoryjna opieka zdrowotna – porady lekarskie	szt.	38 637	35 072	36 936	35 826	35 317	35 037
Apteki	szt.	2	2	2	2	2	2
Ludność na aptekę ogólnodostępną	szt.	3 077	3 054	3 009	3 005	2 977	2 941

Źródło: Dane z GUS

3.1.6. Edukacja

POZIOM WYKSZTAŁCENIA MIESZKAŃCÓW

W 2002 roku, zgodnie z danymi GUS z Narodowego Spisu Powszechnego, na terenie Miasta i Gminy Mordy dominowały osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym – 40,70% populacji Miasta i Gminy. Kolejną pod względem liczebności grupę stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym – 26,39% oraz osoby z wykształceniem średnim – 18,18%. Wykształcenie wyższe posiadało 3,83% osób, a policealne 2,48% osób. Odsetek osób z wykształceniem podstawowym nieukończonym i bez wykształcenia wynosił 8,42%.

Zauważalne jest zróżnicowanie wykształcenia mieszkańców ze względu na płeć. Wśród kobiet z terenu Miasta i Gminy większy niż u mężczyzn był odsetek osób z wykształceniem wyższym, policealnym, średnim i podstawowym ukończonym, zaś znacznie niższy odsetek osób z wykształceniem zawodowym, co wynika z faktu, że szkoły zawodowe posiadają bardziej zróżnicowaną ofertą dla mężczyzn.

Tabela 9. Poziom wykształcenia mieszkańców Miasta i Gminy Mordy w roku 2002

Rodzaj wykształcenia	Ogółem		Mężczyźni	Kobiety
	Liczba osób	Udział %		
Wyższe	208	3,83%	74	134
Policealne	135	2,48%	29	106
Średnie	987	18,18%	408	579
Zasadnicze zawodowe	1 433	26,39%	905	528
Podstawowe ukończone	2 210	40,70%	1 131	1 079
Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia	457	8,42%	197	260

Źródło: Dane GUS Narodowy Spis Powszechny 2002 Ludność

Przedstawione wyżej dane dotyczą wyników Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku i nie odzwierciedlają aktualnej sytuacji. Należy założyć, iż obecnie na terenie Miasta i Gminy Mordy, podobnie jak i w całym kraju, liczba osób z wykształceniem wyższym jest większa.

W związku z brakiem danych dla Miasta i Gminy Mordy zbieranych podczas Narodowego Spisu Powszechnego za 2011 r., poniżej przedstawiono dostępne dane na temat poziomu wykształcenia mieszkańców w powiecie siedleckim.

Tabela 10. Poziom wykształcenia mieszkańców powiatu siedleckiego

Rodzaj wykształcenia	2011
Wyższe	17 130
Średnie i policealne	24 000
Średnie zawodowe	12 426
Średnie ogólnokształcące	8 850
Zasadnicze zawodowe	10 784
Podstawowe ukończone	7 980
Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia	592

Źródło: Dane GUS (Narodowy Spis Powszechny 2002 Ludność, Narodowy Spis Powszechny 2011 Ludność)

Można domniemywać że poziom wykształcenia mieszkańców Miasta i Gminy Mordy w 2011 roku kształtował się podobnie jak w powiecie siedleckim. Zmiany w poziomie wykształcenia posiadanym przez mieszkańców mogą być konsekwencją zmian w systemie edukacji, jak i zmieniającego się zapotrzebowania na rynku pracy.

Stosunek wszystkich osób uczących się na danym poziomie kształcenia do całej populacji osób będących w wieku przypisanym danemu poziomowi kształcenia w okresie 2012 - 2017 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego na terenie Miasta i Gminy Mordy w latach 2012-2017

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2012	2013	2014	2015	2016	2017
szkoły podstawowe	%	87,87	85,87	82,78	75,33	77,69	78,33
gimnazja	%	96,08	95,74	109,19	105,49	114,29	106,61

Źródło: Dane GUS

We wszystkich z analizowanych latach współczynnik skolaryzacji w szkołach podstawowych był niższy niż 100%. Współczynnik skolaryzacji w gimnazjach na terenie Miasta i Gminy w latach 2014-2017 kształtował się powyżej 100%.

Zgodnie z ustawą z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. 2018 poz. 996) proces rekrutacji do gimnazjów został wstrzymany. Od 1 września 2017 r. rozpoczęło się „wygaszanie" szkół gimnazjalnych. W roku szkolnym 2017/2018 uczniowie, z rocznika 2016/2017, którzy ukończyli VI klasę szkoły podstawowej trafili do klasy VII. Ostatni rocznik objęty nauką w gimnazjach zakończy edukację gimnazjalną w roku szkolnym 2018/2019, w związku z czym 1 września 2019 roku gimnazja zostaną zlikwidowane.

Poniższa tabela przedstawia placówki oświatowe funkcjonujące na terenie Miasta i Gminy Mordy. Każda z niżej wymienionych placówek zapewnia dostęp do wykwalifikowanej kadry opiekuńczo-wychowawczej oraz bogatą ofertę dydaktyczną.

Tabela 12. Placówki oświatowe funkcjonujące na terenie Miasta i Gminy Mordy

Nazwa szkoły
Zespół Oświatowy w Mordach
Zespół Szkół w Radzikowie Wielkim
Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Mordach

Źródło: Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Mordy na lata 2014-2020

3.1.7. Kultura i sport

Zadania z zakresu kultury na terenie Miasta i Gminy Mordy realizują następujące instytucje i organizacje:

- Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej im. Ireny Ostaszyk w Mordach
- Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Mordach

Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Mordy na lata 2014-2022

STOWARZYSZENIA I ORGANIZACJE DZIAŁAJĄCE NA TERENIE MIASTA I GMINY MORDY:

- Stowarzyszenie „Rożanki”
- Stowarzyszenie „Uczyniec”
- Stowarzyszenie Koło Gospodyń Wiejskich Wyczółki
- Stowarzyszenie Koło Gospodyń Wiejskich „Klimontowianki”
- Stowarzyszenie „Naszym dzieciom”
- Ochotnicza Straż Pożarna w Czepielinie
- Ochotnicza Straż Pożarna w Starej Wsi
- Ochotnicza Straż Pożarna w Wojnowie
- Spółdzielnia Mieszkaniowa w Mordach
- Ochotnicza Straż Pożarna w Wielgorzu
- Ochotnicza Straż Pożarna w Wyczółkach
- Ochotnicza Straż Pożarna w Wólce Soseńskiej
- Ochotnicza Straż Pożarna w Radzikowie Wielkim
- Ochotnicza Straż Pożarna w Czołomyjach
- Ochotnicza Straż Pożarna w Rogóżu
- Ochotnicza Straż Pożarna w Mordach
- Spółdzielnia Mieszkaniowa w Leśniczówce

W Mordach zlokalizowany jest Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury (M-GOK) oraz Biblioteka publiczna. W odrestaurowanych pomieszczeniach budynku M-GOK odbywają się uroczyste zebrania Rady Miejskiej, spotkania członków Koła Gospodyń Wiejskich, Koła Emerytów i Rencistów oraz imprezy dla dzieci, młodzieży i dorosłych mieszkańców Miasta i Gminy. Organizowane tam są też kursy języków obcych, lekcje nauki gry na instrumentach, konkursy recytatorskie, itp.

Każdego roku w Mordach organizowany jest festyn „Słoneczne Lato". Świetlice wiejskie zlokalizowane są w miejscowościach: Radzików Wielki, Klimonty, Krzymosze, Wyczółki i Czepielin. W Wojnowie i Suchodołku także znajdują się świetlice wiejskie, jednak wymagają one remontu. W Głuchowie trwają prace nad budową nowej świetlicy wiejskiej. Działa także Koła Emerytów i Rencistów z zespołami folklorystycznymi tj. Koziary i Krzymoszowianki.

Na terenie Miasta i Gminy Mordy funkcjonują także inne zespoły folklorystyczne tj.

- Podlasianki,
- Klub Literacki w Czepielina,
- Zespół Wokalny z Wyczółek Złote Kłosy,
- Zespół Wokalny z Wyczółek Dwa Ziarna,
- Teatr Obrzędowy z Klimont Klimontowianki,
- Teatr Obrzędowy w Mordach Podlasianki,
- oraz wymienione już wyżej Koła Gospodyń Wiejskich.

W Mieście i Gminie Mordy funkcjonują również 2 kluby sportowe: MUKS „Polonez" w Mordach oraz LKS „Grodzisk" Krzymosze.

Źródło: https://mojepanstwo.pl

3.1.8. Podmioty wsparcia społecznego

Placówką realizującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie Miasta i Gminy Mordy jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mordach, w którym zatrudnione jest 8 osób.

W Mieście i Gminie Mordy funkcjonuje także Dom Pomocy w Ptaszkach, podejmujący opiekę nad chorymi na Alzheimera i pokrewnymi chorobami otępiennymi oraz przewlekle psychicznie chorych. Dysponuje on 26 miejscami.

Na obszarze Miasta i Gminy Mordy funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny oraz Punkt Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Mordach.

Źródła: http://www.mordy.pl, http://www.alzheimer.org.pl/

Do obowiązków Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mordach należy w szczególności: realizacja zadań zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, ustawą o samorządzie terytorialnym, ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, ustawą o ochronie zdrowia psychicznego, ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawą o przeciwdziałaniu narkomanii, ustawą o świadczeniach rodzinnych, ustawą o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, ustawą o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem", rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu Dobry start, ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, ustawą o zatrudnieniu socjalnym, prowadzenie spraw z zakresu profilaktyki i przeciwdziałania uzależnieniom.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, ośrodki pomocy społecznej realizują następujące zadania:

1. Zadania własne gminy o charakterze obowiązkowym:

a) sporządzanie, zgodnie z art. 16a, oceny w zakresie pomocy społecznej,
b) udzielania schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym,
c) przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych,
d) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych,
e) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
f) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
g) przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowego,
h) opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem,
i) praca socjalna,

j) organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
k) prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych,
l) dożywianie dzieci,
m) sprawianie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym,
n) kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu,
o) pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, sporządzanie sprawozdawczości i przekazywanie jej w obowiązującej formie, w tym formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego,
p) utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników,
q) przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych,
r) opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o oświadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
s) opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

2. Zadania własne gminy:

a) przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych,
b) przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze,
c) prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki,
d) podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznanych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych,
e) współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach oraz realizacji Programu Aktywizacja i Integracja, o którym mowa w przepisach o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

3. Zadania zlecone z zakresu administracji rządowej:

a) organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
b) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną,
c) prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
d) realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia,
e) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych także udzielanie schronienia posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom, o których mowa w art. 5a,
f) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia oraz zapewnianie posiłku i niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którym udzielono zgody na pobyt ze względów humanitarnych lub zgody na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
g) wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.

Zgodnie z art. 36 ustawy o pomocy społecznej, świadczeniami z pomocy społecznej są:

1) świadczenia pieniężne:
   - zasiłek stały,
   - zasiłek okresowy,
   - zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy,
   - zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie,
   - pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki,
   - świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,
   - wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd;
2) świadczenia niepieniężne:
   - praca socjalna,
   - bilet kredytowany,
   - składki na ubezpieczenie zdrowotne,
   - składki na ubezpieczenia społeczne,
   - pomoc rzeczowa, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie,
   - sprawienie pogrzebu,

- poradnictwo specjalistyczne,
- interwencja kryzysowa,
- schronienie,
- posiłek,
- niezbędne ubranie,
- usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia oraz w rodzinnych domach pomocy,
- specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia,
- mieszkanie chronione,
- pobyt i usługi w domu pomocy społecznej,
- pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie – w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych.

W ustawie o pomocy społecznej określone są zadania gminnego ośrodka pomocy społecznej. W szczególności należy do nich zaliczyć pracę socjalną. Zgodnie z art. 45 jest ona świadczona na rzecz poprawy funkcjonowania rodzin i osób w ich środowisku społecznym.

Praca socjalna prowadzona jest:

- z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej;
- ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokajania potrzeb członków społeczności.

Praca socjalna świadczona jest osobom i rodzinom bez względu na posiadany dochód. Może być prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny lub projekt socjalny. Wykorzystuje się w niej właściwe dla tej działalności metody i techniki, stosowane z poszanowaniem godności osoby i jej prawa do samostanowienia.

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Wspiera ona osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie ww. sytuacjom poprzez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Realizacja zadań wynikających z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej polega w szczególności na:

- przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń;
- pracy socjalnej;
- prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej;
- analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej;
- realizacji zadań wynikających z rozeznanych potrzeb społecznych;
- rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom, które znajdują się w ciężkich sytuacjach życiowych, a w szczególności z powodu:

- ubóstwa,
- sieroctwa,
- bezdomności,
- bezrobocia,
- niepełnosprawności,
- długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- przemocy w rodzinie,
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy,
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- alkoholizmu lub narkomanii,
- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej,
- klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej przysługuje osobom samotnie gospodarującym, których dochód nie przekracza kwoty 701 zł zwanej „kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej" oraz osobom w rodzinie, których dochód na osobę nie przekracza kwoty 528 zł, zwanej „kryterium dochodowym na osobę w rodzinie".

Z kolei zgodnie z ustawą z 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych, zasiłek rodzinny przysługuje osobom, których:

- miesięczny dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty 674 zł,
- w przypadku, gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności, zasiłek rodzinny przysługuje, jeśli przeciętny miesięczny dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty 764 zł.

Ustawa o świadczeniach rodzinnych określiła osoby, którym przysługuje prawo do pobierania zasiłku rodzinnego. Są nimi:

- rodzice dziecka,
- jedno z rodziców dziecka,
- opiekun prawny dziecka,
- opiekun faktyczny dziecka,
- osoba ucząca się.

Zgodnie z ustawą o świadczeniach rodzinnych, świadczeniami rodzinnymi są:

1. Zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego,
2. Świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, specjalny zasiłek opiekuńczy oraz świadczenie pielęgnacyjne,
3. Zapomoga wypłacana przez gminy, na postawie art. 22a i art. 22b,
4. Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka,
5. Świadczenie rodzicielskie.

W poniższej tabeli przedstawiona została charakterystyka pomocy przyznanej przez MGOPS mieszkańcom Miasta i Gminy Mordy.

Tabela 13. Pomoc społeczna na terenie Miasta i Gminy Mordy – zadania własne Gminy w latach 2013-2017

Formy pomocy	Liczba świadczeń					Kwota świadczeń w złotych				
	2013	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016	2017
zasiłek stały										
Ogółem	**375**	**397**	**377**	**349**	**333**	**156 416**	**167 581**	**170 054**	**172 008**	**158 208**
Dla osób samotnie gospodarujących	284	303	281	285	270	127 934	137 786	138 483	150 468	140 230
Dla osoby w rodzinie	91	94	96	64	63	28 482	29 795	31 571	21 540	17 978
zasiłek okresowy										
Ogółem	**91**	**93**	**93**	**57**	**57**	**38 290**	**29 981**	**27 979**	**18 559**	**19 671**
Z tytułu bezrobocia	61	44	51	45	42	20 349	15 101	15 889	15 747	15 262
Z tytułu długotrwałej choroby	2	7	6	0	1	553	1 249	1 778	0	400
Z tytułu niepełnosprawności	9	18	6	3	5	4 335	6 185	3 059	569	1 311
zasiłek celowy										
Ogółem	**-**					**57 574**	**58 261**	**48 359**	**44 487**	**41 528**
świadczenia niepieniężne z pomocy społecznej										
Świadczenia ogółem	**38 058**	**33 389**	**33 062**	**27 177**	**23 270**	**374 926**	**348 062**	**364 841**	**419 821**	**371 987**
Posiłek ogółem	37 919	33 258	32 923	26 891	23 024	109 259	94 635	93 807	81 456	77 408
Posiłek dla dzieci	37 919	33 258	32 923	26 891	23 024	109 259	94 635	93 807	81 456	77 408
Schronienie	0	0	0	120	106	0	0	0	3600	1 576

Formy pomocy	Liczba świadczeń					Kwota świadczeń w złotych				
	2013	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016	2017
Sprawienie pogrzebu	1	0	0	1	1	2 376	0	0	2 376	2 626
Odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	138	131	139	165	139	263 291	253 427	271 034	332 389	290 377
indywidualne programy pomocy										
Programy ogółem	**12**	**13**	**11**	**12**	**12**	**10 065**	**39 958**	**91 191**	**102 594**	**92 141**
Wspieranie rodziny i piecza zastępcza	12	13	11	12	12	10 065	39 958	91 191	102 594	92 141
RAZEM	**38 536**	**33 892**	**33 543**	**27 595**	**23 672**	**627 271**	**585 582**	**702 424**	**757 469**	**683 535**

Źródło: Dane MGOPS w Mordach

Powyższa tabela przedstawia formy pomocy, jakie oferuje Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mordach mieszkańcom Gminy. Na przestrzeni lat 2013-2017 liczba świadczeń i ich kwota ulegały wahaniom. Wskaźnik w poszczególnych obszarach form pomocy kształtował się następująco:

- liczba świadczeń zasiłku stałego zmniejszyła się o 11,20%, a kwota wzrosła o 1 792 zł;
- liczba świadczeń zasiłku okresowego zmalała o 37,36%, a kwota o 18 619 zł;
- liczba świadczeń niepieniężnych zmniejszyła się o 38,86%, natomiast kwota o 2 939 zł;
- liczba indywidualnych programów pomocy społecznej nie zmieniła się, a ich kwota wzrosła o 92 141 zł.

3.1.9. Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Miasto i Gmina Mordy posiada uchwalony Program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz przedmiotami prowadzącymi działalności pożytku publicznego na rok 2018. Głównym celem tego Programu jest kształtowanie demokratycznego ładu społecznego w środowisku lokalnym, podniesienie poziomu życia mieszkańców Miasta i Gminy Mordy oraz poprawa konkurencyjności Miasta i Gminy.

Celami szczegółowymi Programu są:

- Zwiększenie aktywności mieszkańców w celu pełniejszego zaspokojenia potrzeb społeczności lokalnej,
- Utworzenie warunków do powstania inicjatyw lokalnych i struktur funkcjonujących na rzecz społeczności lokalnych,
- Umacnianie w świadomości lokalnej poczucia odpowiedzialności za otoczenie, wspólnotę lokalną oraz tradycję,
- Stworzenie warunków do zwiększenia aktywności społecznej mieszkańców Miasta i Gminy Mordy, w szczególności samopomocy.

Współpraca Miasta i Gminy z podmiotami Programu opiera się na zasadach: pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji oraz jawności.

Źródło: Program współpracy Miasta i Gminy Mordy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalności pożytku publicznego na rok 2018.

Informacje dotyczące stowarzyszeń i organizacji na terenie Miasta i Gminy Mordy zostały zawarte w rozdziale 3.1.7 Kultura i Sport niniejszej strategii.

3.2. Problemy społeczne występujące na terenie Miasta i Gminy Mordy

3.2.1. Bezrobocie

Bezrobocie, obok ubóstwa i niepełnosprawności, to jeden z największych problemów gospodarczych i społecznych naszej cywilizacji. W wyniku tego zjawiska diametralnie pogarsza się stan życia osób nim dotkniętych, co wiąże się z izolacją społeczną.

Związek przyczynowo – skutkowy wyjaśnia, że w większości bezrobotni rodzice nie są w stanie zapewnić swoim dzieciom odpowiedniego wykształcenia, ponadto, sami będąc w sytuacji niekorzystnej egzystencjonalnie, często nieświadomie przekazują złe wzorce i cechy charakteru, które powinni wyeliminować. Do wzorców tych należą m.in: bezradność, pesymizm i brak wpływu na życiową sytuację. W ten sposób upowszechnia się bierność, która prowadzi do trwałego braku zatrudnienia. Najczęściej osoby te mają niski poziom wykształcenia, więc konieczne w tym przypadku są spotkania i zajęcia z psychologiem.

W tabeli poniżej zostały przedstawione szczegółowe dane dotyczące liczby bezrobotnych na terenie Miasta i Gminy Mordy.

Tabela 14. Liczba bezrobotnych na terenie Miasta i Gminy Mordy w latach 2013-2016

Wyszczególnienie	2015	2016	2017
Bezrobotni ogółem	230	172	153
Bezrobotne kobiety	115	86	87
Bezrobotni mężczyźni	115	86	66
Bezrobotni od 18 do 24 roku życia	53	28	23
Bezrobotni od 25 do 34 roku życia	65	55	51
Bezrobotni od 35 do 44 roku życia	48	32	36
Bezrobotni od 45 do 54 roku życia	35	28	16
Bezrobotni od 55 do 59 roku życia	19	21	23
Bezrobotni powyżej 60 roku życia	10	8	4
Bezrobotni do 1 miesiąca bez pracy	33	22	13
Bezrobotni od 1 do 3 miesięcy bez pracy	44	32	28
Bezrobotni od 3 do 6 miesięcy bez pracy	46	19	21
Bezrobotni od 6 do 12 miesięcy bez pracy	32	28	23
Bezrobotni od 12 do 24 miesięcy bez pracy	27	27	25
Bezrobotni powyżej 24 miesięcy bez pracy	48	44	43
Bezrobotni z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej	48	45	34
Bezrobotni z wykształceniem zasadniczym zawodowym	57	42	39
Bezrobotni z wykształceniem średnim ogólnokształcącym	38	20	23
Bezrobotni z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym	47	35	36
Bezrobotni z wykształceniem wyższym	40	30	21
Bezrobotni ze stażem pracy do 1 roku	45	46	35
Bezrobotni ze stażem pracy od 1 do 5 lat	47	37	37
Bezrobotni ze stażem pracy od 5 do 10 lat	23	14	16
Bezrobotni ze stażem pracy od 10 do 20 lat	32	19	19
Bezrobotni ze stażem pracy od 20 do 30 lat	18	17	9
Bezrobotni ze stażem pracy 30 lat i więcej	6	5	4
Bezrobotni bez stażu pracy	59	34	33

Źródło: Dane PUP w Siedlcach

Analizując strukturę bezrobocia na terenie Miasta i Gminy należy zauważyć, że:

— wśród bezrobotnych w latach 2015-2016 było tyle samo kobiet ilu mężczyzn, dopiero w 2017 roku kobiety stanowiły większy odsetek wśród bezrobotnych (56,86%);

- ze względu na wiek bezrobotnych na koniec 2017 roku najliczniejszą grupę stanowiły osoby od 25 do 34 roku życia – ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych wyniósł 33,33%;
- najliczniejszą grupę stanowiły osoby bezrobotne pozostające bez pracy powyżej 24 miesięcy;
- pod względem wykształcenia wśród osób bezrobotnych w 2017 r. największy udział miała grupa osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym (25,49%);
- ze względu na staż pracy najwięcej najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowiły osoby ze stażem pracy od 1 do 5 lat (24,18%).

W poniższej tabeli przedstawiono liczbę beneficjentów korzystających z pomocy Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mordach z powodu bezrobocia.

Tabela 15. Liczba beneficjentów korzystających z pomocy z powodu bezrobocia

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba rodzin	56	63	51	51	41
Liczba osób w tych rodzinach	180	199	184	164	124

Źródło: Dane z MGOPS w Mordach

Na przestrzeni lat 2013-2017 liczba beneficjentów korzystających z pomocy z powodu bezrobocia zmniejszyła się o 31,22%, co jest zjawiskiem pozytywnym mogącym świadczyć o aktywizacji zawodowej mieszkańców.

Miasto i Gmina Mordy współpracuje z Powiatowym Urzędem Pracy w Siedlcach w celu niwelowania problemów związanych z bezrobociem. Współpraca zakłada rozpowszechnianie ofert pracy oraz realizację projektów dla bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo m.in.: partnerstwo w projekcie „Przestrzeń dla rodziny" oraz realizacja projektu „Szansa na lepszą przyszłość".

3.2.2. Ubóstwo

Ubóstwo definiuje się jako niedostateczną ilość środków materialnych dla zaspokojenia potrzeb jednostki. Ośrodek Pomocy Społecznej jest zobowiązany do pomocy ludziom, których miesięczny dochód nie przekracza kwoty określonej w ustawie o pomocy społecznej na podstawie kryterium dochodowego. Jednymi z najczęstszych powodów ubóstwa są bezrobocie i niechęć podejmowania jakiejkolwiek pracy. Ośrodek Pomocy Społecznej zobowiązany jest udzielić wsparcia osobom, których egzystencja opiera się na minimum socjalnym.

W tabeli poniżej przedstawiono liczbę mieszkańców Miasta i Gminy Mordy objętych pomocą MGOPS z tytułu ubóstwa.

Tabela 16. Liczba beneficjentów objętych pomocą MGOPS w Mordach z powodu ubóstwa

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba rodzin	148	139	136	128	116
Liczba osób w tych rodzinach	498	447	434	379	336

Źródło: Dane MGOPS Mordy

W latach 2013-2017 liczba rodzin objętych pomocą MGOPS w Mordach systematycznie malała. W roku 2017 w stosunku do 2013 zmniejszyła się o 21,62%. Apogeum liczby beneficjentów pomocy społecznej z powodu ubóstwa stanowił rok 2013, kiedy to liczba osób objętych pomocą wyniosła 498.

Na terenie Miasta i Gminy Mordy obecnie nie funkcjonuje ośrodek przeciwdziałający wykluczeniu społecznemu.

3.2.3. Problemy osób z niepełnosprawnością oraz długotrwale lub ciężko chorych

Niepełnosprawność to jeden z bardzo poważnych problemów współczesnego świata. Wiąże się on z obniżeniem sprawności funkcji fizycznych, umysłowych bądź psychicznych. Osoby dotknięte tymi schorzeniami są często wykluczane z życia społecznego. Muszą codziennie zmagać się z wieloma problemami, np. niedostosowaniem infrastruktury do ich potrzeb. Niejednokrotnie towarzyszy temu izolacja społeczna oraz trudności ze znalezieniem pracy.

Na terenie Miasta i Gminy Mordy na przestrzeni lat 2013-2017 liczba osób objętych pomocą z powodu niepełnosprawności ulegała zmianom. W poniższej tabeli przedstawiono szczegółowe informacje na ten temat.

Tabela 17. Liczba beneficjentów objętych pomocą MGOPS w Mordach z powodu niepełnosprawności

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba rodzin	42	67	43	49	41
Liczba osób w rodzinach	124	165	96	128	124

Źródło: Dane MGOPS w Mordach

Osoby niepełnosprawne egzystują inaczej i potrzebują pomocy zarówno ze strony społeczeństwa, jak i instytucji publicznych. Dla mieszkańców Miasta i Gminy Mordy borykających się z tym problemem nie utworzono jeszcze żadnego ośrodka wsparcia, jednak Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje z PEFRON oraz wypłacane są świadczenia pieniężne na dofinansowanie sprzętu rehabilitacyjnego. Mieszkańcy mogą również liczyć na uzyskanie świadczeń w ramach ustawy o świadczeniach rodzinnych i zasiłku

dla opiekuna, np. zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjny oraz specjalny zasiłek opiekuńczy.

Istotnym problemem dla osób borykających się z niepełnosprawnością są restrykcyjne kryteria dochodowe, które decydują o tym, czy osoba niepełnosprawna otrzyma odpowiednią pomoc finansową i materialną, czy też nie. Należy bowiem pamiętać, że niepełnosprawność w rodzinie bardzo nadwyręża domowy budżet, a oferta publicznej i prywatnej służby zdrowia oraz innych podmiotów w zakresie terapii i rehabilitacji jest niewystarczająca. W związku z tym, osoby niepełnosprawne i ich rodziny są zmuszone korzystać z kosztownych usług świadczonych przez prywatne podmioty. Pogorszenie sytuacji finansowej wynika również z rezygnacji z pracy w celu opieki nad niepełnosprawną osobą. Nierzadko mają również miejsce problemy z powrotem na rynek pracy opiekuna osoby niepełnosprawnej i trudności w znalezieniu opieki nad taką osobą na czas pracy zawodowej.

Warto także podkreślić, że niepełnosprawność w rodzinie nie tylko wpływa na sytuację finansową, ale także na inne sfery życia rodziny. Częstymi problemami, które pojawiają się są: wyczerpanie, wypalenie, depresja, kryzysy małżeńskie (odchodzenie partnerów, z reguły mężczyzn od rodziny).

3.2.4. Problemy osób starszych

Starość to nieuchronny etap życia każdego człowieka, pomimo to pojęcie starości nie zostało jeszcze jednoznacznie zdefiniowane. Za podstawowe cechy starości uznaje się stopniowy wzrost zależności od otoczenia, demencja i szczególnie widoczne postępujące ograniczenie ruchowe. Główne problemy osób starszych to uczucie izolacji i braku przydatności w ukształtowanej hierarchii społecznej, a także samotność i w dużej mierze życie w ubóstwie. Rozpropagowany kult pięknego ciała i młodości prowadzi do spychania na margines osób starszych oraz wykluczenia z życia zawodowego i społecznego.

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) za początek starości uznaje 60 rok życia. Wyróżnia trzy zasadnicze etapy starości:

- 60 – 75 rok życia – wiek podeszły (tzw. wczesna starość);
- 75 – 90 rok życia – wiek starczy (tzw. późna starość);
- 90 rok życia i powyżej – wiek sędziwy (tzw. długowieczność).

Z danych MGOPS w Mordach wynika, że w roku 2017 na terenie Miasta i Gminy Mordy mieszkało 1 267 osób starszych, z czego większość – 67,25% stanowiły kobiety.

Tabela 18. Liczba osób starszych zamieszkujących Miasto i Gminę Mordy

Płeć	2013	2014	2015	2016	2017
Mężczyźni (65 lat i więcej)	406	406	407	411	415
Kobiety (60 lat i więcej)	833	833	824	833	852
ogółem	1 239	1 239	1 231	1 244	1 267

Źródło: Dane MGOPS Mordy

WYKLUCZENIE CYFROWE

Pojęcie to dotyczy różnic między osobami mającymi regularny dostęp do technologii cyfrowych i informacyjnych oraz wykazujących umiejętności efektywnego poruszania się po tej sferze, a tymi, które takiego dostępu nie posiadają (lub nie umieją z niego korzystać).

Warto podkreślić, że korzystanie z Internetu jest mocno związane z wiekiem – im osoby starsze, tym rzadziej z niego korzystają. Bardzo dużą skalę tego zjawiska obserwuje się najczęściej w grupach społeczno – ekonomicznych takich jak: rolnicy, emeryci, renciści.

Nawiązując do wyżej wymienionych problemów, konieczne jest stymulowanie potrzeb i propagowanie rozwijania kompetencji korzystania z Internetu. Co więcej, należy ukazywać profity wynikające z tego działania, gdyż to mogłoby sprawić, że problem wykluczenia cyfrowego i odsetek ludzi niekorzystających z Internetu zmniejszyłby się.

OSOBY STARSZE

Na terenie Miasta i Gminy Mordy funkcjonuje Związek Emerytów i Rencistów, którego celem jest socjalizacja najstarszych mieszkańców Miasta i Gminy oraz przeciwdziałanie poczuciu osamotnienia. W skład Związku wchodzą podane zespoły folklorystyczne: Podlasianki, Krzymoszanki, Chór Seniora z Czepielina, Zespół Wokalny z Wyczółek, Teatr Obrzędowy z Klimont oraz Koła Gospodyń Wiejskich.

Źródło: https://mojepanstwo.pl

3.2.5. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego

Rodzina to podstawowa jednostka społeczna, na której opiera się istnienie całego społeczeństwa. Jest powołana do rozwoju jednostkowego i najpełniej kształtuje życie człowieka. To najlepsze naturalne środowisko, w którym dziecko jest otoczone opieką oraz ma możliwość rozwijania swoich umiejętności i zaspokajania podstawowych potrzeb.

Właściwemu funkcjonowaniu rodziny może zagrażać bardzo dużo czynników, wśród których istotną rolę odgrywają dysfunkcje społeczne. Główne źródła dezorganizacji rodzin stanowią: przemoc, alkoholizm, narkomania, długotrwałe bezrobocie czy ubóstwo. Takie zjawiska są przyczyną problemów z brakiem integracji i rozwoju przestrzeni sąsiedzkiej. Jeżeli w rodzinie

pojawiają się powyższe dysfunkcje, odpowiednie instytucje i służby zobligowane są do podjęcia na jej rzecz odpowiednich działań. Należy wspierać rodzinę, by przywrócić jej prawidłowe funkcjonowanie.

Zastosowane rozwiązania powinny polegać na kooperacji różnych podmiotów wsparcia społecznego, głównie po to, aby udzielona pomoc dawała jak największe prawdopodobieństwo dobrego rozwiązania problemów rodzin dysfunkcyjnych. Oprócz wsparcia finansowego powinno uwzględnić się również pomoc psychologów, pedagogów czy policji, po to, by walczyć z trudnościami i rozwijać umiejętności wychowawcze rodzin oraz budować więzi rodzinne.

W przypadkach bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych rodziny mogą liczyć na wsparcie ze strony MGOPS. W poniższej tabeli przedstawione zostały dane dotyczące liczby rodzin i osób w rodzinach, które korzystały z pomocy społecznej w wyniku bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego.

Tabela 19. Beneficjenci pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego na terenie Miasta i Gminy Mordy

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba rodzin	15	14	17	10	16
Liczba osób w rodzinach	57	60	73	45	69

Źródło: Dane MGOPS w Mordach

Na przestrzeni lat 2013-2017 liczba rodzin, która objęta była pomocą z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych wahała się. Jeśli chodzi o liczbę osób w rodzinach, to ona również ulegała wahaniom na przestrzeni analizowanych lat. Ostatecznie w 2017 roku była o 17,91% wyższa niż w 2013 roku.

Tabela 20. Wsparcie kierowane ze względu na potrzebę ochrony macierzyństwa lub wielodzietności na trenie Miasta i Gminy Mordy

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba rodzin	2	12	4	46	37

Źródło: Dane MGOPS w Mordach

Liczba rodzin, w których istniała potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności na terenie Miasta i Gminy Mordy wahała się, jednakże w porównaniu 2013 i 2017 roku liczba ta wzrosła ponad 18-krotnie.

Miasto i Gmina Mordy realizuje program pomocy rodzinie w oparciu o zapisy ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018 r. poz. 998).

W 2016 roku wszedł w życie program Rodzina 500 plus, który powstał w celu udzielenia pomocy i wsparcia rodzicom w wychowywaniu dzieci. Wszelkie warunki i zasady Programu Rodzina 500 plus określono w ustawie z dnia 11 lutego 2016 roku o pomocy państwa w wychowaniu dzieci. Wsparcie jest udzielane rodzinom, w których żyje co najmniej dwoje niepełnoletnich dzieci i na drugie i każde kolejne dziecko otrzymują 500 złotych. Jeżeli w rodzinie dochód nie przekracza 800 zł netto na osobę wsparcie otrzymuje rodzina także na pierwsze lub jedyne dziecko. Dla rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym kryterium dochodowe jest wyższe i wynosi 1 200 zł netto.

Źródło: https://www.mpips.gov.pl/

W dniu 28 kwietnia 2017 roku Rada Miejska w Mordach Uchwałą nr XXXI/202/2017 przyjęła *Gminny Program Wspierania Rodziny na terenie Miasta i Gminy Mordy na lata 2017-2019* Program przewiduje rozwój działań profilaktycznych, których celem jest wspieranie i wspomaganie rodzin w tym, aby jej członkowie wypełniali w sposób właściwy określone role społeczne oraz aby rodzina mogła funkcjonować prawidłowo. Ukazane w Programie działania nastawione są w głównej mierze na rozwiązywanie sytuacji, gdy w związku z występującymi w rodzinie problemami, dysfunkcjami i trudnościami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych dziecko pozbawione jest możliwości właściwego rozwoju w swojej naturalnej rodzinie.

FUNDUSZ ALIMENTACYJNY ORAZ KARTA DUŻEJ RODZINY

Świadczenie z funduszu alimentacyjnego jest wypłacane na dziecko, jeśli jeden z rodziców dziecka nie płaci alimentów. Świadczenie wypłaca Gmina właściwa ze względu na zamieszkanie dziecka, do ukończenia przez nie 25 roku życia (powyżej 18 roku życia wypłata jest kontynuowana jeśli dziecko się uczy). Wysokość świadczenia uzależniona jest od wysokości zasądzonych alimentów, jednak nie może być wyższa niż 500 zł na dziecko.

Świadczenie z funduszu alimentacyjnego może otrzymać osoba, która spełnia kryterium dochodowe w wysokości 725 zł netto na osobę w rodzinie. Świadczenia nie będą przysługiwać w wypadku, gdy:

- dziecko zostało umieszczone w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie lub w pieczy zastępczej,
- dziecko zawarło związek małżeński.

Gmina w każdej chwili może wstrzymać wypłatę świadczenia z funduszu alimentacyjnego, mimo że jest ono przyznawane na określony okres czasu. Stanie się to, gdy:

- osoba uprawniona odmówi udzielenia bądź nie udzieli w wyznaczonym terminie wyjaśnień co do okoliczności mających wpływ na prawo do świadczeń,

- osoba uprawniona odmówi udzielenia organowi prowadzącemu postępowanie egzekucyjne informacji mających wpływ na skuteczność egzekucji lub udzieli informacji nieprawdziwych,
- osoba uprawniona nie podejmuje świadczeń przez trzy kolejne miesiące kalendarzowe.

Karta Dużej Rodziny to system zniżek dla rodzin wielodzietnych. Jej posiadacze mają możliwość korzystania z katalogu oferty kulturalnej, rekreacyjnej czy transportowej na terenie całego kraju. Karta przysługuje niezależnie od uzyskiwanych dochodów rodzinom z co najmniej trójką dzieci:

- w wieku do ukończenia 18 roku życia,
- w wieku do ukończenia 25 roku życia w przypadku, gdy dziecko uczy się w szkole lub szkole wyższej,
- bez ograniczeń wiekowych, w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

Na terenie Miasta i Gminy Mordy wsparcie z Funduszu Alimentacyjnego w 2016 roku otrzymało 46 rodzin, w tym 73 osoby.

ASYSTENT RODZINY

Asystent rodziny to osoba, która przez pewien czas wspiera rodzinę, aby w przyszłości samodzielnie potrafiła pokonywać trudności życiowe. Towarzyszy rodzinie we wprowadzeniu zmian w swoim myśleniu, zachowaniu oraz otoczeniu, koniecznych do tego, aby środowisko rodzinne sprzyjało bezpieczeństwu i prawidłowemu rozwojowi dzieci.

Na terenie Miasta i Gminy Mordy to zadanie realizuje jeden asystent rodziny. Pracuje on z rodziną na podstawie wcześniej stworzonego planu pracy. Współpraca asystenta z daną rodziną zazwyczaj jest długofalowa (2-3 lata), aczkolwiek w przypadku braku współpracy rodziny w realizacji planu pracy możliwe jest podjęcie decyzji o wcześniejszym zakończeniu udzielania pomocy.

Zadaniami asystenta rodziny są:

- prowadzenie poradnictwa i edukacji dla rodzin będących w trudnej sytuacji życiowej oraz udzielenia informacji na temat pomocy świadczonej przez właściwe instytucje rządowe, samorządowe i organizacje pozarządowe,
- udzielenie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, a dokładnie w znalezieniu pracy, podnoszeniu kwalifikacji zawodowych oraz zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego,

- współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny,
- sporządzenie planu pracy z rodziną we współpracy z zespołem interdyscyplinarnym,
- monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną,
- sporządzanie na wniosek Sądu opinii o rodzinie i jej członkach,
- współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą, na podstawie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Od stycznia 2017 roku zgodnie z ustawą z 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin *Za życiem* kobieta w ciąży i jej rodzina, w której przyjdzie albo przyszło na świat ciężko chore dziecko; kobiety, które otrzymały informacje o tym, że ich dziecko może umrzeć w trakcie ciąży lub porodu; kobiety, których dziecko umarło bezpośrednio po porodzie na skutek wad wrodzonych, a także kobiety, które po porodzie nie oddadzą dzieci do domu dziecka, mają prawo do skorzystania ze wsparcia asystenta rodziny.

Zgodnie z przepisami rodzina jest uprawniona do porad w zakresie:

- przezwyciężenia trudności w pielęgnacji i wychowaniu dziecka,
- wsparcia psychologicznego,
- pomocy prawnej, w szczególności w zakresie praw rodzicielskich i uprawnień pracowniczych,
- dostępu do rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz świadczeń opieki zdrowotnej.

3.2.6. Uzależnienia

Uzależnienie to odczuwalny przez osobę przymus zażywania określonych środków, które mogą powodować skutki niebezpieczne dla zdrowia lub życia.

Przyczyny uzależnień mogą być:

- psychospołeczne – zaburzone oddziaływanie środowiska rodzinnego i szkolno-wychowawczego, czego przyczyną są różnorodne niepowodzenia w życiu (w sferze zawodowej lub osobistej), co w konsekwencji może doprowadzić do wycofania się jednostki w świat iluzji,
- biopsychiczne – zaburzenia emocjonalne i związana z nimi podatność na uzależnienia, zaburzony rozwój osobowości, nadpobudliwość psychiczna,
- kulturowe – potrzeba odniesienia sukcesu, zbyt mała ilość rozrywek, brak atrakcyjnych zajęć, brak celów i perspektyw, ogólna dostępność środków odurzających, sprzeciw wobec obowiązujących i społecznie akceptowanych systemów norm i wartości.

Najczęściej występującymi uzależnieniami jest alkoholizm i narkomania. Nadużywanie alkoholu, czy sięganie po narkotyki jest bardzo poważnym problemem społecznym, który prowadzi do wzrostu przemocy w rodzinie i przestępczości. Efektem tego może być także izolacja społeczna i problemy finansowe. Niestety te uzależnienia zbierają swoje żniwo wśród młodzieży i dzieci, które zafascynowane panującą modą sięgają po używki. Przeciwdziałanie więc temu zjawisku musi opierać się na współpracy wielu instytucji.

Tabela 21. Liczba beneficjentów korzystających z pomocy MGOPS w Mordach z powodu uzależnień od alkoholu i narkotyków

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017
Alkoholizm					
Liczba rodzin	48	36	30	33	30
Liczba osób w tych rodzinach	143	86	61	84	69
Narkomania					
Liczba rodzin	0	0	0	1	1
Liczba osób w tych rodzinach	0	0	18	1	1

Źródło: Dane MGOPS w Mordach

Liczba rodzin dotkniętych alkoholizmem zmniejszyła się w 2017 r. w porównaniu do 2013 o 37,5%, liczba osób w tych rodzinach także zmniejszyła się, tj. o ok. 51,75%. Jeśli chodzi o narkomanię, to zarówno liczba rodzin, jak i liczba osób w tych rodzinach zwiększyły się, o jedną rodzinę objętą pomocą w tej kwestii.

Oprócz najczęściej spotykanych uzależnień, czyli alkoholu i narkotyków, można spotkać się także z innymi, którymi są:

- uzależnienie od dopalaczy, które wykazują działania psychoaktywne, a co za tym idzie, wywołują w organizmie stan odurzenia, euforii oraz bardzo często spotykane halucynacje. Niestety dostęp do tej substancji jest prosty i nawet można je zakupić przez Internet. Do negatywnych skutków stosowania dopalaczy należą: bóle głowy, bóle w klatce piersiowej, zaburzenia rytmu serca, bezsenność, problemy z koncentracją, stany lękowe, które w konsekwencji mogą zakończyć się samobójstwem. Leczenie tego uzależnienia wiąże się z ukończenie programu terapeutycznego i abstynencja, co więcej osoba chora powinna uczestniczyć w tzw. grupach wsparcia,
- uzależnienie od komputera i gier komputerowych, podczas którego osoby (zwłaszcza dzieci i młodzież) wykazują ciągłą potrzebę używania komputera, zwłaszcza do grania w wszelkiego rodzaju gry komputerowe. Bardzo poważnym skutkiem tego jest często nieodróżnianie świata rzeczywistego od fikcji. W ich życiu można również dostrzec problemy społeczne, somatyczne czy psychologiczne, czyli m.in. bardzo widoczne

zaniedbywanie obowiązków szkolnych i domowych, zanik więzi rodzinnych czy osłabiona siła wrażliwości moralnej,

— uzależnienie od hazardu, jego znakiem rozpoznawalnym jest nadmierne i regularne uprawianie gier hazardowych. Sytuacja ta prowadzi do zaniedbywania życia społecznego i rodzinnego, a także izolacja osoby, która cierpi na tę przypadłość. Gracz czuje konieczność, by zaspokoić swoją potrzebę w trybie natychmiastowym co prowadzi do aktów przemocy i przestępstw, których przyczyną jest wewnętrzny przymus zdobycia środków do gry.

Aby zapobiegać problemowi alkoholizmu Miasto i Gmina organizuje działania w ramach Miejsko – Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w tym spotkania z terapeutą uzależnień. Spotkania odbywają się cyklicznie w ramach mitingów AA. Aby przeciwdziałać narkomanii Miasto i Gmina Mordy realizuje w szkołach programy i warsztaty profilaktyczne np. przedstawienia teatralne, konkursy plastyczne i koncerty.

Miasto i Gmina corocznie wydaje Miejsko – Gminny Program Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W obecnej chwili na rok 2018 obowiązuje przyjęty Uchwałą Nr XLI/252/2017 Rady Miejskiej w Mordach z dnia 28 grudnia 2017 roku. Głównym cele Programu jest ograniczenie negatywnych zjawisk będących skutkiem nadużywania alkoholu, rozwoju działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, wzrost społecznej świadomości związanej z tą tematyką, przeciwdziałanie powstawaniu i usuwanie następstw nadużycia alkoholu, integrację społeczną osób uzależnionych oraz doskonalenie współpracy pomiędzy instytucjami zaangażowanymi w realizację programu.

3.2.7. Bezdomność

Osoba bezdomna to jednostka niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym i niezameldowana na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych, a również osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym i zameldowaną na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania.

W latach 2013-2015 liczba dotkniętych problemem bezdomności korzystających z pomocy MGOPS na terenie Miasta i Gminy Mordy wynosiła 0. Od 2016 roku pojawiły się 2 rodziny, w tym 2 osoby borykające się z problemem bezdomności.

Osoby bezdomne na terenie Miasta i Gminy Mordy kierowane są do instytucji zapewniającej schronienie.

Tabela 22. Liczba osób bezdomnych w Mieście i Gminy Mordy

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba rodzin	0	0	0	2	2
Liczba osób w rodzinach	0	0	0	2	2

Źródło: Dane MGOPS w Mordach

3.2.8. Przemoc w rodzinie

Przemocą w rodzinie można określić zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie lub skierowane przeciw członkowi rodziny, które narusza prawa i dobra osobiste, powodując cierpienie i szkody. Najczęstszymi przyczynami przemocy są: destrukcja podstawowych funkcji rodziny i konflikty rodzinne. Ponadto zjawiskiem często towarzyszącym przemocy w rodzinie jest alkoholizm i narkomania. Ofiarami są zazwyczaj kobiety, dzieci, osoby starsze, rzadziej mężczyźni. Wyróżniamy następujące podstawowe formy przemocy:

- fizyczna – zaliczamy do niej zachowania agresywne, o różnym stopniu nasilenia, odnoszące się do ciała, np. wymierzanie policzków, kopanie itp.,
- seksualna – zmuszanie do określonych zachowań i kontaktów seksualnych (gwałt),
- psychiczna – słowne lub niewerbalne groźby użycia przemocy wobec osoby, ten rodzaj przemocy przejawia się m.in. w zastraszaniu, poniżaniu itp.,
- ekonomiczna – celowe niszczenie czyjejś własności, pozbawianie jej środków do życia czy też stwarzanie warunków, w których nie są zaspokajane niezbędne dla przeżycia potrzeby, np.: niszczenie rzeczy, włamanie do zamkniętego osobistego pomieszczenia, kradzież, przeglądanie dokumentów, dysponowanie czyjąś własnością, zaciąganie pożyczek „na wspólne konto", itp.

Z naukowego punktu widzenia istnieją dwa rodzaje przemocy:

- przemoc gorąca – charakteryzuje się agresją fizyczną i słowną, związana jest z odreagowywaniem emocji na osobach najbliższych oprawcy;
- przemoc chłodna – pozbawiona gwałtownych wybuchów, emocji, przypomina najczęściej realizację z góry zaplanowanego scenariusza, często stosowana w imię „wyższych celów” np. konsekwentnego wychowywania dziecka.

Źródło: http://www.niebieskalinia.info/; https://www.ms.gov.pl/

Poniższa tabela przedstawia dane charakteryzujące zjawisko przemocy domowej na terenie Miasta i Gminy Mordy

Tabela 23. Liczba ofiar i sprawców przemocy w rodzinie na terenie Miasta i Gminy Mordy

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba ofiar przemocy domowej, w tym:	12	16	18	13	18	15
- kobiety	12	16	18	13	16	15
- mężczyźni	-	-	-	-	2	15
- dzieci	-	-	-	-	-	-
Liczba sprawców przemocy domowej, w tym:	12	16	18	13	18	15
- kobiety	-	-	-	-	-	-
- mężczyźni	12	16	18	13	18	15
- dzieci	-	-	-	-	-	-
Liczba interwencji domowych, w tym:	12	16	18	13	18	15
- dotyczących przemocy w rodzinie	12	16	18	13	18	15
Liczba sporządzonych Niebieskich Kart	12	16	18	13	18	15

Źródło: Komisariat Policji w Mordach

Analizując powyższe dane na przestrzeni lat 2012-2017 liczba ofiar przemocy domowej wahała się, przy czym ostatecznie wzrosła o 3 osoby w 2017 roku w porównaniu z rokiem 2012. Najliczniejszą grupę ofiar przemocy domowej stanowiły kobiety, a najliczniejszą grupą sprawców przemocy byli mężczyźni.

Na terenie Miasta i Gminy Mordy działa Zespół Interdyscyplinarny. Tworzą go specjaliści podejmujący działania w celu pomocy osobom, które spotkały się z przemocą w rodzinie. Utworzona została procedura Niebieskiej Karty, obejmująca czynności podejmowane i realizowane w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie.

Ponadto na terenie Miasta i Gminy obowiązuje również Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2017-2021, który został przyjęty przez Radę Miejską w Mordach w dniu 28 kwietnia 2017 roku. Głównym jego założeniem jest zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Miasta i Gminy, zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, zwiększenie pomocy i ochrony ofiarom przemocy w rodzinie.

Zjawisko przemocy w rodzinie jest problemem występującym znacznie częściej niż wskazują na to oficjalne statystyki. Niejednokrotnie doświadczenie przemocy, którą stosują bliskie osoby oddziałuje na mechanizmy psychologiczne, które to powodują, że osoby dotknięte przemocą usprawiedliwiają sprawców. Wynika z tego, że przyjęte statystyki niestety nie oddają rzeczywistej skali problemu. Przemoc w rodzinie bardzo często nazywa się problemem tzw.

czterech ścian, ponadto jest procesem chronicznym i najczęściej bagatelizowanym przez osoby, które dotyka.

3.2.9. Przestępczość

Policja jest organem ścigania, który stoi na straży porządku i bezpieczeństwa. Jest to uzbrojona oraz umundurowana formacja służącą obywatelom, podlegająca ministrowi właściwemu ds. wewnętrznych. Jej głównym celem jest ochrona zdrowia i życia mieszkańców państwa. Również władze gmin i miast są zobowiązane zapewniać obywatelom bezpieczeństwo.

Tabela 24. Przestępczość na terenie Miasta i Gminy Mordy w latach 2014-2017

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017
Liczba przestępstw, w tym:	2	24	20	13
- kradzież rzeczy obcej	0	6	6	7
- kradzież z włamaniem	1	15	8	5
- rozboje	0	0	0	0
- bójki i pobicia	1	2	1	0
- uszczerbek na zdrowiu	0	1	5	1

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Mordach

Analizując powyższe dane należy stwierdzić, iż na przestrzeni lat 2014-2017 liczba przestępstw ulegała zmianom. W stosunku do 2014 w 2017 roku ilość popełnionych przestępstw na terenie Miasta i Gminy Mordy ponad 6-krotnie wzrosła. Najczęściej popełnianymi przestępstwami były kradzieże z włamaniem oraz kradzieże rzeczy obcej. Zgłaszano także nieliczne bójki i pobicia oraz uszczerbki na zdrowiu.

Ze świadczeń MGOPS w Mordach korzystają także pojedyncze osoby z problemami z przystosowaniem się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego.

Tabela 25. Osoby korzystające z pomocy społecznej z powodu trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba rodzin	1	2	0	1	2
Liczba osób	1	2	0	4	2

Źródło: Dane MGOPS w Mordach

Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w zakresie trudności przystosowania się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego na terenie Miasta i Gminy Mordy w 2017 roku, w porównaniu do roku 2013 wzrosła 2-krotnie.

3.3. Wyniki badania ankietowego

PROBLEMY SPOŁECZNE

W ramach opracowania *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście i Gminie Mordy na lata 2019-2026,* przeanalizowano przeprowadzaną wśród mieszkańców Miasta i Gminy ankietę, mającą na celu rozpoznanie najczęściej występujących na tym terenie problemów społecznych oraz działań, jakie wg ankietowanych należałoby podjąć aby je rozwiązać.

Ankieta składała się z 25 pytań zamkniętych, dotyczących następujących obszarów: dostępu bezdomności, przemocy, ubóstwa, trudnej sytuacji materialnej, niepełnosprawności, nieudolności wychowawczej, bezrobocia, osób starszych, bezpieczeństwa oraz uzależnień. W badaniu uczestniczyły 102 osoby. Charakterystykę ankietowanych oraz wyniki przedstawiono poniżej.

Wykres 5. Płeć respondentów uczestniczących w ankiecie dotyczącej problemów społecznych występujących na terenie Miasta i Gminy Mordy

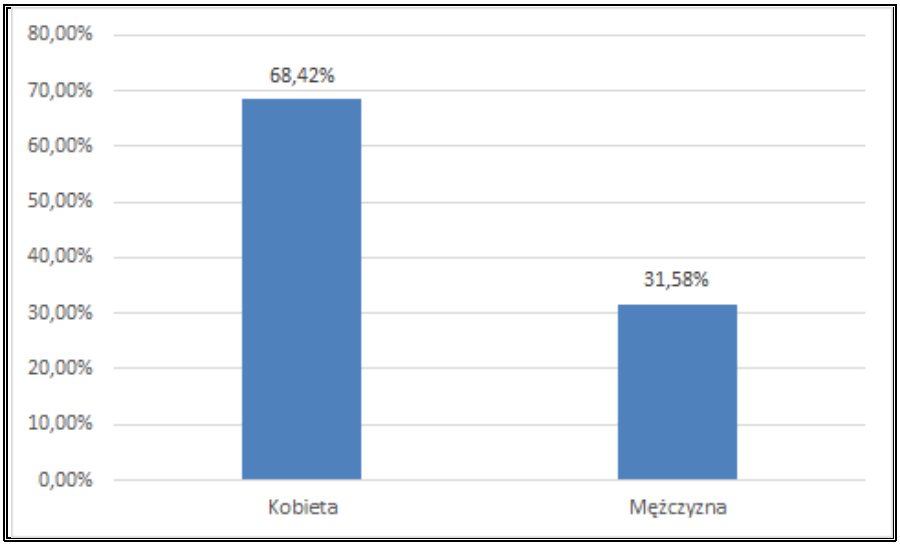

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

Ponad połowa badanych respondentów - 68,42% to kobiety. Mężczyźni stanowili 31,58% ankietowanych.

Wykres 6. Wiek respondentów uczestniczących w ankiecie dotyczącej problemów społecznych występujących na terenie Miasta i Gminy Mordy

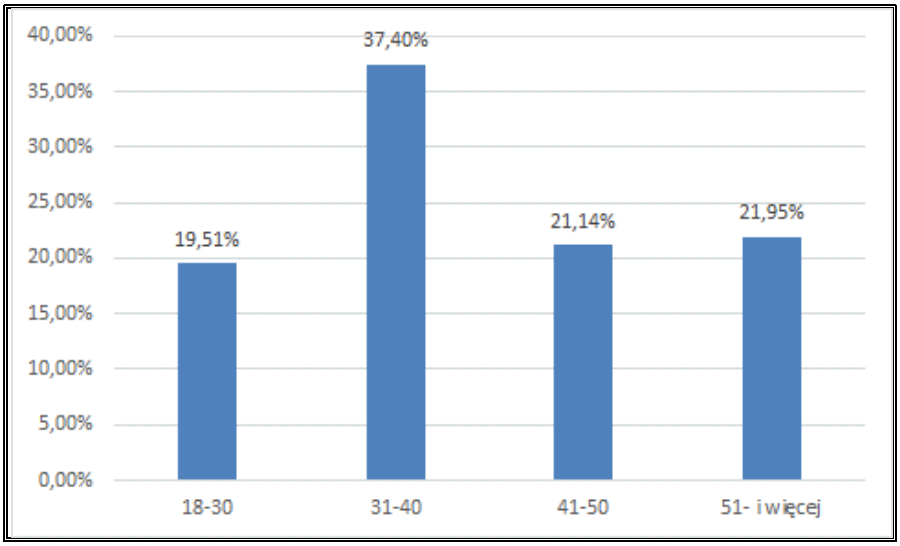

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

Najliczniejszą grupę badanych stanowiły osoby między 31 a 40 rokiem życia – 37,40%, a następnie grupa powyżej 51 lat, stanowiąca 21,95% ankietowanych. Trochę mniej, bo 21,14% stanowiły osoby pomiędzy 41 a 50 rokiem życia. Najmłodsza część ankietowanych w wieku 18-30 lat, stanowiła 19,51% badanych.

Wykres 7. Wykształcenie respondentów uczestniczących w ankiecie dotyczącej problemów społecznych występujących na terenie Miasta i Gminy Mordy

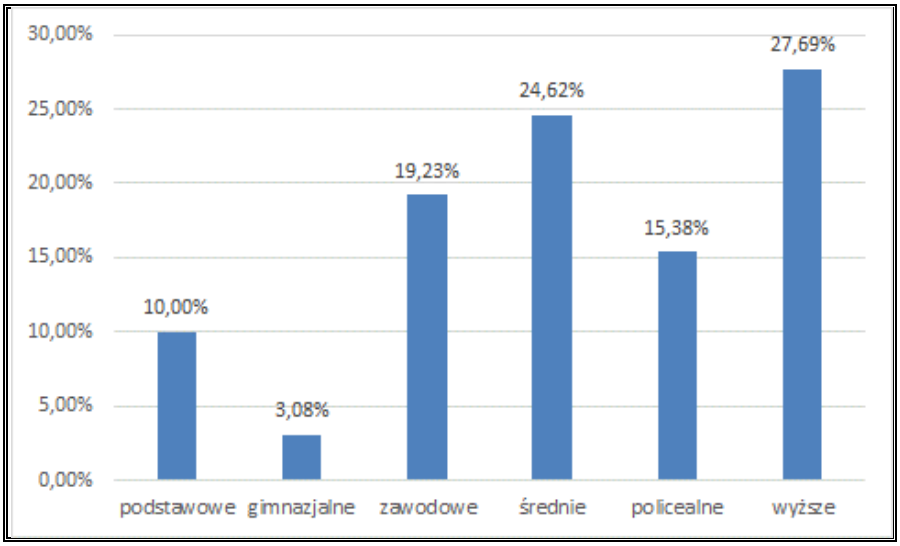

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

Największa część respondentów to osoby z wykształceniem wyższym, które stanowiły 27,69% badanych, a następnie ankietowani, którzy ukończyli szkołę średnią – 24,62% oraz szkołę zawodową – 19,23%. Najmniejszą grupą były osoby z wykształceniem gimnazjalnym, stanowiące 3,08% badanych.

Wykres 8. Status zawodowy respondentów uczestniczących w ankiecie dotyczącej problemów społecznych występujących na terenie Miasta i Gminy Mordy

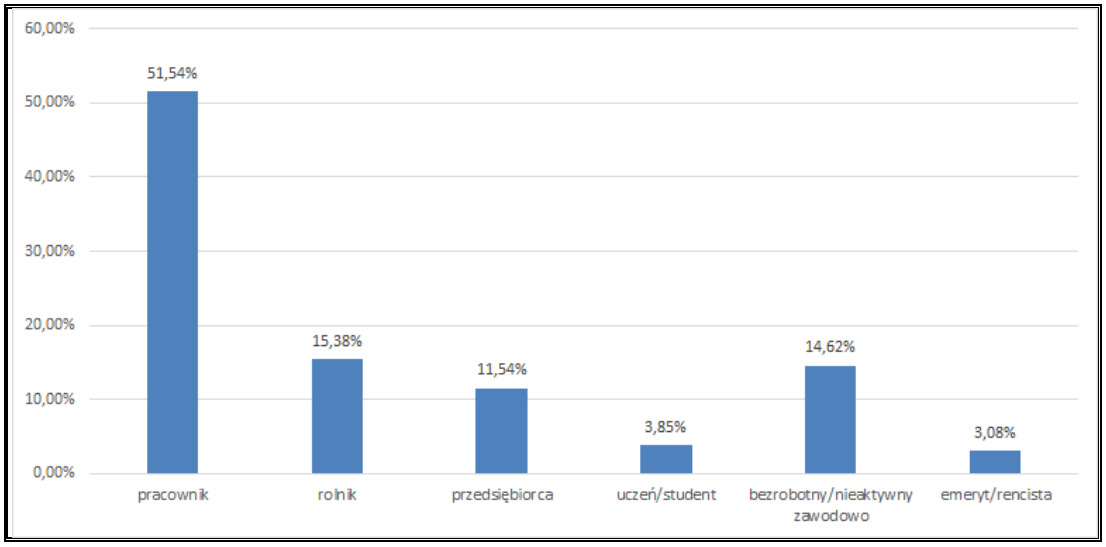

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

Wśród ankietowanych ponad połowa, bo 51,54% to osoby pracujące. Kolejną grupą są rolnicy (15,38%) oraz bezrobotni i nieaktywni zawodowo (14,62%). Najmniej osób wśród ankietowanych to uczniowie oraz emeryci. Razem stanowili oni około 7% ankietowanych.

Wykres 9. Problemy społeczne występujące w Mieście i Gminie Mordy, które zdaniem ankietowanych są najpilniejsze do rozwiązania.

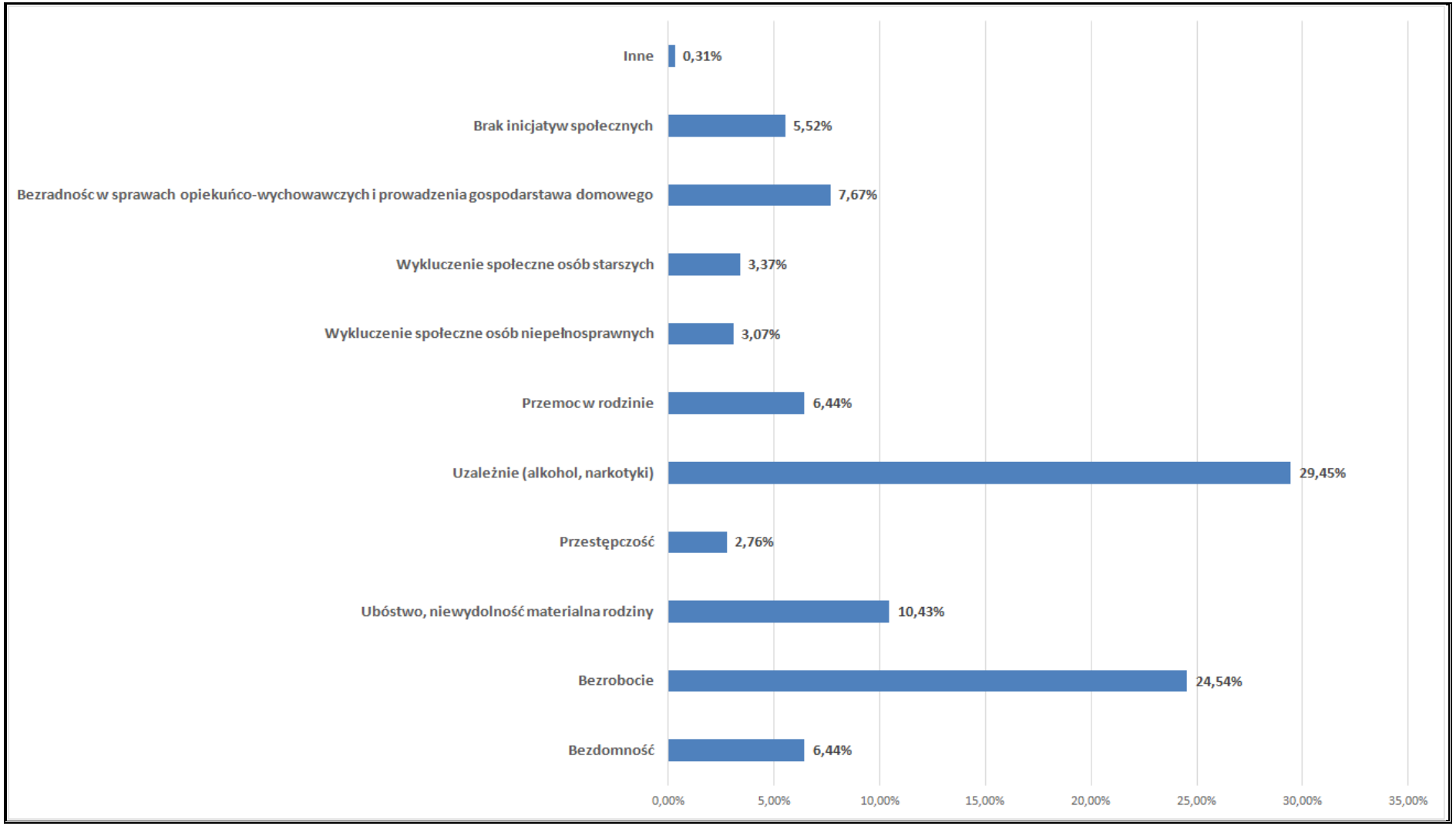

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

Ankietowani na podstawie wymienionych problemów społecznych mieli wskazać maksymalnie 3, które ich zdaniem występują w Mieście i Gminie Mordy i są najpilniejsze do rozwiązania. Odpowiedzi sugerują, że największym problemem występującym są uzależnienia tj. alkohol i narkotyki - aż 29,45% osób udzieliło takiej odpowiedzi oraz bezrobocie - 24,54%. 10,43% respondentów wskazało na ubóstwo i niewydolność materialną rodziny. Znacznie mniejsza część badanych wskazała na problemy w zakresie bezdomności, braku inicjatyw społecznych, przemocy w rodzinie, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, czy wykluczenia osób starszych. Zaledwie 2,76% ogółu ankietowanych odpowiedziało, że największym zmartwieniem w Mieście i Gminie Mordy jest przestępczość.

Wykres 10. Przyczyny występowania problemu uzależnień na terenie Miasta i Gminy Mordy

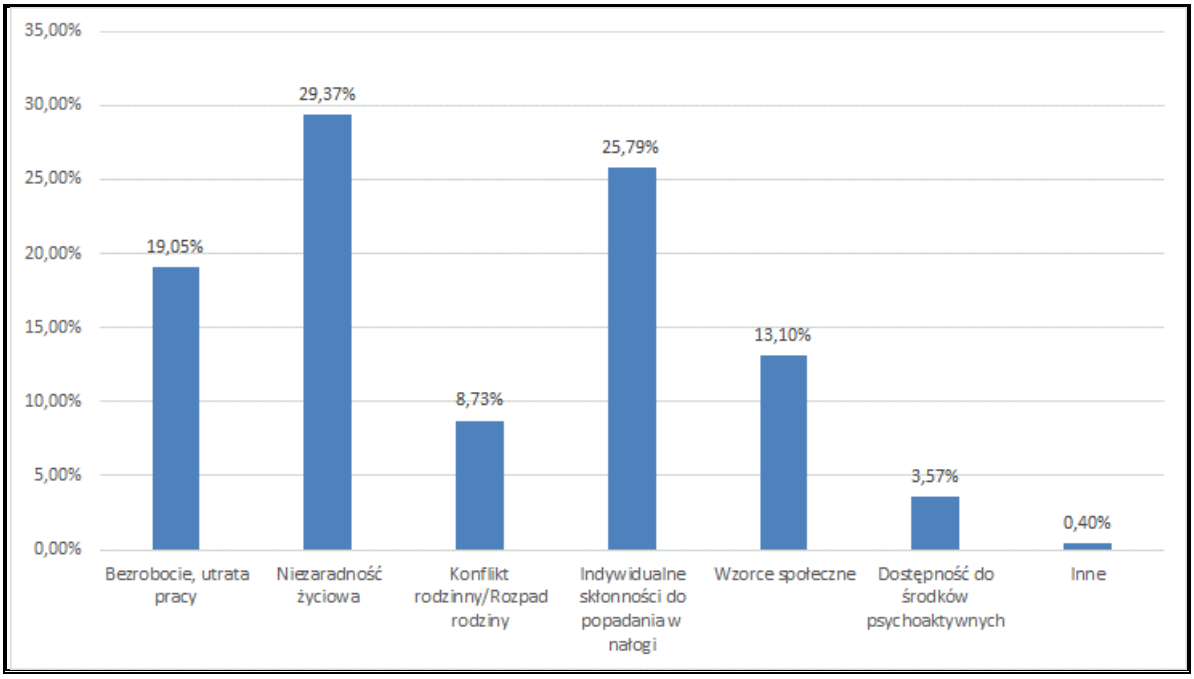

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

Kolejne pytanie dotyczyło problemu uzależnień na terenie Miasta i Gminy Mordy. Ankietowani odpowiedzieli, że największym problemem, który prowadzi do uzależnienia jest niezaradność życiowa - 29,37%, a tuż za nim indywidualne skłonności do popadania w nałogi. Duża część respondentów twierdzi, że komplikacją, która doprowadza do nałogów jest utrata pracy oraz bezrobocie. Znacznie mniej osób odpowiadało, że są to wzorce społeczne czy konflikty rodzinne. Tylko 3,57% osób przyznało, że przyczyną, która może doprowadzić do uzależnienia jest dostępność do środków psychoaktywnych.

Wykres 11. Jakie działania winny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin?

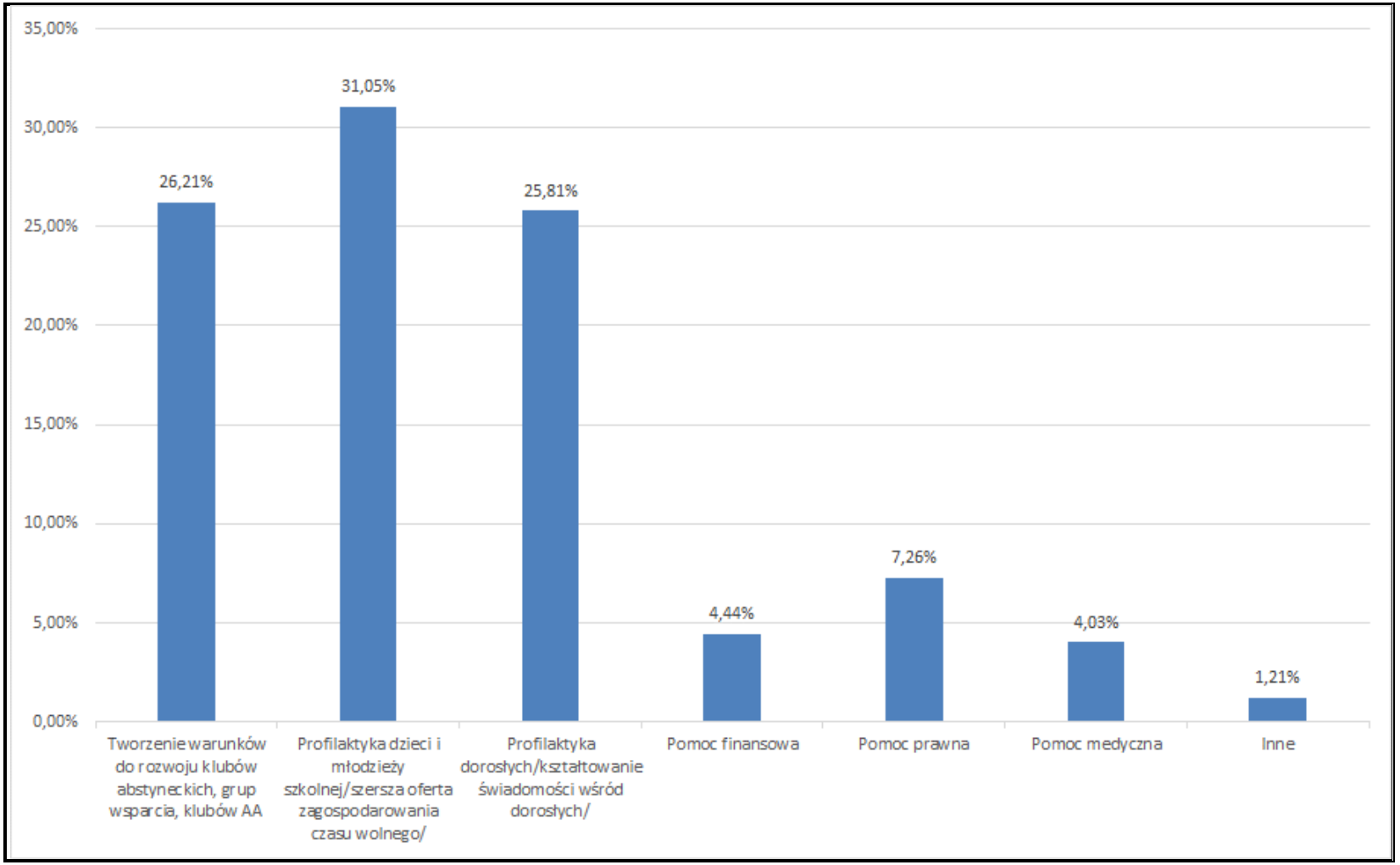

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

Najwięcej badanych uważa, że najskuteczniejszym działaniem w zakresie pomocy osobom uzależnionym i ich rodzinom jest prowadzenie profilaktyki wśród dzieci i młodzieży w szkole oraz możliwość zagospodarowania im czasu wolnego, stworzenie odpowiednich warunków do organizowania klubów abstynenckich, grup wsparcia i klubów AA oraz profilaktyka wśród osób dorosłych i kształtowanie ich świadomości. Znacznie mniej pojawiło się takich odpowiedzi, jak pomoc finansowa, prawna oraz medyczna - łącznie tylko 15,73%. W związku z powyższym można wywnioskować, iż ankietowani są zdania, iż najbardziej efektywnym działaniem jest udzielanie pomocy dzieciom i kształtowanie odpowiednich zachowań od najmłodszych lat.

Wykres 12. Problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne z terenu Miasta i Gminy Mordy

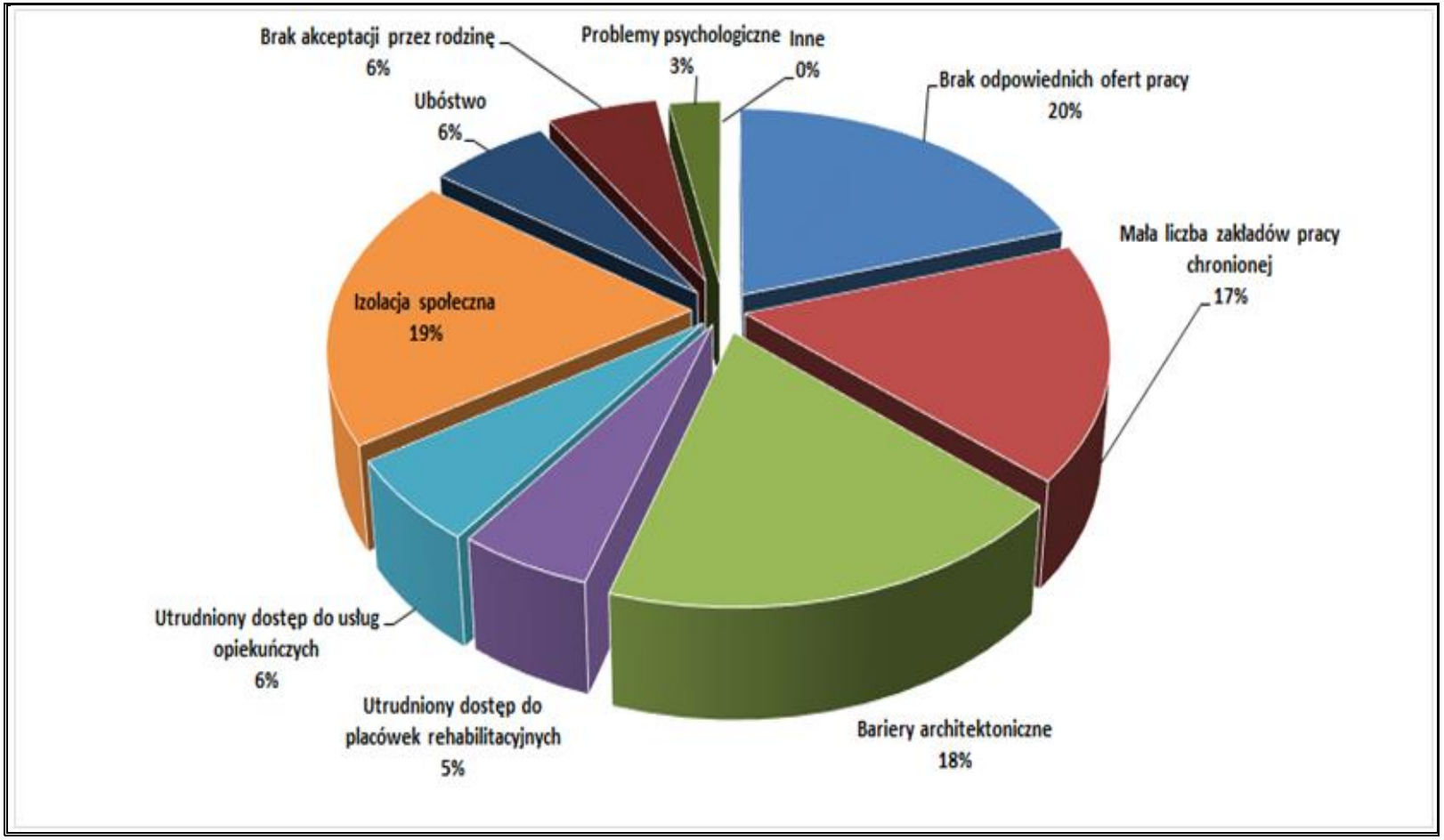

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

Największą barierą zdaniem ankietowanych z jaką spotykają się w życiu co dziennym osoby z niepełnoprawnością na terenie Miasta i Gminy Mordy jest brak ofert pracy oraz izolacja społeczna tej grupy mieszkańców. Do kolejnych istotnych problemów zaliczają również bariery architektoniczne oraz małą liczbę zakładów pracy chronionej. Znacznie mniej respondentów wskazało na utrudniony dostęp do usług opiekuńczych i placówek rehabilitacyjnych, ubóstwo oraz brak akceptacji przez rodzinę. Ankietowani uważają, że osoby niepełnosprawne najrzadziej doświadczają problemów psychologicznych. W związku z powyższym, aby poprawić życie osób niepełnosprawnych w Mieście i Gminie Mordy, Gmina powinna podejmować działania z zakresu aktywizacji i integracji społecznej mieszkańców, włączenia ich w życie lokalne i zwiększenia dla nich ofert pracy. Ponadto należałoby zniwelować bariery architektoniczne i zapewnić lepszy dostęp osobom z niepełnoprawnością przede wszystkim do budynków i przestrzeni publicznych.

Wykres 13. Działania mogące umożliwić osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym Miasta i Gminy Mordy

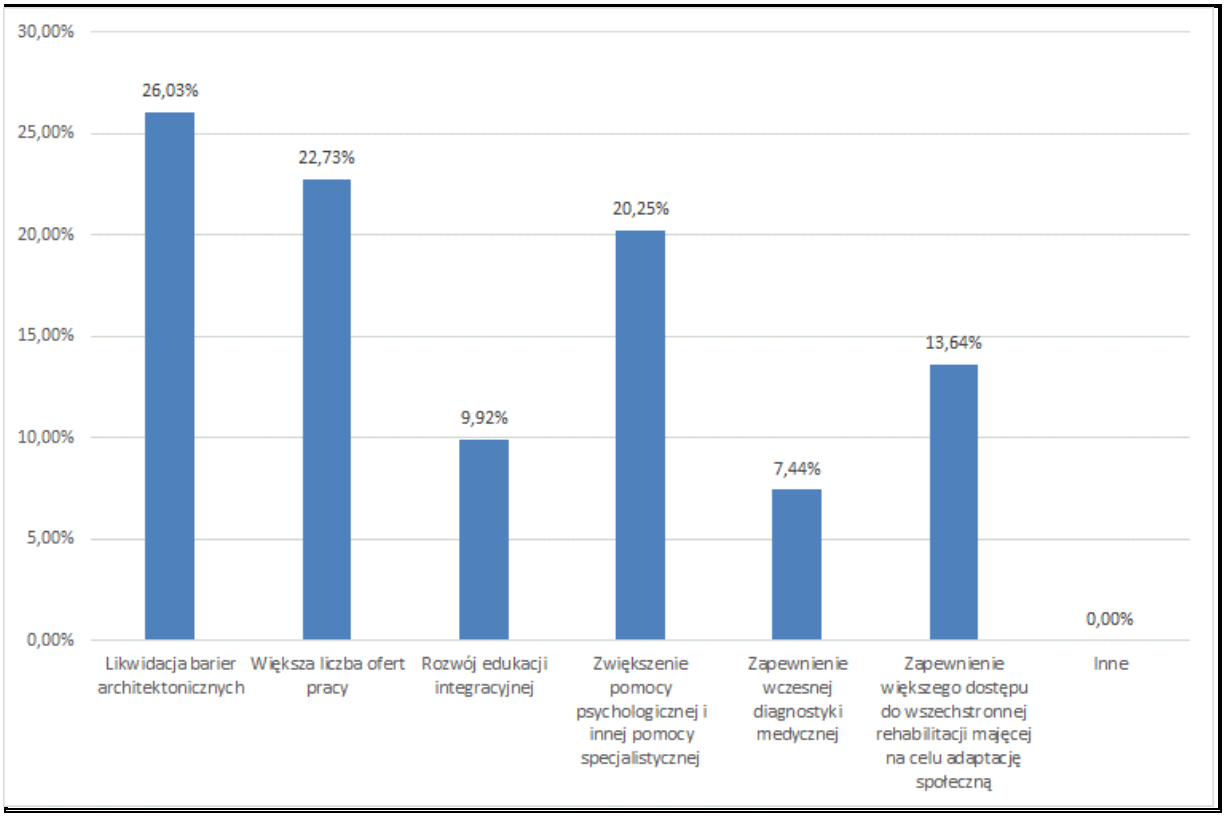

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

Zgodnie ze wcześniej wysnutymi wnioskami, odpowiedzi respondentów również sugerują, że działaniem podjętym na rzecz osób niepełnosprawnych powinna być w pierwszej kolejności likwidacja barier architektonicznych oraz zapewnienie większej liczby ofert pracy dla tych osób. Ankietowani uważają też, że zwiększenie pomocy psychologicznej i specjalistycznej oraz

zapewnienie większego dostępu do wszechstronnej rehabilitacji miałoby duże znaczenie dla osób niepełnosprawnych.

Wykres 14. Przyczyny bezradności rodziców z ternu Miasta i Gminy Mordy w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego

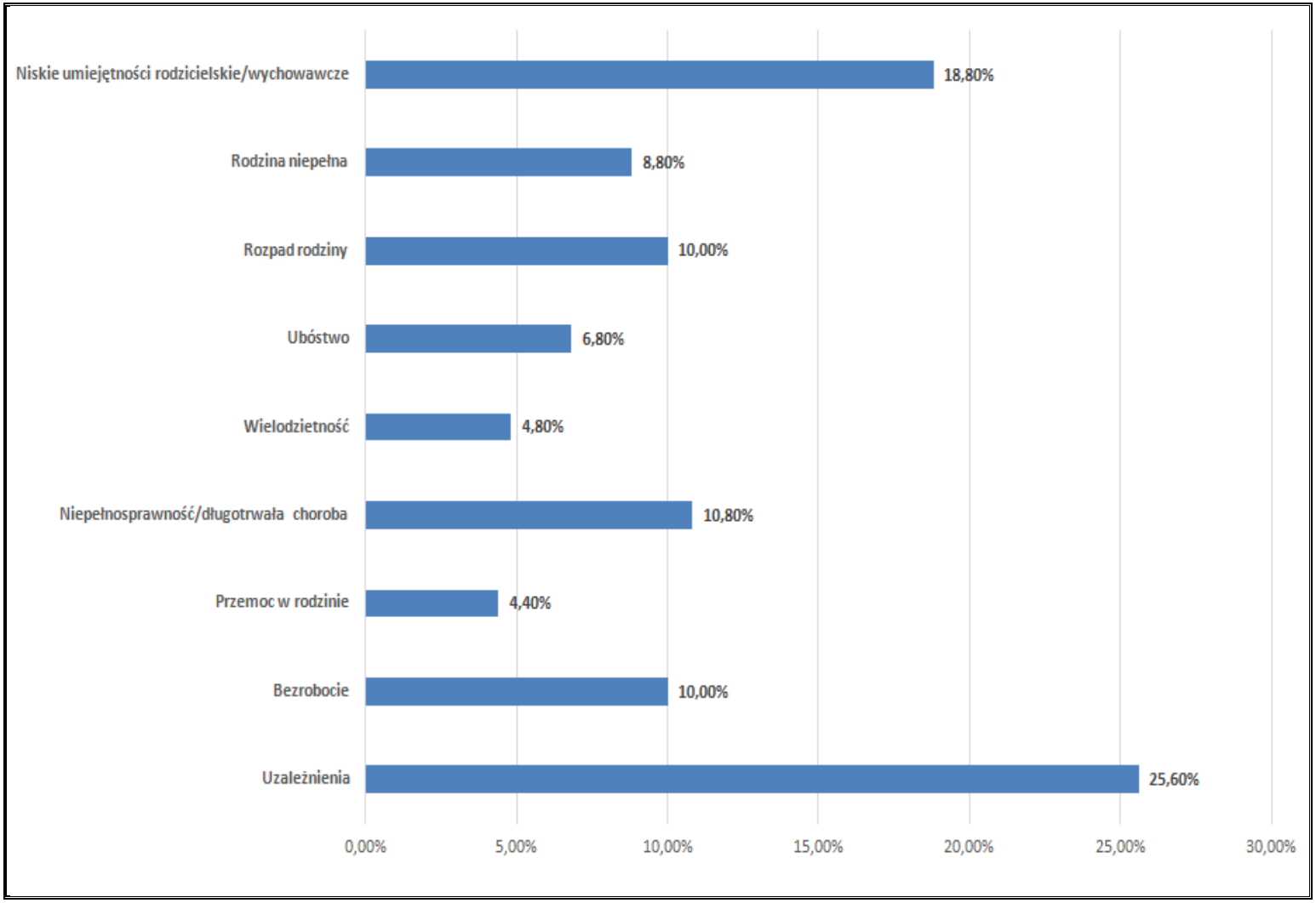

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

Największa część ankietowanych (25,60%) wskazała, ze główną przyczyną bezradności wśród rodziców w sprawach opiekuńczo – wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego są uzależnienia członków rodzin. Duża część badanych twierdzi również, że powodem tego są niskie umiejętności wychowawcze. Mniejszy odsetek ankietowanych wskazywał na problemy dotyczące rozpadu rodzin, niepełnosprawność, czy bezrobocie. Nieliczni ankietowani upatrywali problemu w wielodzietności oraz przemocy stosowanej w rodzinie.

Wykres 15. Działania mogące poprawić sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w Mieście i Gminie Mordy

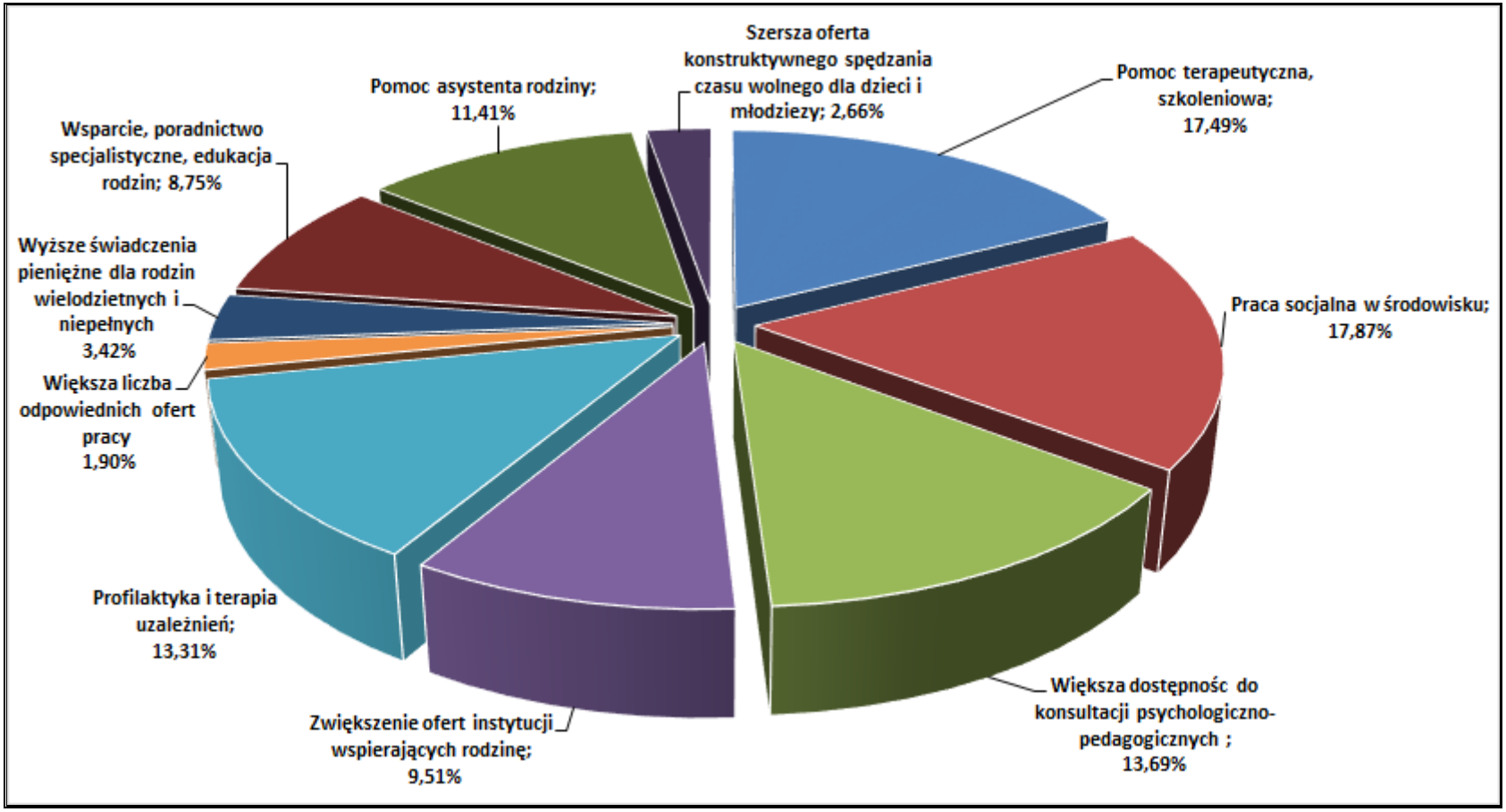

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

Działaniami w zakresie poprawy sytuacji rodzin niewydolnych wychowawczo powinno być ich wsparcie poprzez pracę socjalną z ww. grupą w środowisku (17,87%) oraz pomoc terapeutyczna, szkoleniowa (17,49%). Mniejsza część respondentów wskazywała na większą dostępność do konsultacji psychologiczno-pedagogicznych, prowadzenie profilaktyki i terapii uzależnień, organizowanie pomocy asystenta rodziny, zwiększenie ofert instytucji wspierających rodzinę, wsparcie i poradnictwo specjalistyczne, edukację rodzin, wyższe świadczenia pieniężne dla rodzin wielodzietnych i niepełnych, szerszą ofertę konstruktywnego spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży oraz większą liczbę odpowiednich ofert pracy.

Wykres 16. Negatywne zjawiska społeczne na które najbardziej narażone są dzieci i młodzież z ternu Miasta i Gminy Mordy

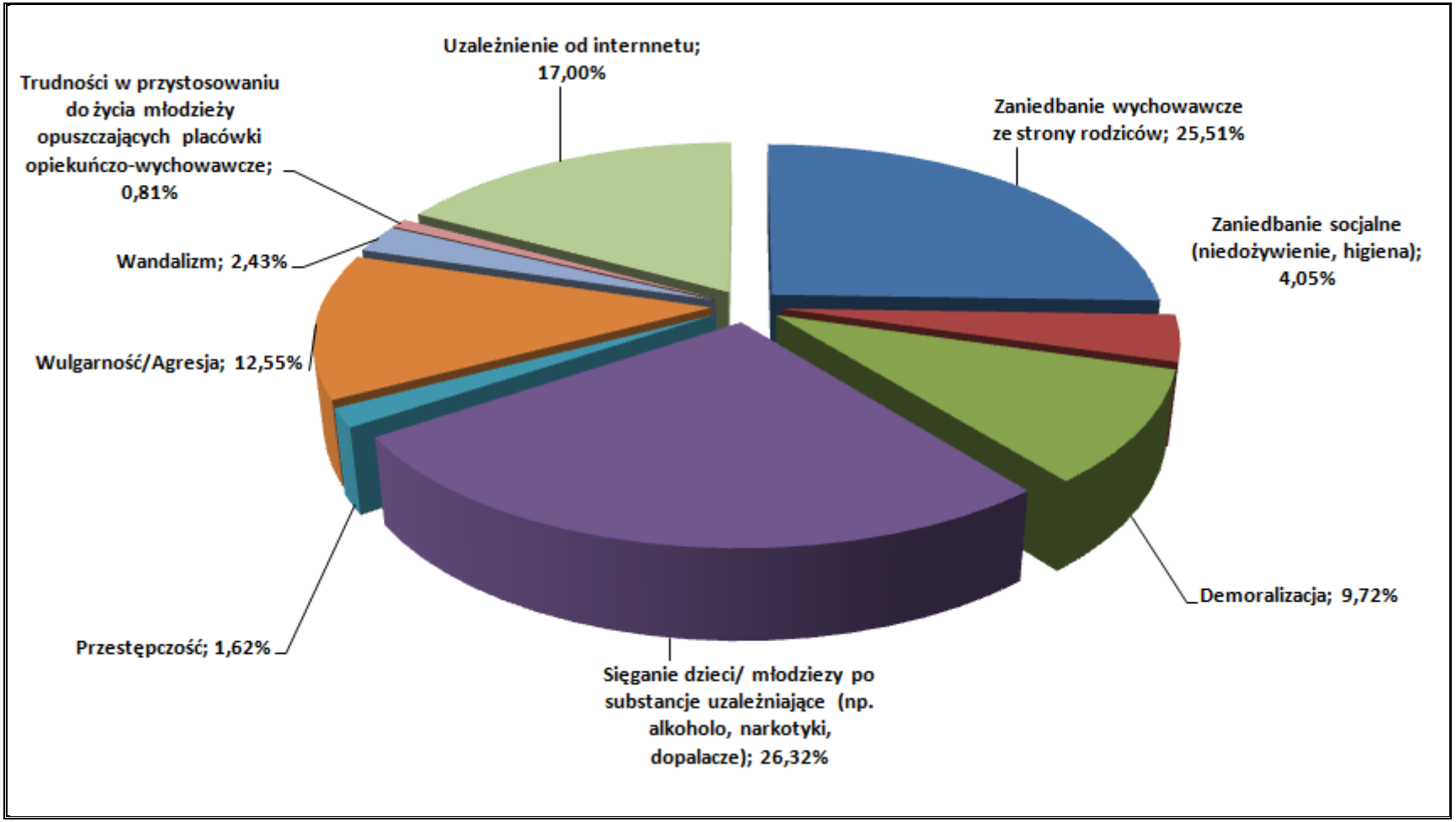

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

Największy odsetek respondentów (26,32%) wskazał, że dzieci z terenu Miasta i Gminy Mordy najbardziej narażone są na sięganie po substancje uzależniające. Często udzielaną odpowiedzią (25,51%) było także zaniedbanie wychowawcze ze strony rodziców. Mniejsza ilość badanych stwierdziła, że dzieci i młodzież narażone są na uzależnienie od Internetu, wulgarność i agresję, demoralizację, zaniedbanie socjalne, wandalizm oraz przestępczość.

Wykres 17. Opinia respondentów na temat poziomu bezrobocia na terenie Miasta i Gminy Mordy

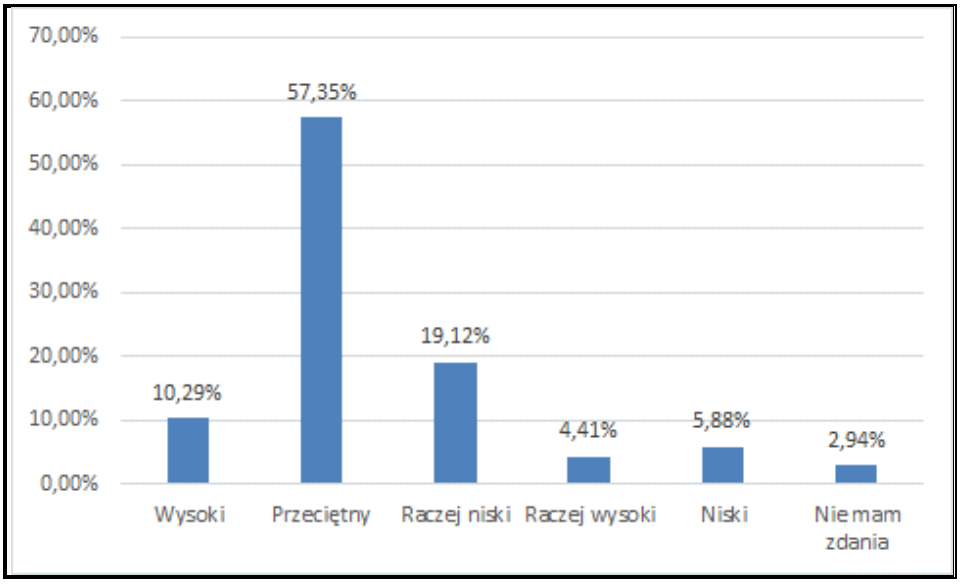

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety

Zdecydowana większość ankietowanych (57,35%) wskazywała, że bezrobocie na terenie Miasta i Gminy kosztuje się na przeciętnym poziomie. Mniejsza ilość badanych określiła ten poziom jako raczej niski (19,12%), wysoki (10,29%), niski (5,88%), lub raczej wysoki (4,41%). Niewielka część (2,94%) nie miała zdania na ten temat.

Wykres 18. Kroki, które należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych w Mieście i Gminie Mordy

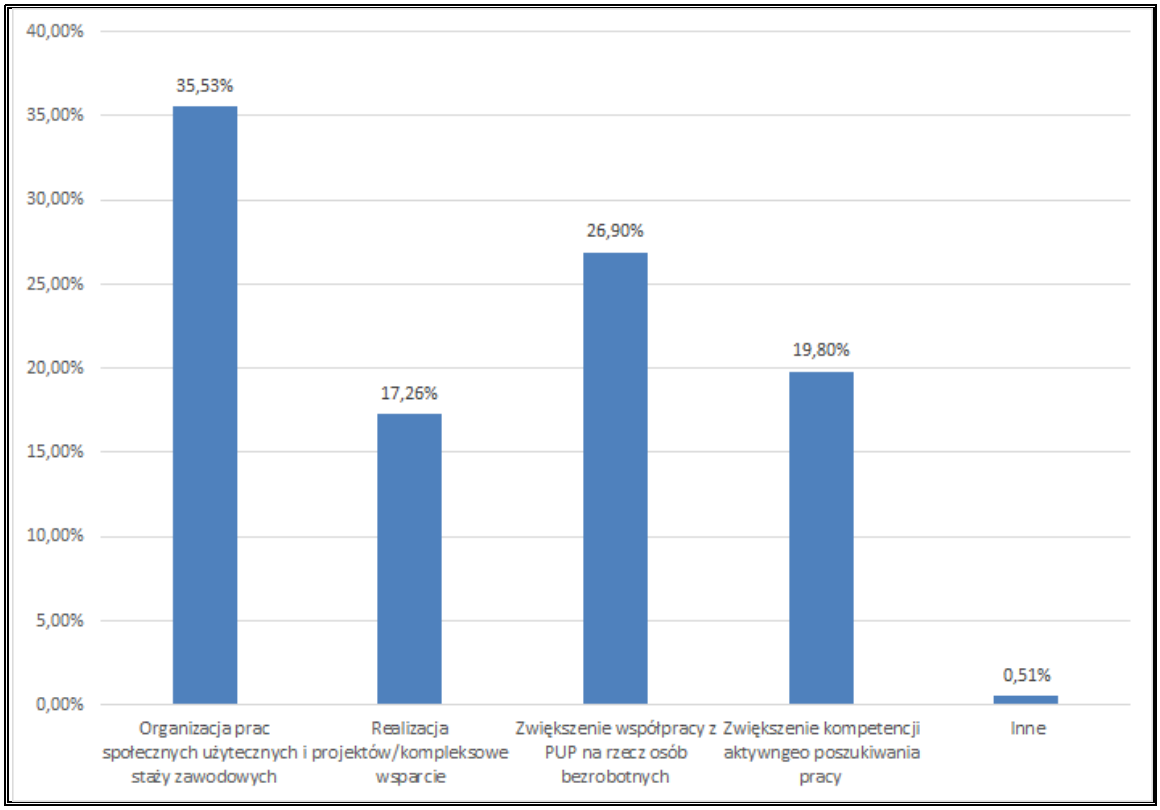

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

Kolejne pytanie w badaniu sytuacji społecznej na terenie Miasta i Gminy Mordy dotyczyło kroków mających na celu poprawę sytuacji osób bezrobotnych na tym obszarze. Największa część (35,53%) respondentów wskazała na organizację dla tych osób prac społecznych, użytecznych i staży zawodowych. Mniejsza ilość ankietowanych jest zdania, że to zwiększenie współpracy z PUP na rzecz osób bezrobotnych, zwiększenie kompetencji aktywne poszukiwanie pracy oraz realizacja projektów i kompleksowe wsparcie są właściwym działaniem w zakresie poprawy sytuacji osób bezrobotnych.

Wykres 19. Stan poczucia bezpieczeństwa na terenie Miasta i Gminy Mordy

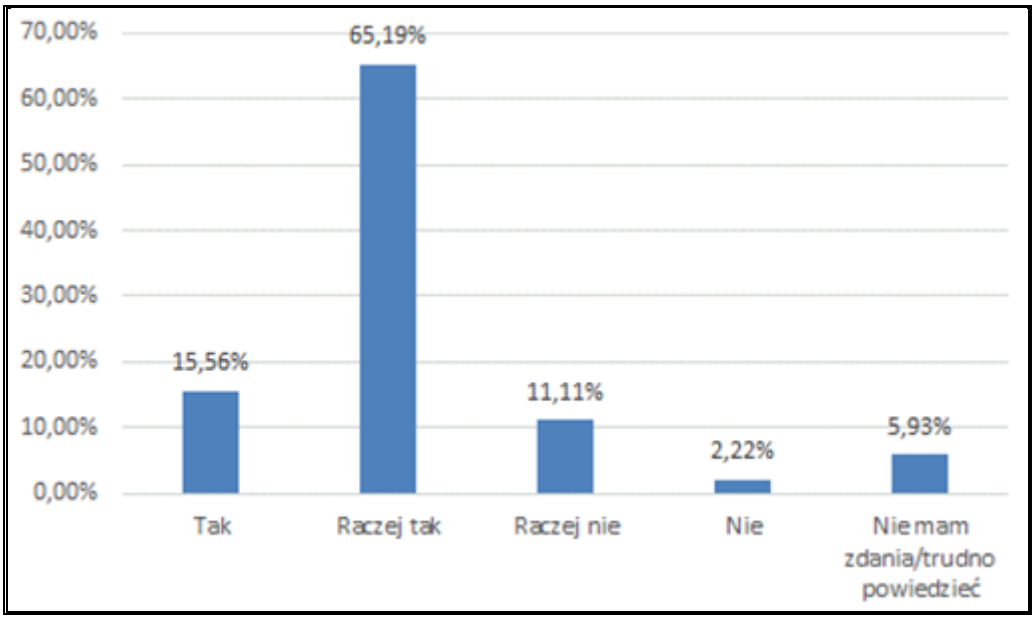

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety

Większość ankietowanych (65,19%) na pytanie „Czy czuje się Pan/Pani bezpiecznie na terenie Miasta i Gminy?" odpowiedziało, że raczej tak. Są jednak też osoby, które raczej lub całkowicie nie czują się bezpiecznie na tym terenie.

Wykres 20. Przyczyny braku poczucia bezpieczeństwa publicznego na terenie Miasta i Gminy Mordy

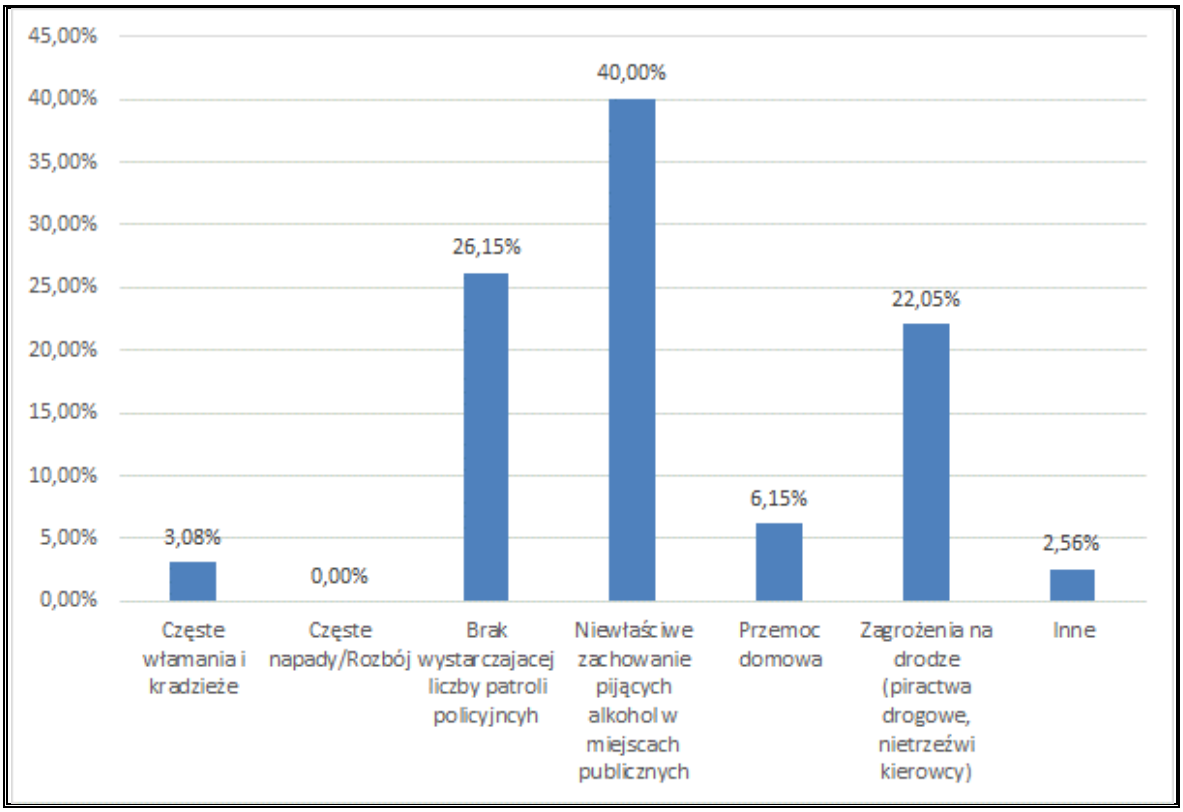

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

Największy odsetek (40,00%) respondentów stwierdziło, że przyczyną braku poczucia bezpieczeństwa publicznego na terenie Miasta i Gminy Mordy jest niewłaściwe zachowanie osób pijących alkohol w miejscach publicznych. Mniej ankietowanych wskazywało na brak wystarczającej liczby patroli policyjnych oraz zagrożenia drogowe. Niewielka ilość badanych wskazała na problemy w zakresie przemocy domowej oraz włamań i kradzieży.

Wykres 21. Czynniki mogące wpłynąć na zwiększenie poczucia bezpieczeństwa publicznego w Mieście i Gminie Mordy

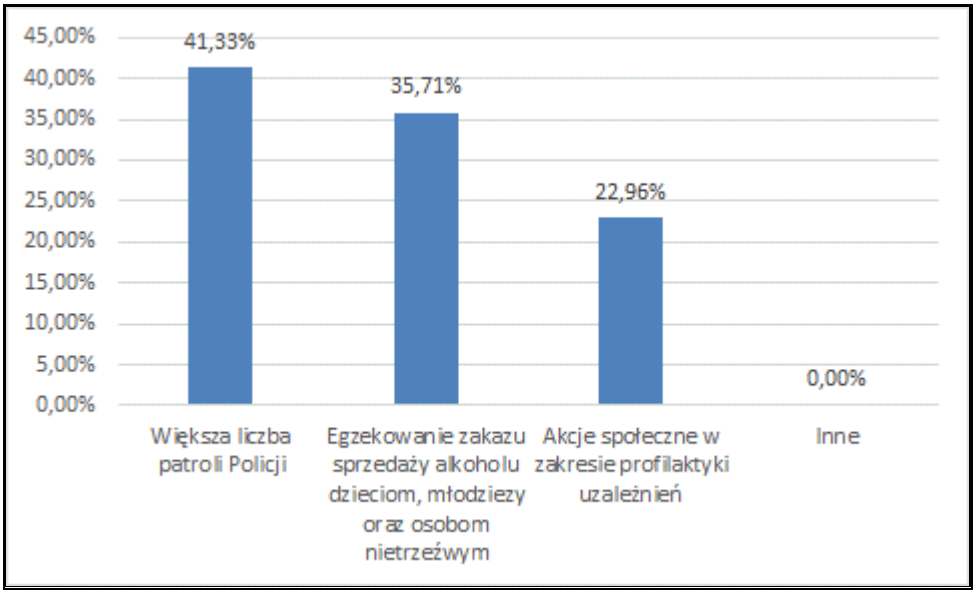

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety

W opinii największej części (41,33%) respondentów na zwiększenie poczucia bezpieczeństwa publicznego wpłynęłaby większa liczba patroli policji, duży odsetek (35,71%) wskazał też egzekwowanie zakazu sprzedaży alkoholu dzieciom, młodzieży oraz osobom nietrzeźwym. Ankietowani najmniej przekonani są do efektywności działań takich jak prowadzone akcje społeczne w zakresie profilaktyki uzależnień.

Wykres 22. Problemy dotykające najczęściej osoby starsze z terenu Miasta i Gminy Mordy

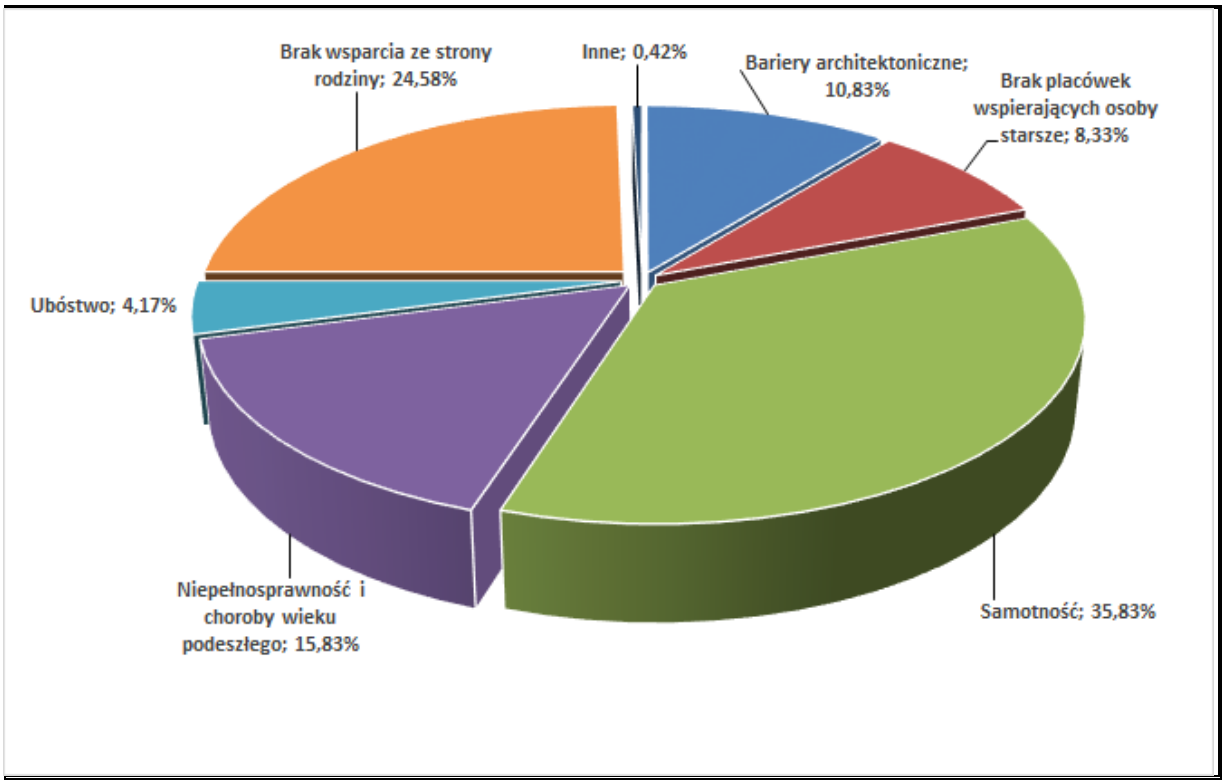

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

Największy odsetek respondentów (35,83%), uważa że największym problemem dotykającym osoby starsze na terenie Miasta i Gminy jest samotność. Duża część osób wskazuje również na brak wsparcia ze strony rodziny (24,58%) oraz niepełnosprawność i choroby wieku podeszłego (15,83%). Znacznie mniej ankietowanych sądzi, że utrudnieniem dla osób w starszym wieku są głównie bariery architektoniczne, brak placówek wspierających osoby starsze oraz ubóstwo.

Wykres 23. Działania mogące poprawić sytuację osób starszych na terenie Miasta i Gminy Mordy

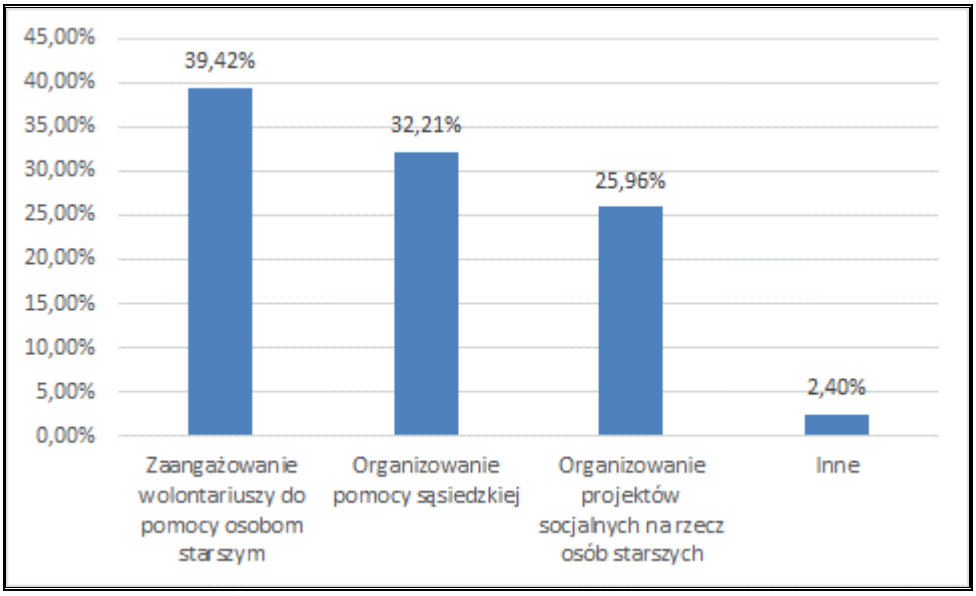

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety

Najwięcej badanych (39,42%) wskazało, że działaniem mogącym poprawić jakość życia osób starszych na terenie Miasta i Gminy Mordy jest zaangażowanie wolontariuszy do pomocy tym osobom. Mniejsza ilość respondentów uważa, że to organizowanie pomocy sąsiedzkiej oraz projektów socjalnych na rzecz osób starszych jest najlepszym krokiem do poprawiania ich sytuacji. Osoby zaznaczające odpowiedź „inne" wzięły pod uwagę zaangażowanie i pomoc ze strony rodziny.

Wykres 24. Zjawisko przemocy w rodzinie w najbliższym otoczeniu ankietowanych

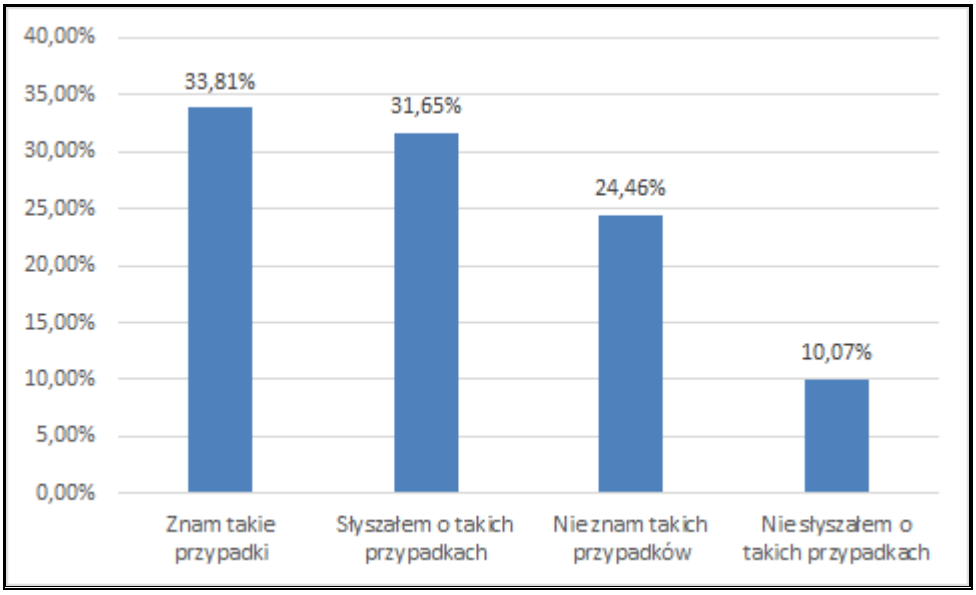

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety

Najliczniejsza część ankietowanych (33,81%) wskazała, że zna sytuacje, gdzie występuje zjawisko przemocy w rodzinie, mniejszy odsetek tylko słyszał o takich przypadkach. Pozostali respondenci nie znają ani nie słyszeli o podobnych zjawiskach w swoim najbliższym otoczeniu.

Wykres 25. Zgłoszenie przemocy do odpowiedniego organu jak policja, prokuratura, sąd, Zespół Interdyscyplinarny

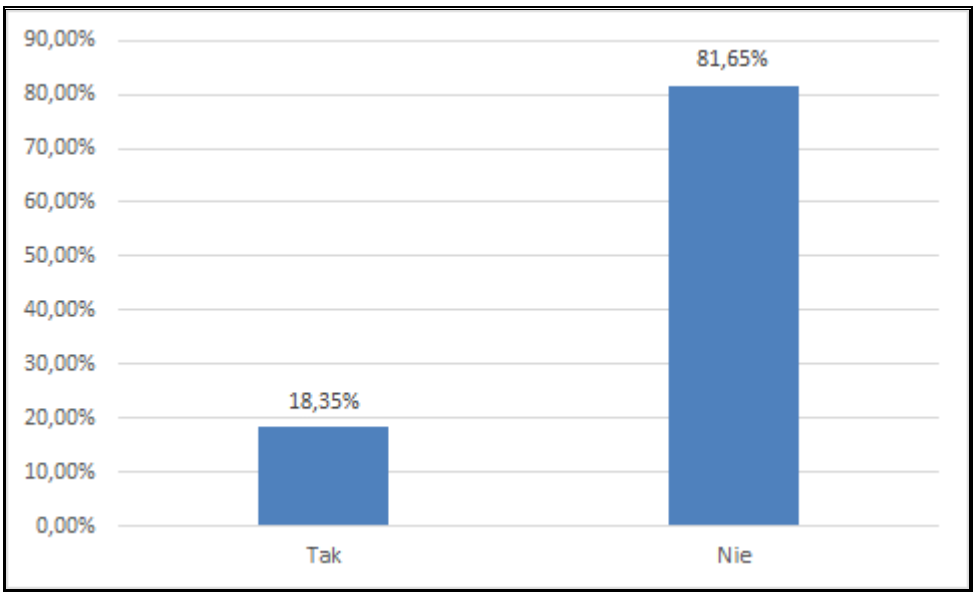

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety

Kolejne pytanie odnosiło się do osób, które we wcześniejszym punkcie wskazały na pozytywną odpowiedź. Znacznie większa grupa badanych, bo aż 81,65% nie zgłosiła przemocy do odpowiedniego organu, tj. policji, prokuratury, sądu, zespołu interdyscyplinarnego.

Wykres 26. Najskuteczniejsze działania wobec ofiar przemocy domowej na terenie Miasta i Gminy Mordy

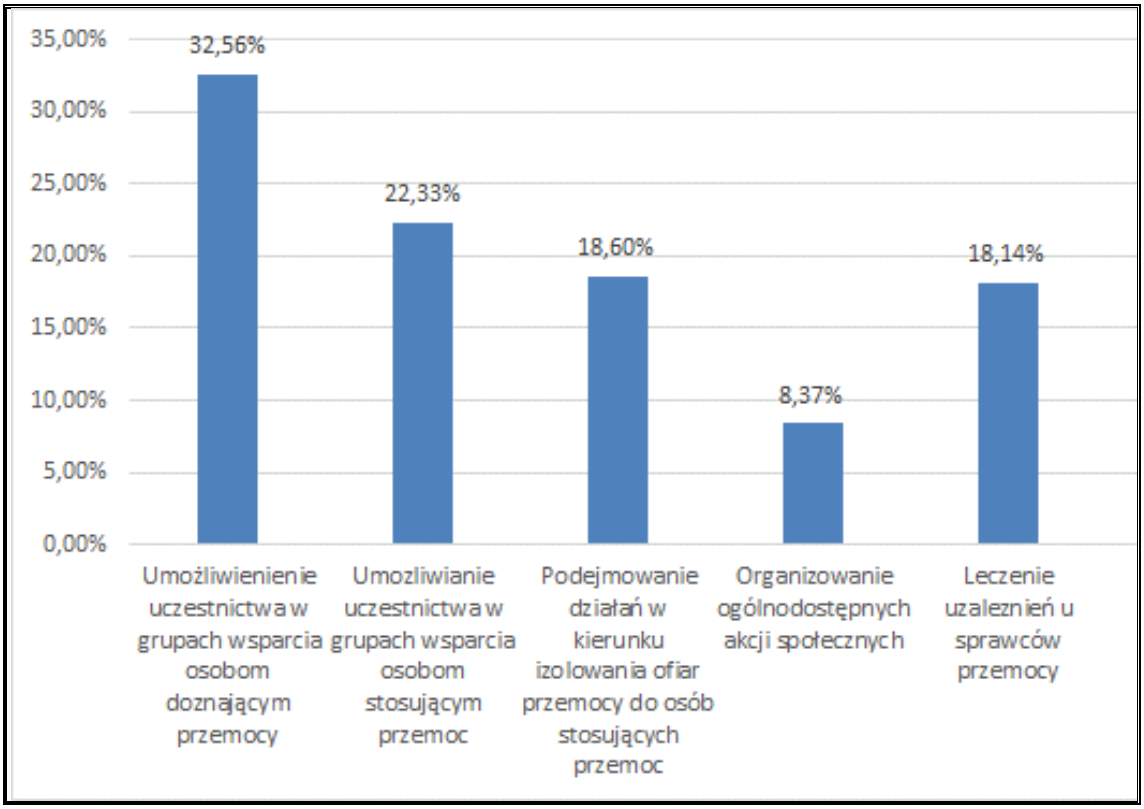

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

Najwięcej odpowiedzi (32,56%) na pytanie „Jakie działania w Pani/Pana opinii byłyby najskuteczniejsze wobec ofiar przemocy domowej na terenie Miasta i Gminy Mordy?" wskazywało na umożliwienie uczestnictwa w grupach wsparcia osobom doznającym przemocy. Duża część respondentów zasygnalizowała również umożliwienie uczestnictwa w grupach wsparcia osobom stosującym przemoc. Ankietowani rozpatrywali również podejmowanie działań w kierunku izolowania ofiar przemocy od osób stosujących przemoc, leczenie uzależnień u sprawców przemocy. Najmniej skutecznym krokiem w pomocy ofiarom przemocy wg badanych jest organizowanie ogólnodostępnych akcji społecznych jako działanie poprawiające sytuację rodzin wielodzietnych i niepełnych w lokalnej społeczności.

Wykres 27. Działania mogące poprawić sytuację rodzin wielodzietnych i niepełnych w lokalnie społeczności

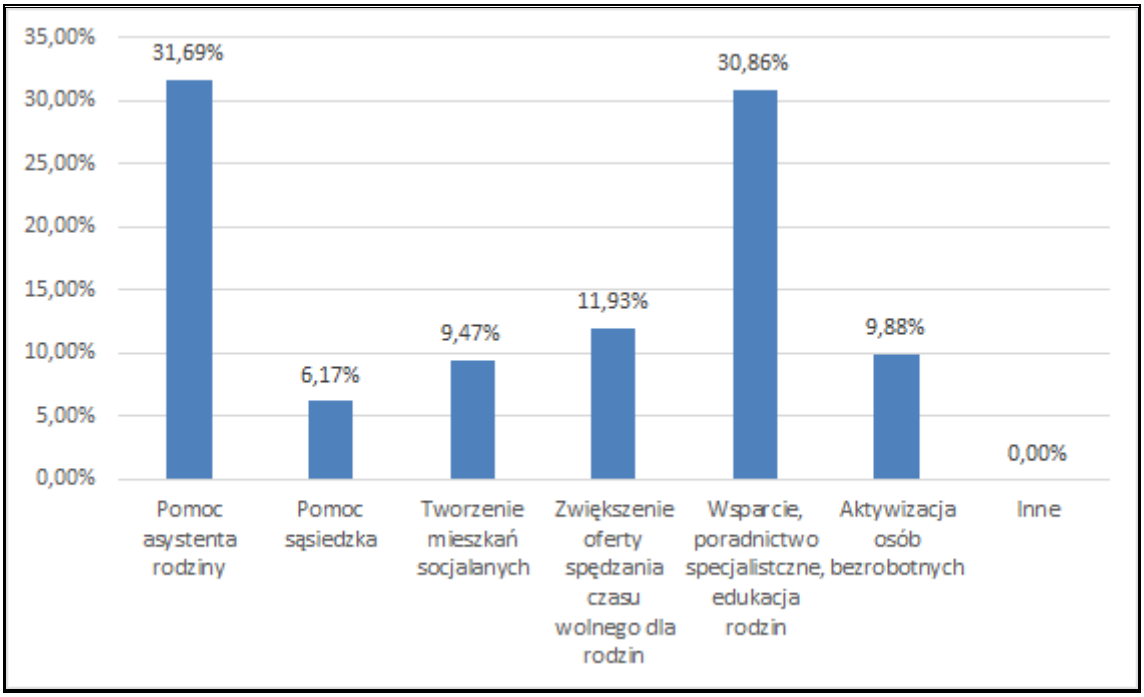

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety

Zdaniem najliczniejszej części respondentów (31,69%) pomoc asystenta rodziny poprawiłaby sytuację rodzin wielodzietnych i niepełnych w lokalnej społeczności. Duża część wskazała także na wsparcie, poradnictwo specjalistyczne oraz edukację rodzin. Mniejszy odsetek myśli, że odpowiednimi działaniami byłaby pomoc sąsiedzka, tworzenie mieszkań socjalnych, zwiększenie oferty spędzanego czasu dla rodzin oraz aktywizacja osób bezrobotnych.

Wykres 28. Problem bezdomności mieszkańców Miasta i Gminy Mordy

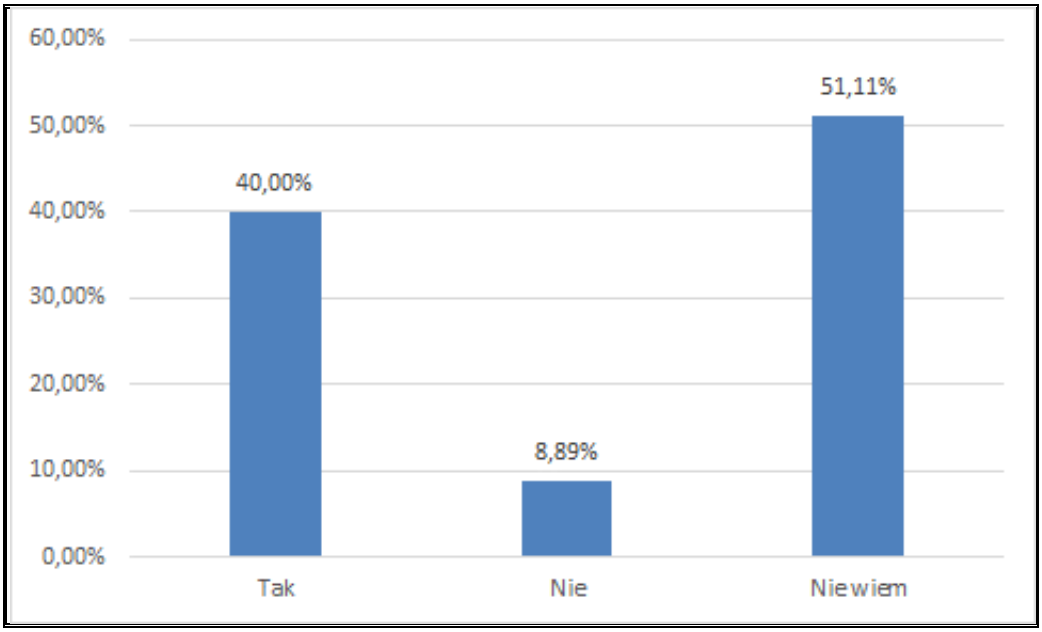

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety

Kolejne z pytań dotyczy problemu bezdomności. Najliczniejszy odsetek (51,11%) ankietowanych nie umie zdiagnozować, czy dotyka on mieszkańców Miasta i Gminy Mordy. 40 % badanych zauważyło jednak istnienie tego problemu.

Wykres 29. Najskuteczniejsze działania w rozwiązaniu problemu bezdomności

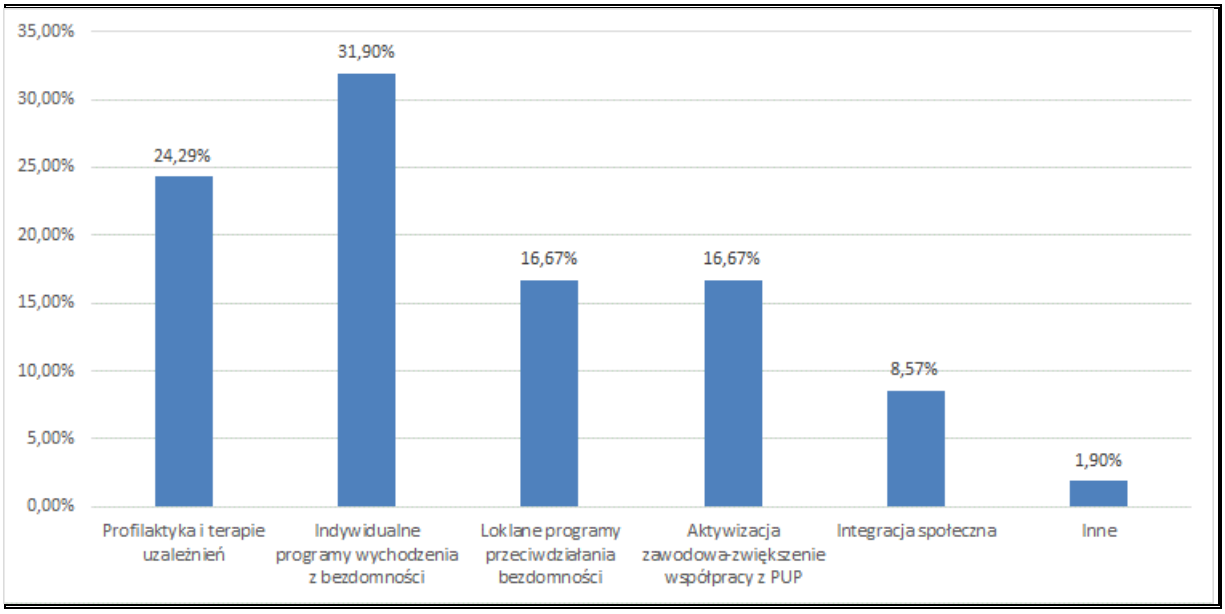

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

W związku z poprzednim pytaniem ankietowani zostali zapytani, jakie ich zdaniem działania byłyby najskuteczniejsze w rozwiązaniu problemu bezdomności. W ocenie największej części (31,90%) są to indywidualne programy wychodzenia z bezdomności. Wielu respondentów wskazało także na profilaktykę i terapię uzależnień, lokalne programy przeciwdziałaniu bezdomności oraz aktywizację zawodową, zwiększenie współpracy z PUP.

Wykres 30. Czynniki decydujące o tym, że niektórzy ludzie nie potrafią poradzić sobie z problemem ubóstwa, trudną sytuacja materialną

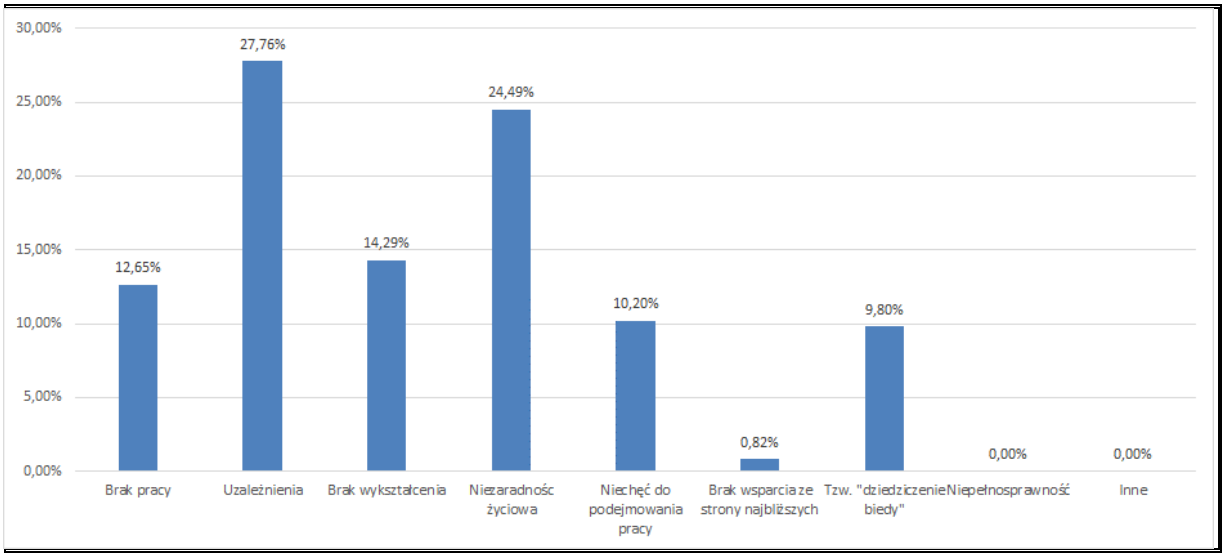

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

Zdaniem największej ilości (27,76%) ankietowanych głównym czynnikiem decydującym o tym, że niektórzy ludzie nie potrafią poradzić sobie z ubóstwem oraz trudną sytuacją materialną są uzależnienia. Wielu badanych wskazało też na niezaradność życiową tych ludzi. Mniejsza ilość respondentów jako istotną przyczynę tego zjawiska wskazywała brak pracy oraz wykształcenia, niechęć do pracy, tzw. „dziedziczenie biedy" i brak wsparcia ze strony najbliższych.

Większość ankietowanych jest zadowolona z miejsc rekreacji, stanu środowiska, komunikacji, stanu dróg, dostępności do handlu, szkolnictwa podstawowego, edukacji przedszkolnej, bezpieczeństwa mieszkańców, poziomu opieki zdrowotnej, poziomu opieki społecznej, organizacji imprez cyklicznych na terenie Miasta i Gminy, dostępu do informacji na temat wydarzeń lokalnych, dostępu do Internetu oraz organizacji czasu wolnego. Ocenia dobrze w tym zakresie warunki życie na obszarze Miasta i Gminy Mordy.

Kwestiami niezadowalającymi mieszkańców są: dostęp do kultury i rozrywki oraz lokalny rynek pracy – możliwość znalezienia pracy i poziom zarobków.

Wykres 31. Zadowolenie mieszkańców z warunków życia w Mieście i Gminie Mordy

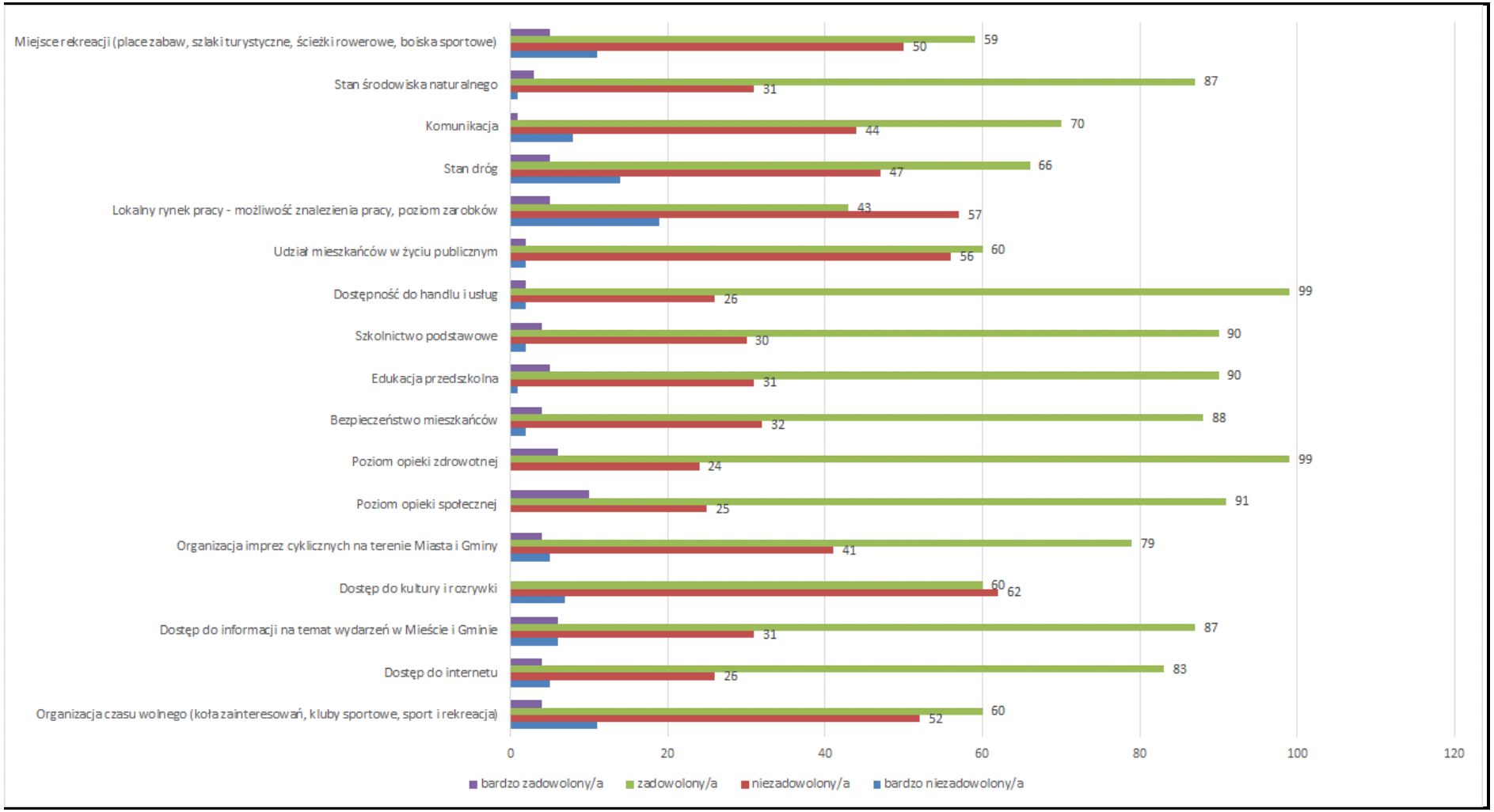

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

Wykres 32. Powody migracji młodych ludzi z Miasta i Gminy Mordy

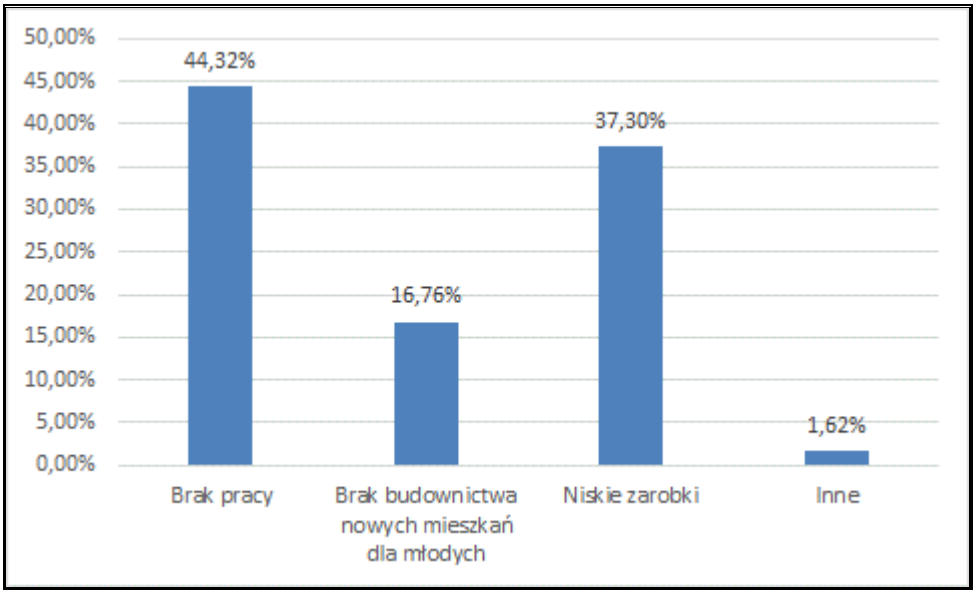

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety

Zdaniem większości ankietowanych (44,32%) powodem migracji młodych ludzi z Miasta i Gminy Mordy jest brak pracy. Jest to kluczowy aspekt mający negatywny wpływ na kształtowanie się sytuacji społeczno – gospodarczej tego obszaru. Kolejnymi ważnymi powodami wskazanym przez badanych są niskie zarobki oraz brak budownictwa atrakcyjnych i nowych mieszkań dla osób młodych. Ankietowani udzielające odpowiedzi „inne" wskazali również na brak perspektyw oraz trudne sąsiedztwo.

Oceń jakie działania przyczynią się do poprawy jakości życia w Mieście i Gminie Mordy. (w skali od 1 - mało ważne do 10 - bardzo ważne, oceń, na ile ważne są poszczególne zadania)

Wykres 33. Organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży w trakcie dni wolnych od nauki

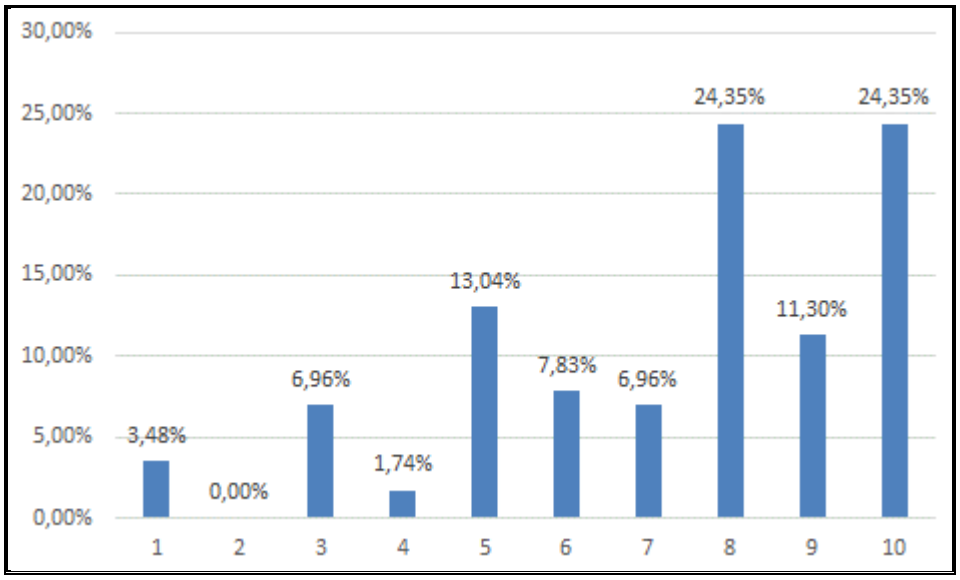

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety

W skali od 1 do 10 najwięcej respondentów oceniło organizację czasu wolnego dla dzieci i młodzieży w trakcie dni wolnych od nauki na 8 (24,35%) i 10 (24,35%), co świadczy o tym, iż jest to dla nich bardzo ważna kwestia przyczyniająca się do poprawy jakości życia w Mieście i Gminie Mordy. Osoby pracujące nie zawsze mają możliwość w tych dniach opieki nad dziećmi, stąd zapewnienie im zajęć w te dni wpływa pozytywnie na wizerunek JST wśród mieszkańców.

Wykres 34. Aktywizacja społeczna ludzi starszych - rozwój działań Klubów Seniora, itp.

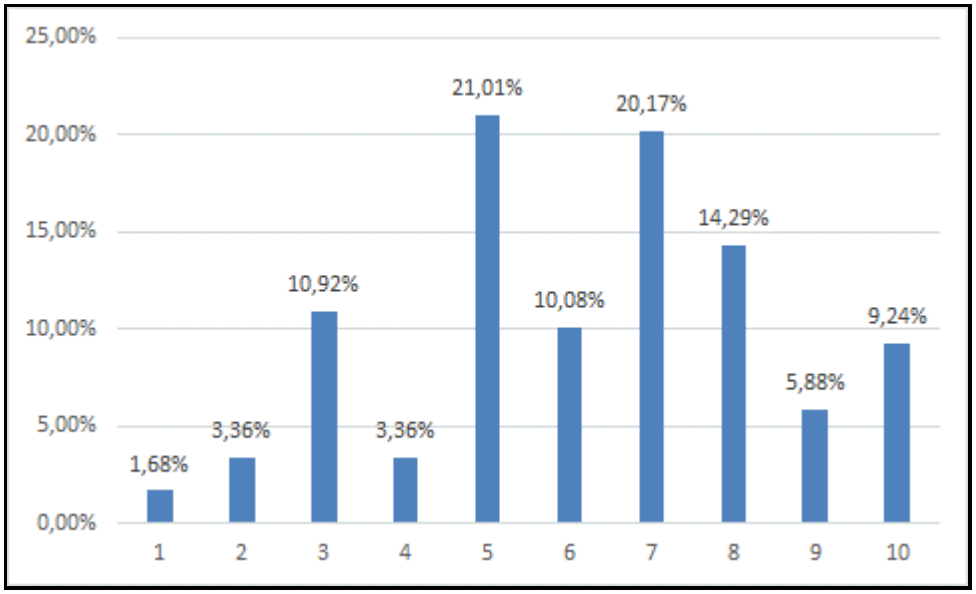

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety

Największy odsetek ankietowanych oceniły aktywizację społeczną ludzi starszych na 5 (21,01%) oraz 7 (20,17%), co świadczy o tym że działania w tym zakresie są dość istotne i przyczyniają się do poprawy jakości życia.

Wykres 35. Działania na rzecz zwiększenia bezpieczeństwa na terenie Gminy

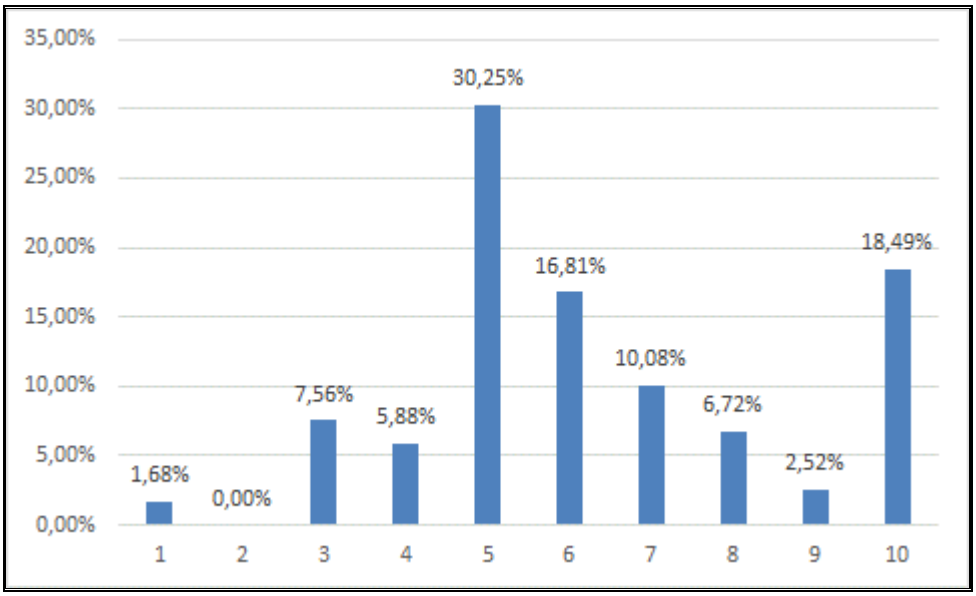

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety

Zdecydowana większość badanych (30,25%) oceniła działania na rzecz zwiększenia bezpieczeństwa na terenie Miasta i Gminy na 5, więc można stwierdzić, że nie jest to dla nich najważniejszy aspekt wpływający na jakość życia na tym obszarze.

Wykres 36. Zwiększenie pomocy socjalnej dla najuboższych

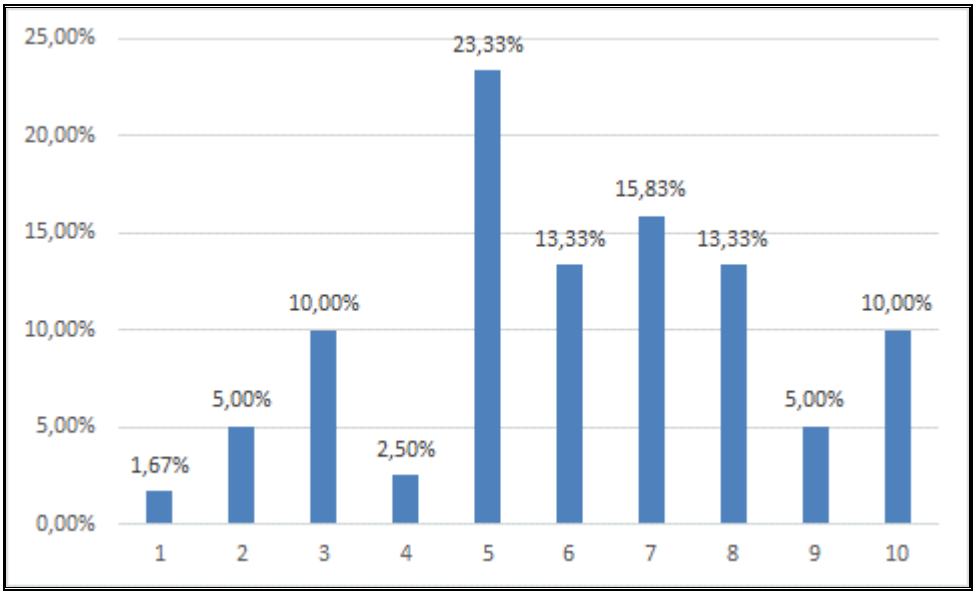

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety

Większość mieszkańców biorących udział w badaniu (23,33%) oceniło wpływ działania w zakresie zwiększenie pomocy socjalnej na 5 w odniesieniu do poprawy jakości życia na obszarze Miasta i Gminy Mordy.

Wykres 37. Organizacja imprez integracyjnych mających na celu aktywizację mieszkańców (np. Pikniki rodzinne itp.)

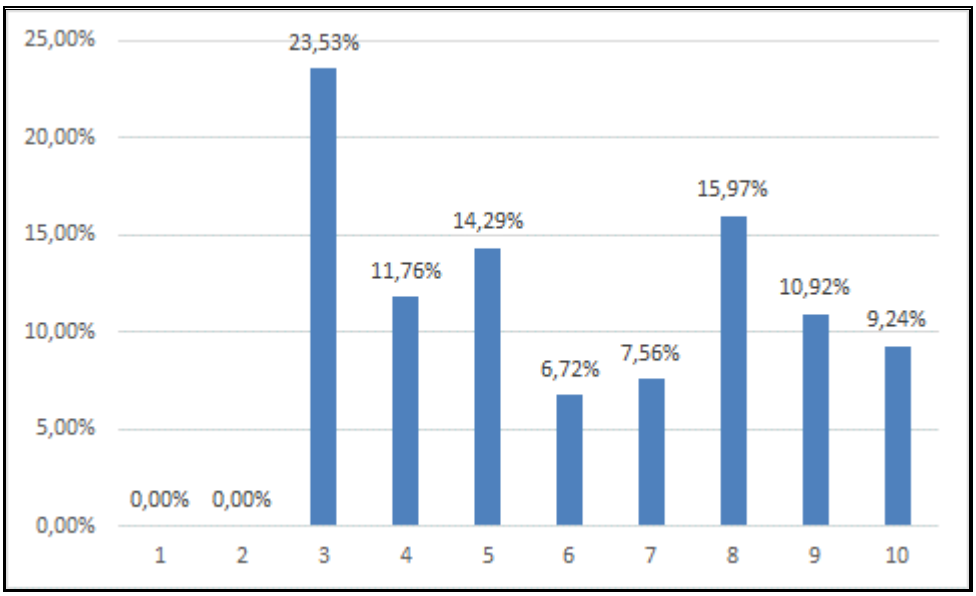

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety

Najwięcej respondentów (23,53%) oceniło organizację imprez integracyjnych mających na celu aktywizację mieszkańców na 3, aczkolwiek duża część badanych wskazywała także na oceny wyższe. Wobec tego można stwierdzić, że nie jest to najważniejsza przyczyna wpływająca na zadowolenie mieszkańców z zamieszkania na obszarze Miasta i Gminy Mordy.

Wykres 38. Organizowanie lokalnych programów wspierania mieszkańców

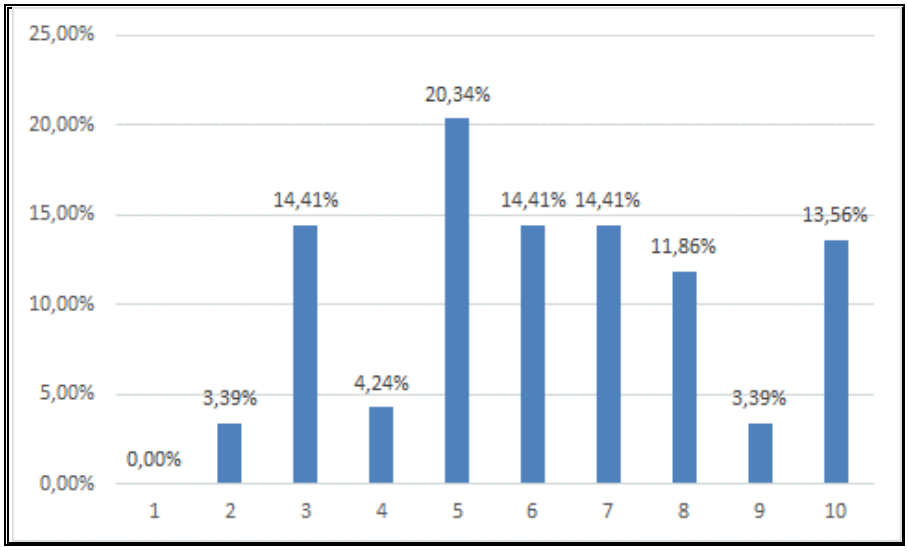

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety

Największy odsetek badanych (20,34%) ocenił organizowanie lokalnych programów wspierania mieszkańców na 5, więc jest to dla nich dość ważne działanie.

Wykres 39. Uruchomienie żłobka

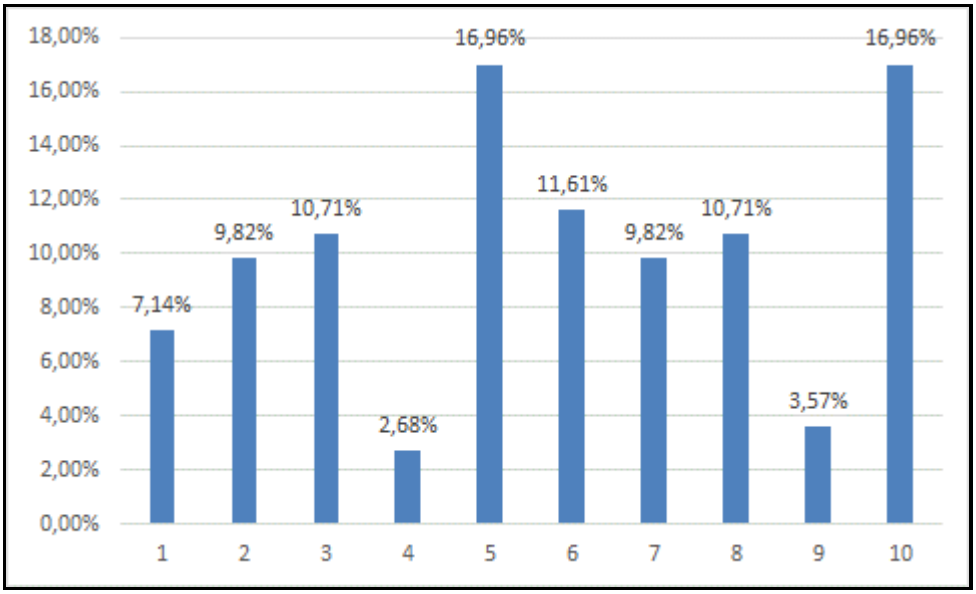

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety

Najwięcej odpowiedzi wskazywało ocenę 5 oraz 10 (16,96%). Oznacza to że zdaniem mieszkańców uruchomienie żłobka bardzo ważne działanie mogące przyczynić się do poprawy jakości życia. Szczególnie młodzi rodzice dzięki temu będą mogli wrócić szybciej do pracy, co przyczyni się do poprawy sytuacji materialnej mieszkańców.

Wykres 40. Skuteczniejsze egzekwowanie zakazu sprzedaży napojów alkoholowych dzieciom, młodzieży, osobom nietrzeźwym

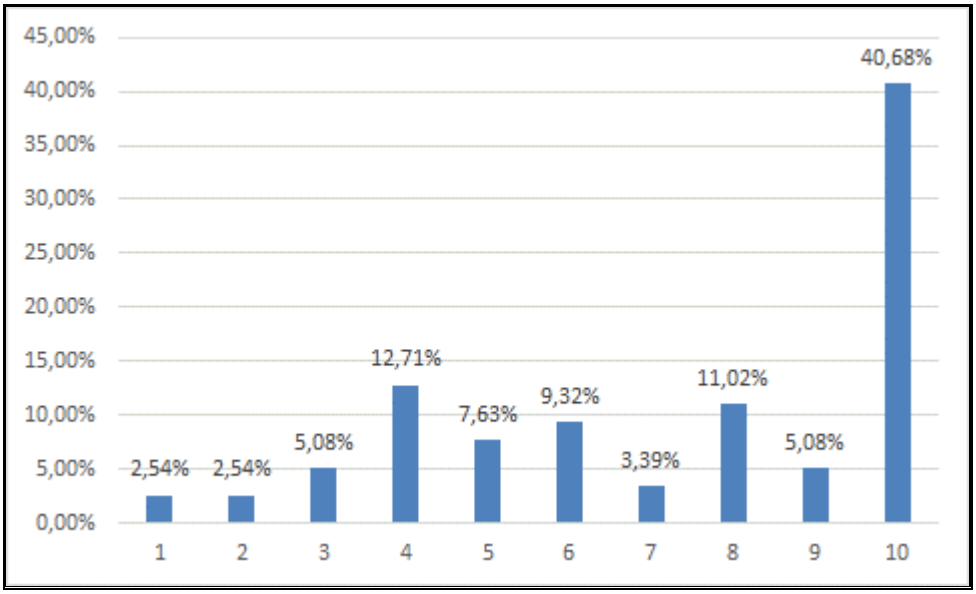

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety

Najwięcej badanych (40,68%) oceniło, że dzięki wprowadzeniu skuteczniejszego egzekwowania zakazów sprzedaży napojów alkoholowych dzieciom, młodzieży oraz osobom nietrzeźwym poprawie może ulec jakość życia w Mieście i Gminie Mordy.

Wykres 41. Zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów

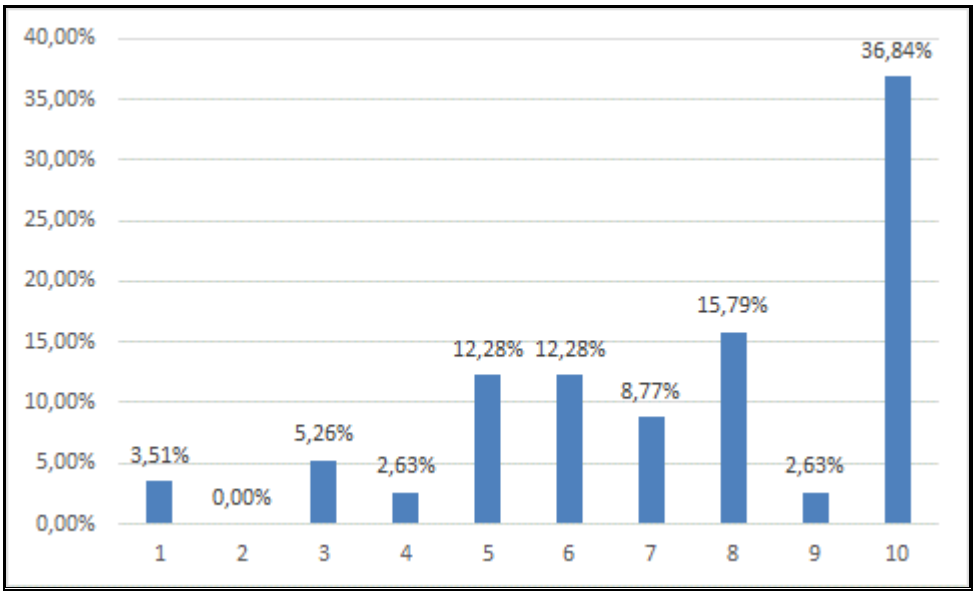

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety

Zdecydowana większość respondentów (36,84%) wskazała zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów jako działanie bardzo ważne dla mieszkańców. Zapewnienie dobrej jakości opieki zdrowotnej jest jednym z kluczowym elementów mających wpływ na zadowolenie społeczności i poprawę standardów ich życia.

Wykres 42. Usługi w postaci pomocy sąsiedzkiej

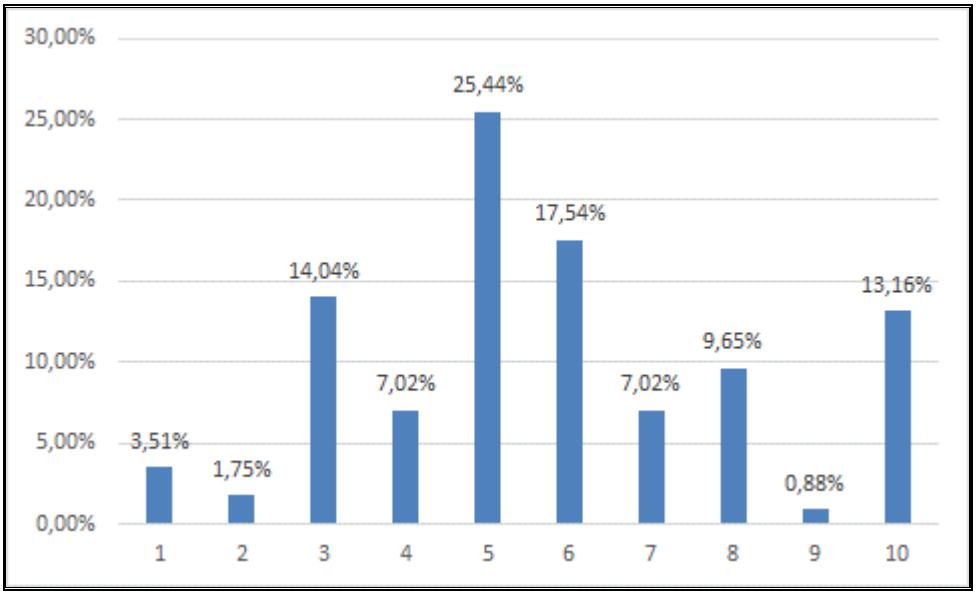

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety

Najliczniejszy odsetek badanych oceniło usługi w postaci pomocy sąsiedzkiej na 5, co świadczy o tym że nie jest to dla czynnik najważniejszy mający wpływ na poprawę jakości bytu.

Wykres 43. Doradztwo/spotkania/zajęcia w świetlicach wiejskich

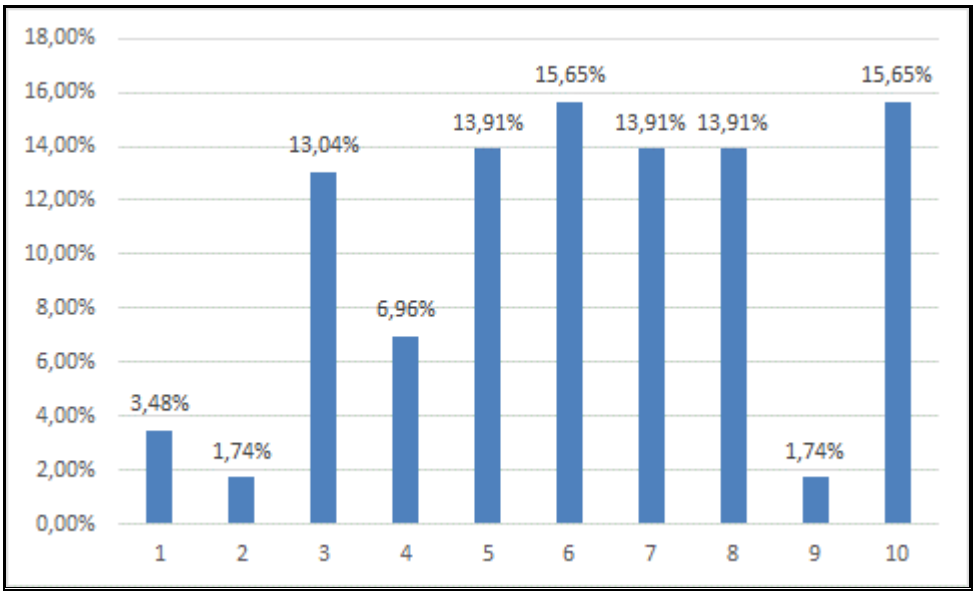

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety

Ankietowani w sprawie prowadzenia zajęć, spotkań i doradztw w świetlicach wskazali istotność tego działania na poziomie oceny 6 oraz 10. Mieszkańcy sądzą, że ma to dosyć wysoki wpływa na jakość życia, który przyczynia się do jego wzrostu.

Wykres 44. Likwidacja barier architektonicznych w instytucjach publicznych

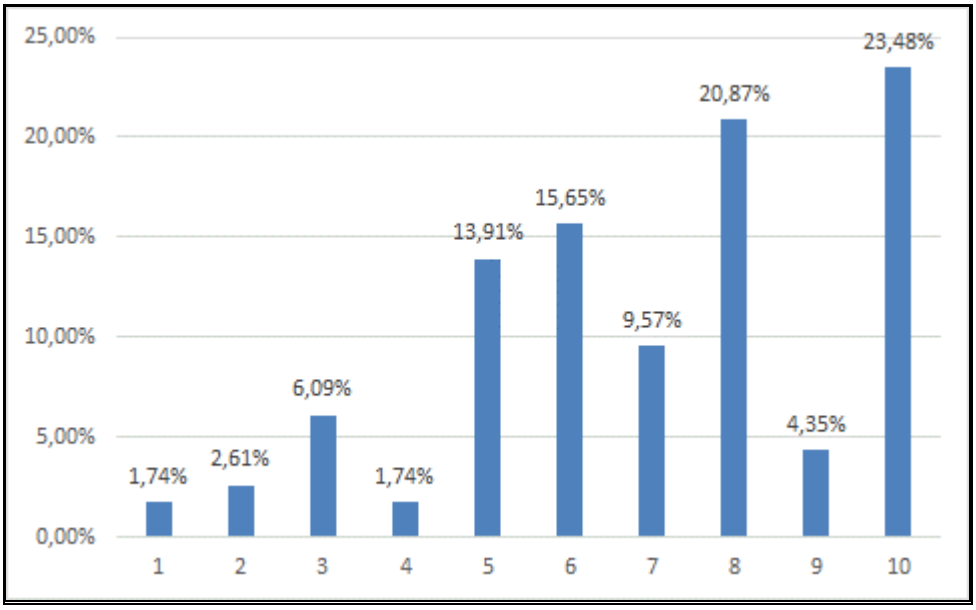

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety

Dla zdecydowanej większości osób pomoc likwidacja barier architektonicznych w instytucjach publicznych jest bardzo ważnym czynnikiem umożliwiającym lepszą jakość życia. Szczególnie jest to istotne dla osób z niepełnosprawnościami oraz dla osób starszych nie mających takiej sprawności jak osoby młode.

Wykres 45. Wspieranie działań artystycznych

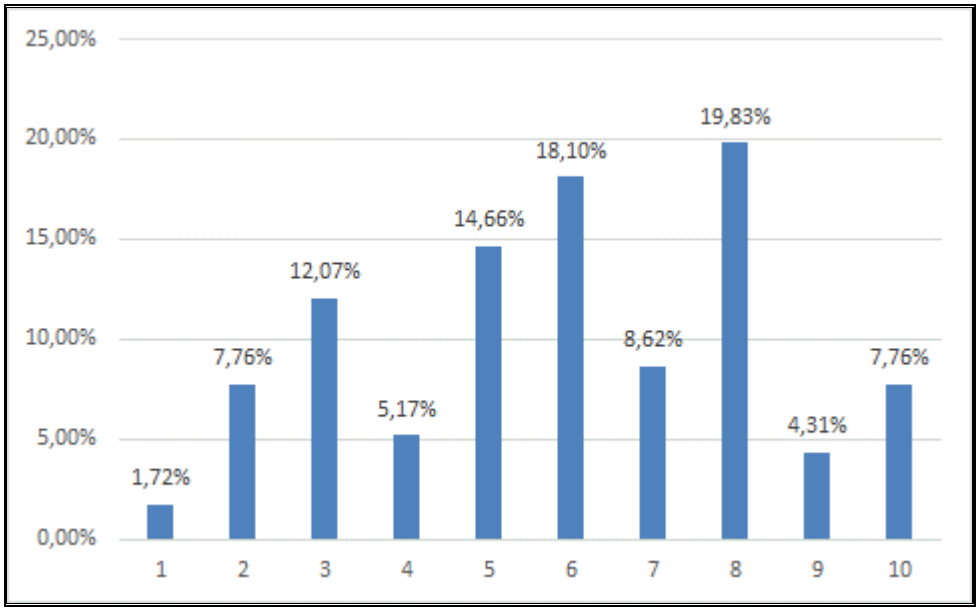

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety

Większość ankietowanych (19,83%) oceniło wspieranie działań artystycznych na 8. Świadczy to o ważności danego czynnika dla badanego społeczeństwa.

Wykres 46. Budowa bloków

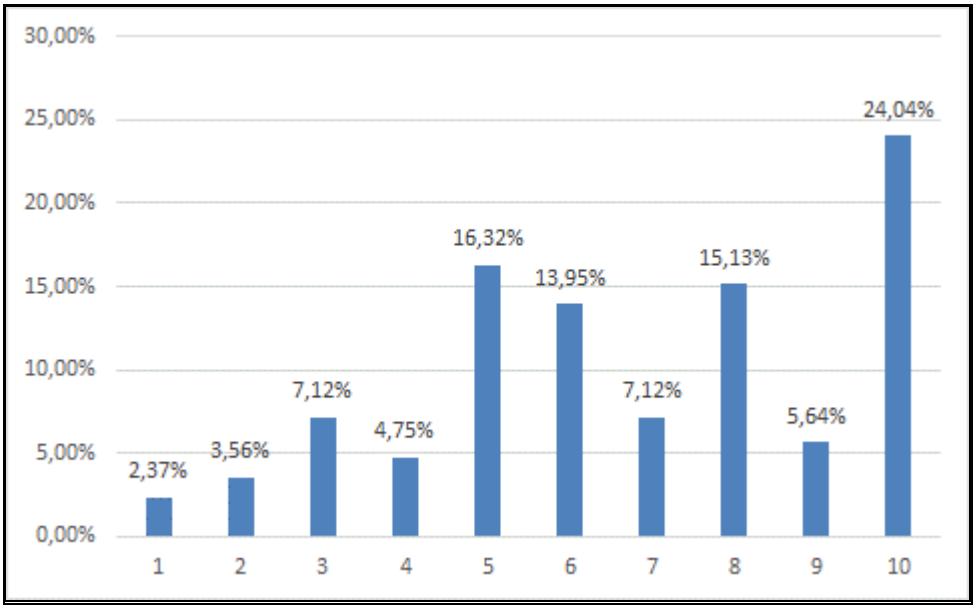

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety

Zdaniem największej części ankietowanych (24,04%) budowa bloków jest bardzo istotna jeśli chodzi o przyczynę do poprawy jakości życia.

Wykres 47. Mieszkania chronione, socjalne

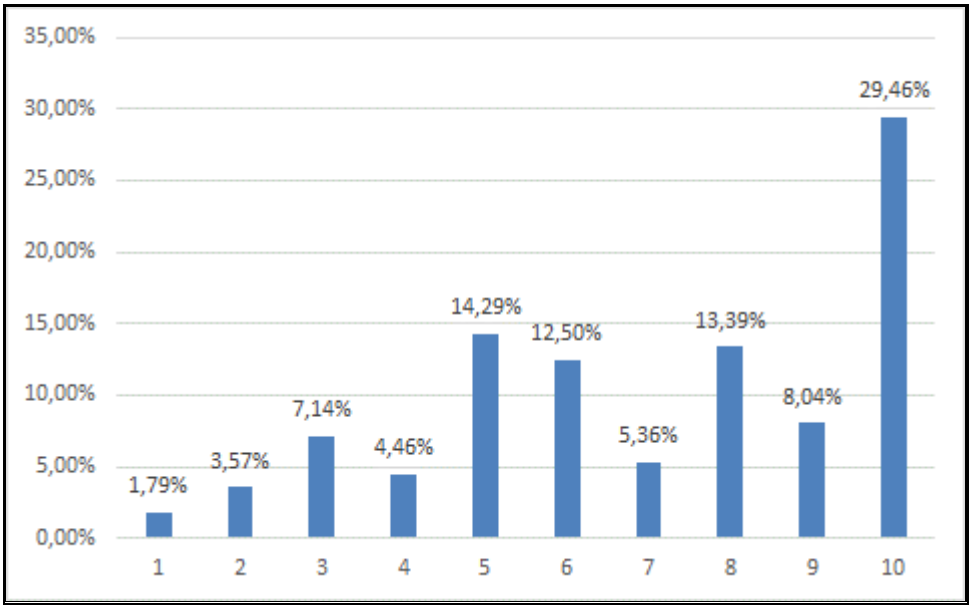

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety

Według odpowiedzi uzyskanych dla powyższego pytania można wywnioskować, że jest to jeden z najważniejszych czynników mogących być przyczyną lepszej jakości bytu.

Wykres 48. Poprawa stanu dróg, budowa ścieżek rowerowych, itp.

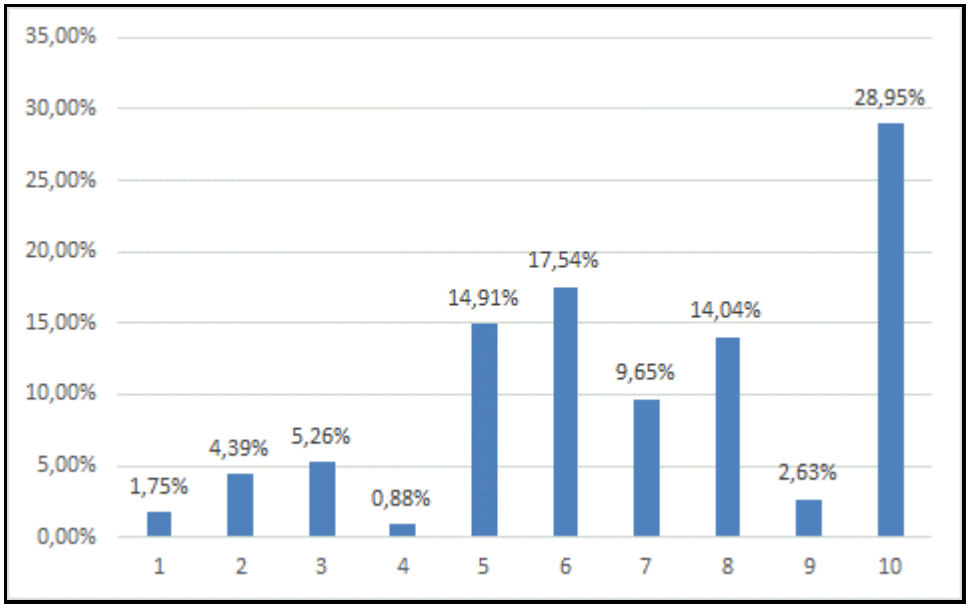

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety

Największy odsetek respondentów w skali od 1 do 10 ocenił działania z zakresu poprawy stanu dróg na 10, więc jest on ich zdaniem bardzo istotny.

Reasumując do najpilniejszych problemów do rozwiązania na terenie Miasta i Gminy wg opinii ankietowych należy uzależnienie, którego przyczyną z kolei może być niezaradność życiowa. Aby pomóc uzależnionym i osobom z ich otoczenia istotne jest prowadzenia działań profilaktycznych dla dzieci i młodzieży w szkole oraz możliwość zagospodarowania im czasu wolnego. Najczęstszym problemem spotykającym osoby niepełnosprawne jest brak odpowiednich ofert pracy połączony z dużą izolacją społeczną. Jako działanie mające umożliwić osobom niepełnosprawnym pożądany udział w życiu społecznym wskazano głównie skierowanie większej ilość ofert pracy do tych osób oraz likwidację barier architektonicznych. Najczęściej wybieraną przyczyną bezradności rodziców z badanego terenu w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego były uzależnienia. Działaniem mającym poprawić sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo ma być praca socjalna w środowisku. Jako zaniedbania, na które najbardziej narażone są dzieci i młodzież wskazywano najczęściej zaniedbania wychowawcze oraz uzależnienia. Poziom bezrobocia jest przeciętny, mieszkańcy czują się raczej bezpiecznie na terenie Miasta i Gminy. Z przeprowadzonego badania wynika, że należy zapobiegać niewłaściwemu zachowaniu pijących alkohol w miejscach publicznych, gdyż zagraża to bezpieczeństwu pozostałych mieszkańców. Osoby starsze Miasta i Gminy Mordy głównie narażone są na samotność. Dość często wspominano o zjawisku przemocy w rodzinie, jednak zdecydowana większość świadków nie umie reagować na to zjawisko. Osoby doznające przemocy powinny mieć możliwość uczestnictwa w grupach wsparcia a rodziny wielodzietne i niepełne powinny otrzymać pomoc ze strony asystenta rodziny. Duża część nie interesuje się występującym w Mieście i Gminie zjawiskiem bezdomności. Aby je zredukować zaproponowano indywidualne programy wychodzenia z bezdomności. W większości mieszkańcy są jednak zadowoleni z warunków życia na tym terenie. Ankietowani wskazali działania, które ich zdaniem najbardziej przyczyniają się do poprawy jakości życia.

NARKOMANIA

Ankietyzacja dotycząca narkomanii przeprowadzona została na terenie Miasta i Gminy Mordy. W skład ankiety wchodziło 18 pytań. W badaniu wzięło udział 51 osób, w tym 22 mężczyzn i 29 kobiet, z czterech grup wiekowych: 1-19, 20-39, 40-59 oraz 60 i więcej.

Wykres 49. Udział ankietowanych ze względu na wiek

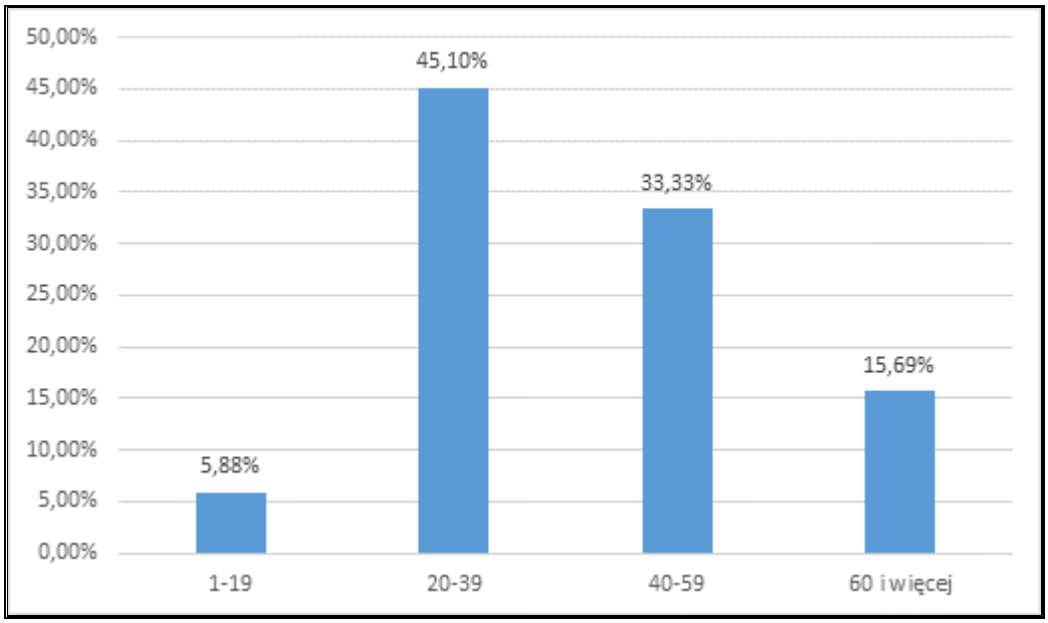

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

Największy odsetek ankietowanych znajdował się w przedziale wiekowym 20-39 lat (stanowili oni aż 45,10%) ogółu.

Wykres 50. Zażywanie narkotyków wśród respondentów

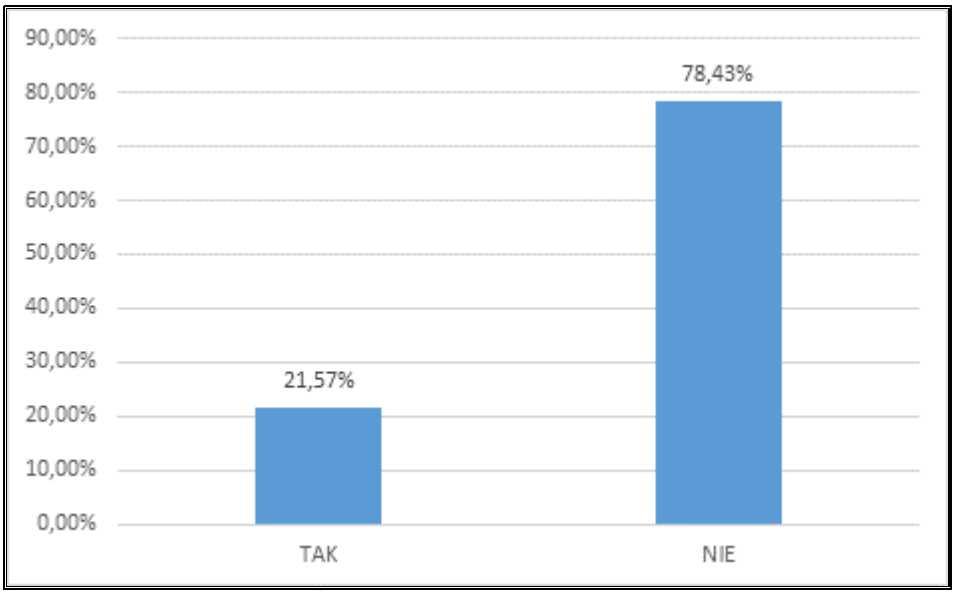

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

Z analizowanych danych wynika, że większość ankietowanych (78,43%) na pytanie „Czy próbował(a) Pan/Pani jakichkolwiek narkotyków?" udzieliła odpowiedzi przeczącej. Osoby, które odpowiedziały na to pytanie twierdząco to osoby w przedziale wiekowym 15-35 (głównie w wieku ok 21 lat). Środkami najczęściej zażywanymi były: marihuana, LSD oraz dopalacze.

Wykres 51. Zażywanie narkotyków wśród znajomych ankietowanych

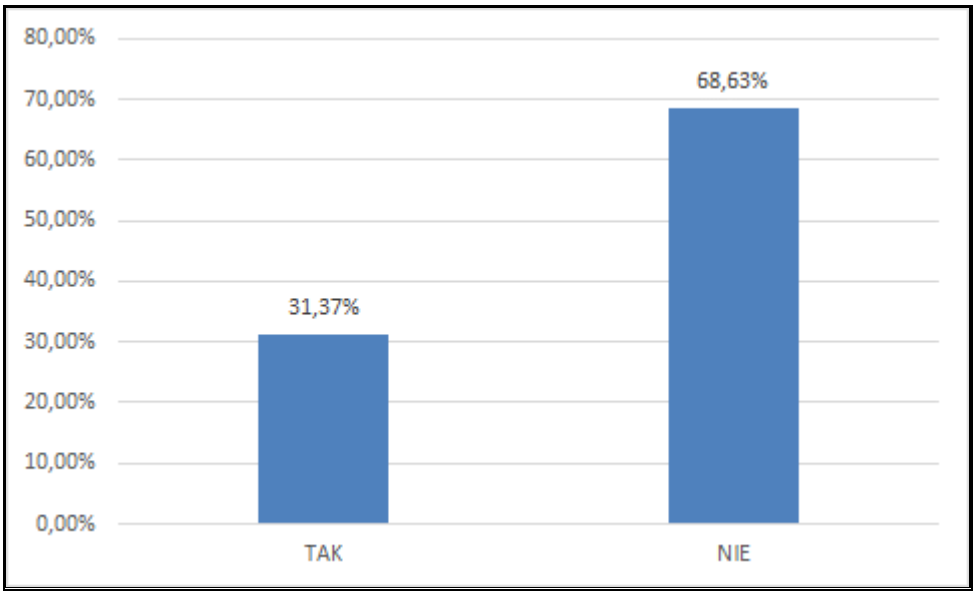

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

Większości ankietowanych (68,63%) na pytanie „Czy spośród Pana/Pani znajomych ktoś zażywa narkotyki?" udzielało odpowiedzi negatywnej. Ci respondenci, którzy odpowiedzieli twierdząco wskazywali, że pośród znajomych mają wśród od 1 do 10 osób zażywających narkotyki. Średnia ilość wynosiła 3 osoby.

Wykres 52. Źródła nabywania narkotyków

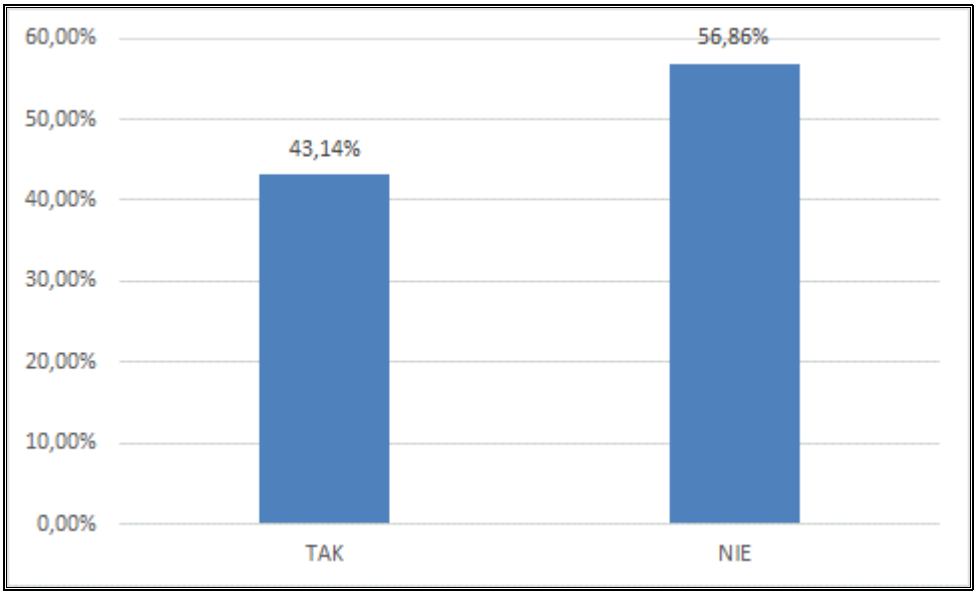

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

Z udzielonych odpowiedzi wynika, że większość ankietowanych (56,86%) nie wie gdzie można zdobyć narkotyki. Największy odsetek osób udzielających odpowiedzi twierdzącej wskazało na takie miejsca jak: imprezy, ulice, parki.

Wykres 53. Opinia respondentów na temat narkotyków

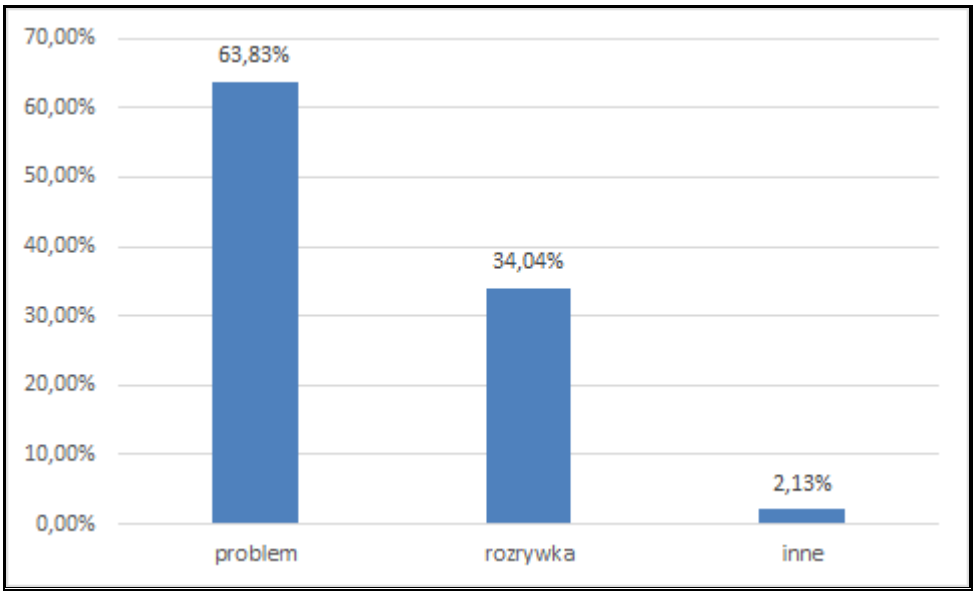

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

Większość respondentów (63,83%) postrzega narkotyki jako problem. Mniej ankietowanych, myśli, że są one rozrywką. Stanowią oni jednak aż 34,04%. Ankietowani udzielający odpowiedzi „inne" wskazywali, że traktują zażywanie narkotyków jako uzależnienie.

Wykres 54. Przebywanie w towarzystwie osób zażywających narkotyki

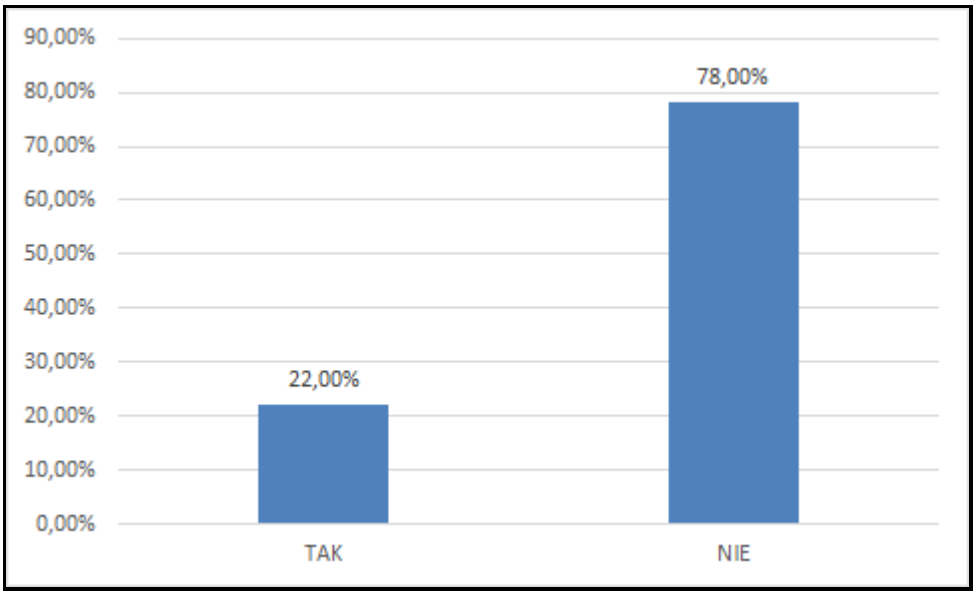

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

Większość badanych (78,00%) nie przebywa w towarzystwie osób biorących narkotyki, 22,00% odpowiedziało jednak na to pytanie twierdząco.

Wykres 55. Narkotyki najczęściej zażywane przez dorosłych

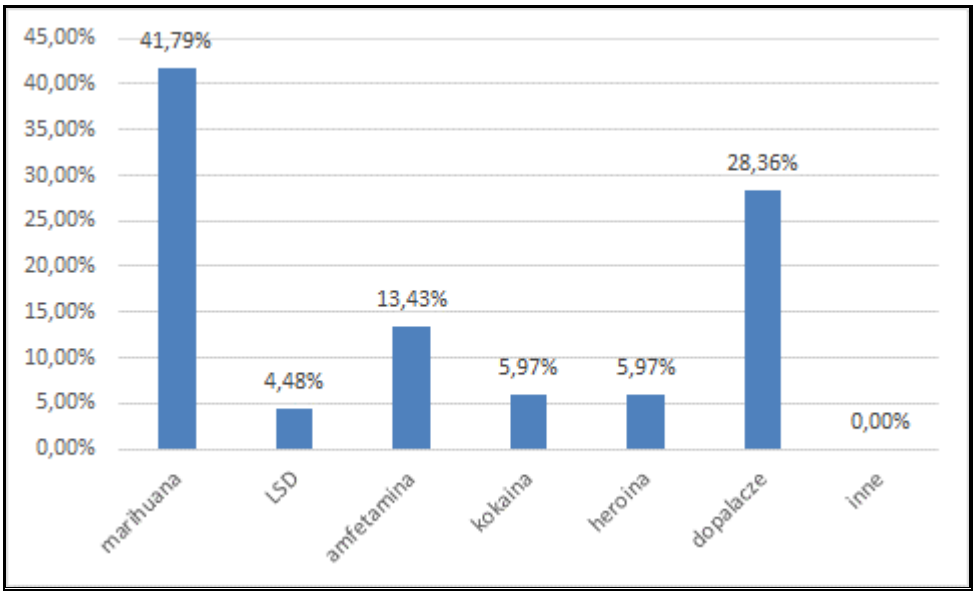

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

Większość odpowiedzi ankietowanych (41,79%) wskazuje iż, marihuanę jest najczęściej zażywanym przez dorosłych narkotykiem. Drugą najpopularniejszą substancją (28,36%) są dopalacze. Nieliczni wskazywali na: amfetaminę, kokainę, heroinę oraz LSD.

Wykres 56. Zdanie respondentów na temat marihuany

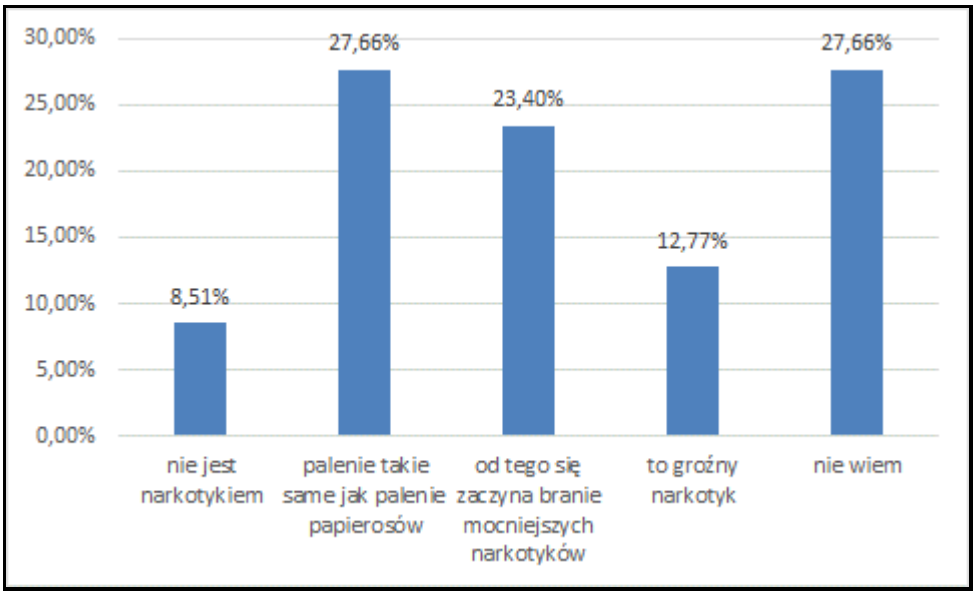

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

Najwięcej odpowiedzi (27,66%) przyrównuje palenie marihuany do palenia papierosów. Duża część respondentów (również 27,66%) nie ma zdania na ten temat. Mniejszy odsetek wskazuje, że od marihuany zaczyna się branie mocniejszych narkotyków, oraz, że jest ona groźnym narkotykiem. Niewielu z badanych stwierdziło, że marihuana nie jest narkotykiem.

Wykres 57. Powody sięgania dorosłych po narkotyki

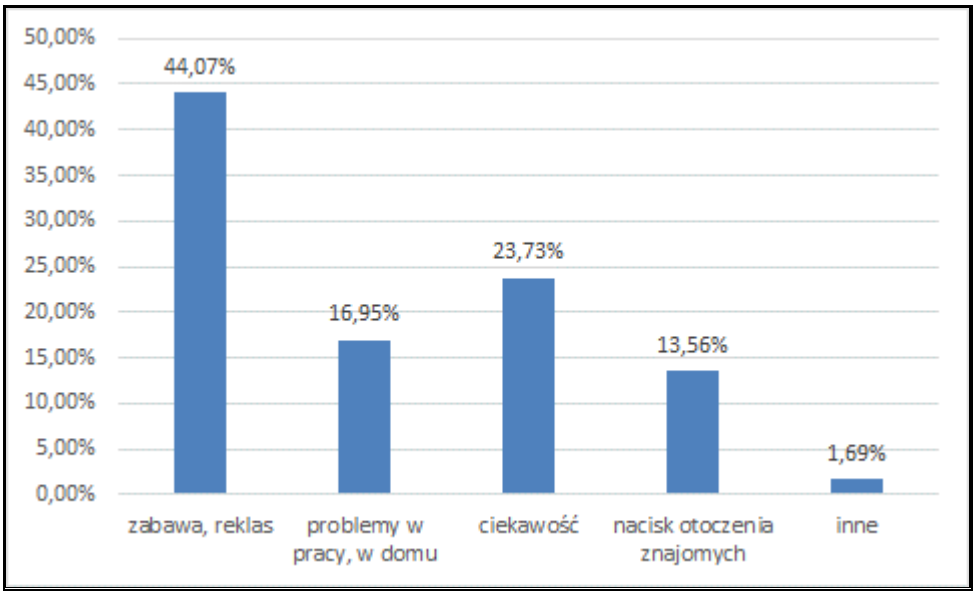

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

Największy odsetek odpowiedzi (44,07%) wskazuje, że dorośli sięgają po narkotyki dla zabawy, relaksu. Mniejsza ilość ankietowanych (23,73%) twierdzi, że jest to ciekawość. Kolejne odpowiedzi sugerują na problemy w pracy, w domu oraz nacisk otoczenia znajomych.

Wykres 58. Opinia respondentów na temat nieszkodliwość zażywania narkotyków

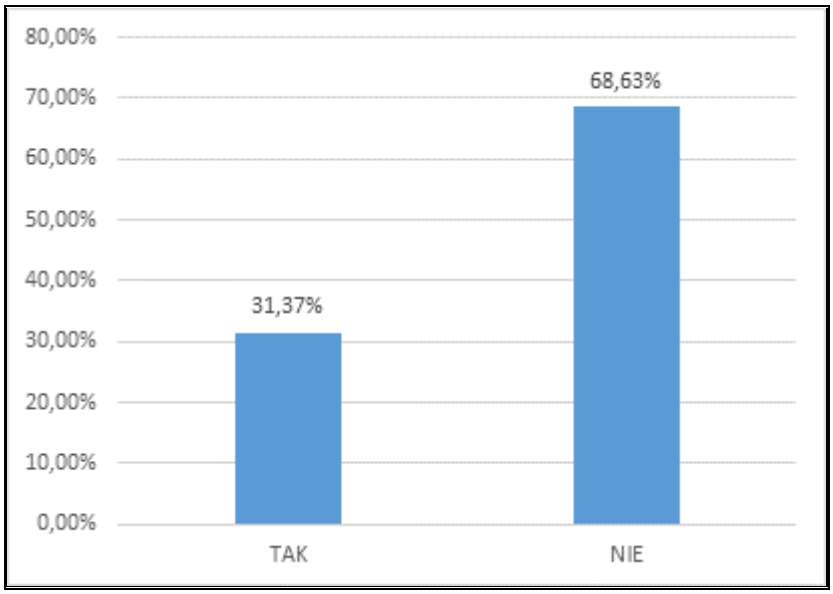

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

Większość ankietowanych (68,63%) ma świadomość i nie zgadza się z tym, że zażywanie narkotyków jest niegroźne. Jednak spora część osób stwierdziła, że są one nieszkodliwe.

Wykres 59. Ocena posiadanej wiedzy na temat narkotyków

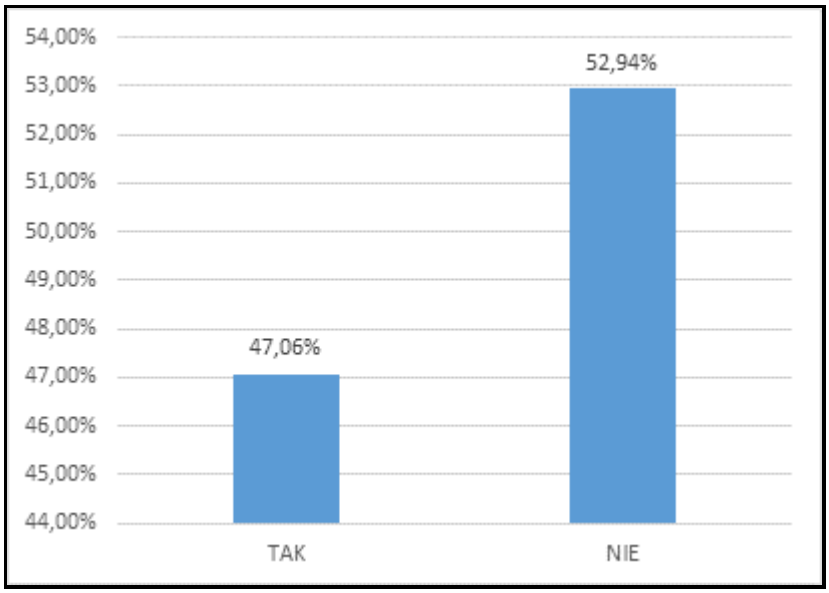

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

Większy odsetek (52,94%) osób ankietowanych twierdzi, że ich wiedza posiadana na temat narkotyków nie jest wystarczająca.

Wykres 60. Ocena świadomość zagrożeń osób zażywających narkotyki

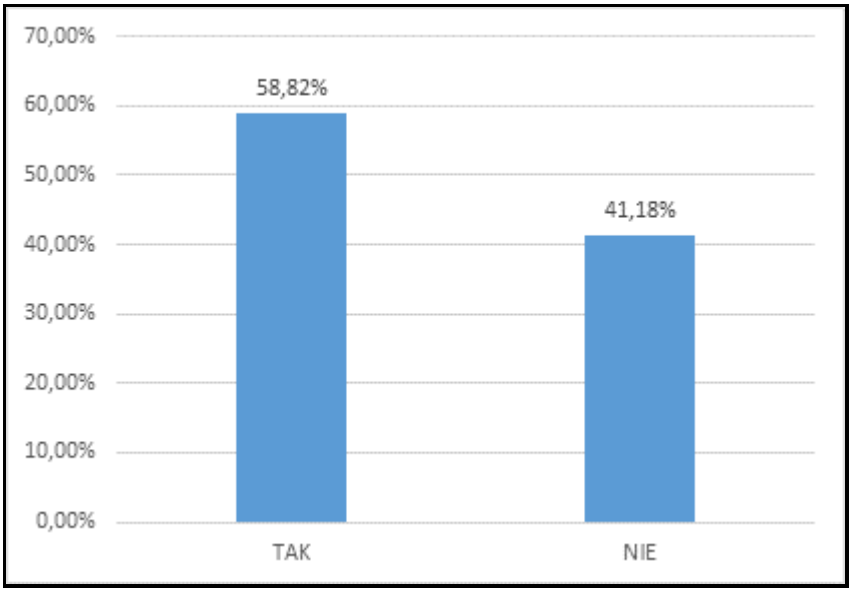

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

Większość ankietowanych (58,82%) potwierdziło, że osoby zażywające narkotyki mają zbyt niską świadomość na temat zagrożeń jakie niesie ze sobą ich przyjmowanie.

Wykres 61. Opinia respondentów na temat czy kamery w szkołach i nie wpuszczanie osób z poza szkoły powodują, że młodzież ma utrudniony kontakt z dealerami

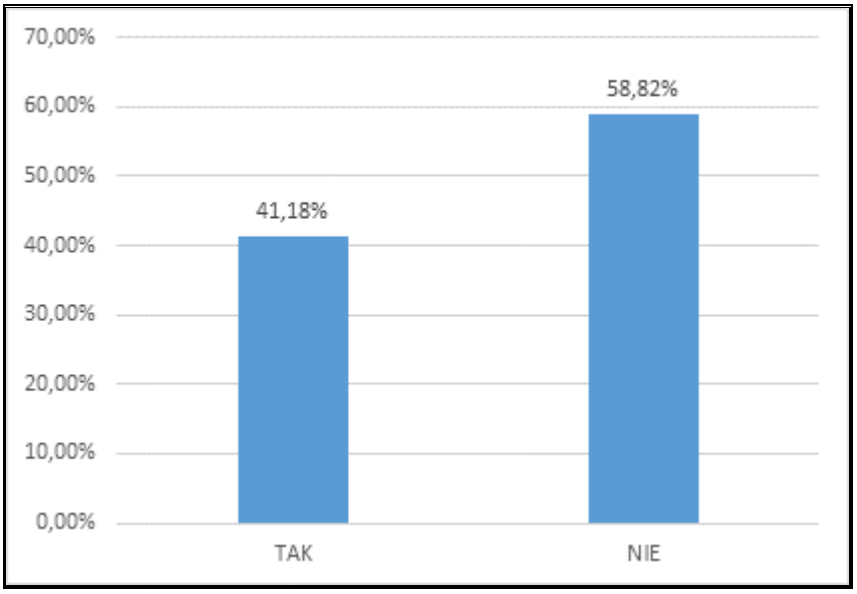

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

Większy odsetek ankietowanych (58,82%) zaprzeczyło faktowi, że zamontowane w szkołach kamery i nie wpuszczanie osób z poza szkoły utrudnia kontakt z dealerami dzieciom i młodzieży.

Wykres 62. Dostępność narkotyków w otoczeniu respondentów

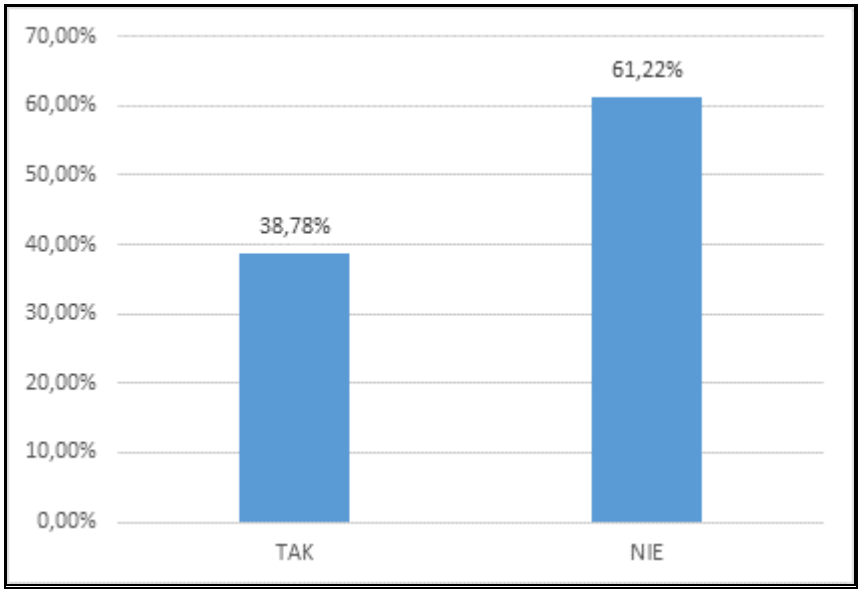

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

Na pytanie o dostępność narkotyków w otoczeniu ankietowanego większa część osób (61,22%) odpowiedziała, że nie są one łatwo dostępne. Jednak pozostałe 38,78% odpowiedziało na to pytanie pozytywnie.

Wykres 63. Poziom wiedzy badanych na temat narkotyków

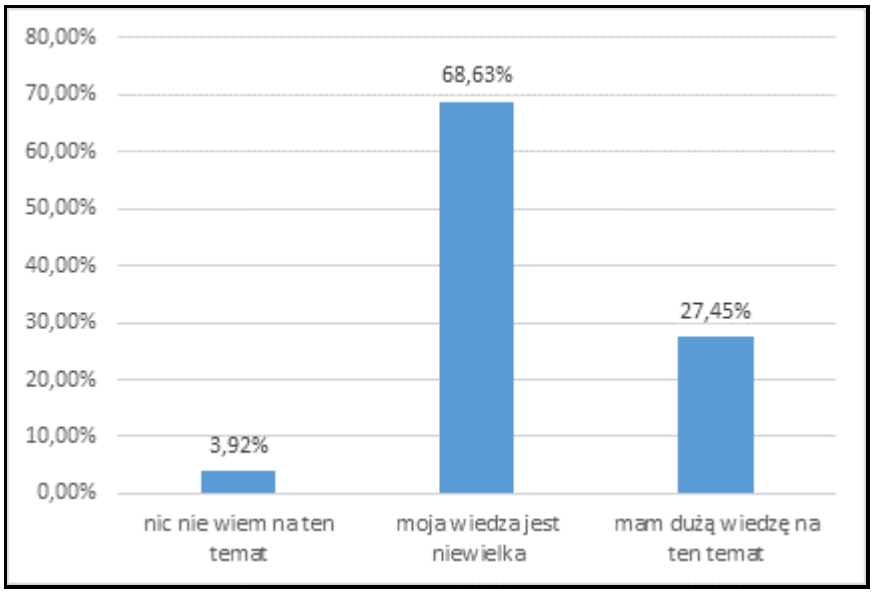

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

Najwięcej ankietowanych (68,63%) twierdzi, że ich wiedza na temat narkotyków jest niewielka, 27,45% osób twierdzi, że ma na ten temat dużą wiedzę, zaś 3,92% nie wie nic o narkotykach.

Wykres 64. Źródła pozyskiwania wiedzy na temat narkotyków

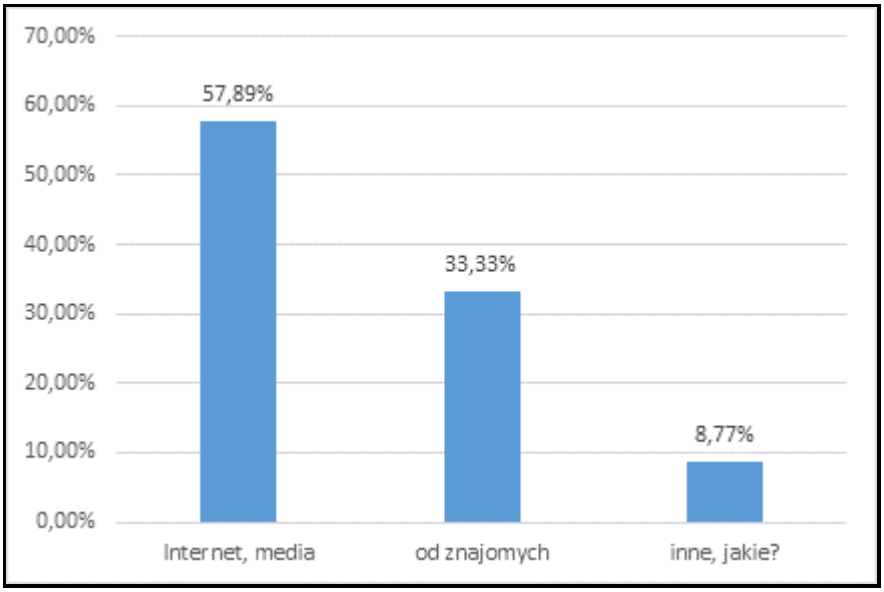

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

Większa część odpowiedzi (57,89%) wskazała Internet i media jako główne źródło pozyskiwania wiedzy o narkotykach, 33,33% na informacje od znajomych a 8,77% wybrała odpowiedź „inne". Najmniej liczna część odpowiedzi sugeruje, że ankietowani pozyskują wiedzę przez gazety i telewizję oraz ze źródeł zawodowych.

Wykres 65. Narkomania jako ważny problem społeczny w Mieście i Gminie Mordy

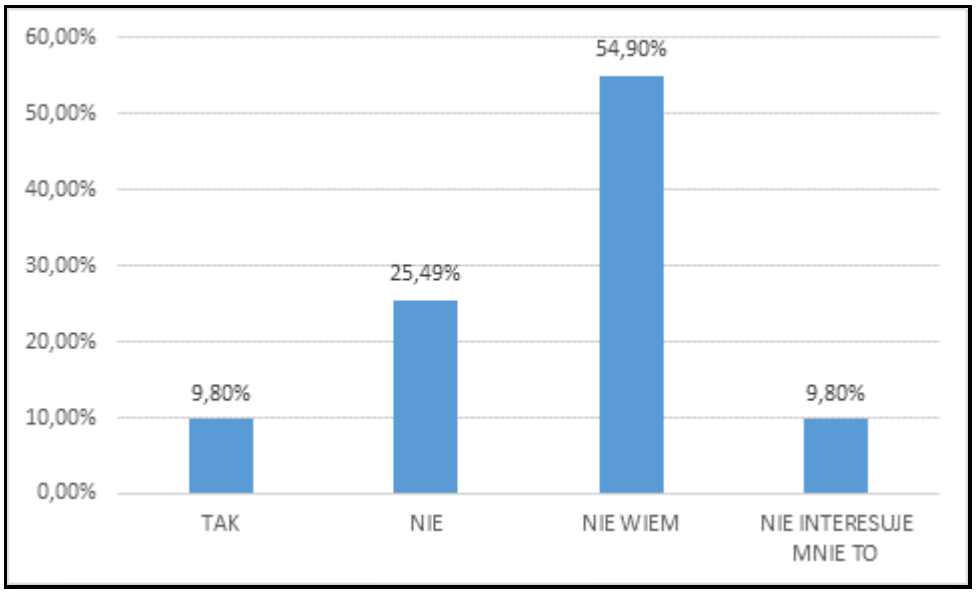

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

Największy odsetek ankietowanych (54,90%) wskazuje, że nie umie określić czy narkomania jest ważnym problemem społecznym w Mieście i Gminie Mordy, jednak znaczna część osób zaznaczyła również, że nie jest to problem który występuje na tym terenie. Dużo mniejsza część respondentów (9,80%) zauważyła ten problem. Są również osoby, których ta kwestia nie interesuje.

Podsumowując najwięcej ankietowanych biorących udział w ankiecie dotyczącej problemów z narkotykami było w przedziale wiekowym 20-39 lat. Większość z badanych nie miała żadnego kontaktu z narkotykami oraz nie ma też znajomych zażywających narkotyki. Dość dużo respondentów wie jednak, gdzie zdobyć narkotyki, stanowią oni mniej niż połowę. Badani zwykle mają świadomość, że narkotyki są problemem. Jest też część, która twierdzi, że jest to rozrywka – zwykle są to osoby mające styczność z narkotykami lub otaczające się ludźmi zażywającymi ww. substancje. Najpopularniejszym narkotykiem wskazywanym przez ankietowanych jest marihuana. Wielu badanych jest zdania, że równa się ona papierosom lub, że nie jest narkotykiem. Z przeprowadzonej ankiety wynika, że dorośli sięgając po narkotyki pragną zabawy, relaksu, lub robią to z ciekawości. Mieszkańcy w większości są świadomi, że zażywanie narkotyków jest groźne, ale ich wiedza na ten temat nie jest wystarczająca. Ankietowani są raczej zdania, że kamery w szkołach nie utrudniają młodzieży kontaktu z dealerami. Mieszkańcy Gminy nie wiedzą czy narkomania jest ważnym problemem. Może być to spowodowane niską świadomością na ten temat lub też powodem może być przebywanie w środowisku wolnym od narkotyków.

3.4. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest jedną z najczęściej stosowanych i najprostszych technik analitycznych. Skrót SWOT pochodzi od czterech angielskich słów: **S**trenghts (silne strony), **W**eaknesses (słabe strony), **O**pportunities (szanse), **T**hreats (zagrożenia).

Powyższe pojęcia należy rozumieć następująco:

- SZANSE – zewnętrzne zjawiska i tendencje, które mają miejsce w otoczeniu, a odpowiednio wykorzystane będą impulsem rozwoju oraz osłabią występujące niekorzystne zjawiska.
- ZAGROŻENIA – wszystkie zewnętrzne zjawiska uznawane jako bariery dla rozwoju Gminy, utrudnienia, dodatkowe koszty działania. Istnienie zagrożeń musi być przy planowaniu podejmowanych działań.
- MOCNE STRONY – zalety wynikające z uwarunkowań wewnętrznych Gminy, które w pozytywny sposób wyróżniają je spośród innych. Mocne strony mogą być zarówno obiektywnie dane przez naturę, jak i być zasługą lokalnej społeczności.
- SŁABE STRONY – stanowią konsekwencję ograniczeń zasobów i niedostatecznego ukształtowania uwarunkowań wewnętrznych. Mogą one dotyczyć całego Gminy, jak i jego części.

Prawidłowa diagnoza poszczególnych okoliczności pozwoli na osiągnięcie celów, którym służy analiza SWOT. Celem tym jest:

- unikanie zagrożeń,
- wykorzystywanie szans,
- wzmacnianie słabych stron,
- opieranie się na mocnych stronach.

Poniżej przedstawiono dwie tabele analizy SWOT. W jednej prezentowane są mocne i słabe strony Miasta i Gminy Mordy, w drugiej zaś szanse i zagrożenia. Z uwagi na zagadnienie przygotowywanego dokumentu z zakresu polityki społecznej zagadnienia ujęte w tabelach zredukowano do kwestii mających wpływ na politykę społeczną.

Tabela 26. Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
— funkcjonowanie MGOPS, który umożliwia osobom i rodzinom pokonywanie trudnych sytuacji życiowych, wsparcie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb;	— rosnąca liczba osób w wieku poprodukcyjnym; — przewaga liczby wymeldowań z terenu Miasta i Gminy nad zameldowaniami;

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
— prawidłowo zorganizowany system pomocy społecznej oraz wykwalifikowana kadra świadcząca usługi społeczne; — dostęp do placówek oświaty; — spadek liczby beneficjentów pomocy społecznej z tytułu bezrobocia lub ubóstwa; — wspieranie osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków; — spadek liczby osób nieposiadających pracy; — pomoc dla osób niepełnosprawnych; — współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy.	— występowanie barier architektonicznych utrudniających osobom niepełnosprawnym dostęp do podstawowych dóbr i usług; — występowanie zjawiska osamotnienia wśród osób starszych; — wysoki udział osób w wieku 25-34 lat wśród bezrobotnych.
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
— rozwijający się wachlarz instrumentów prawnych w zakresie pomocy społecznej oraz prospołeczna polityka państwa; — wzrost jakości usług w zakresie pomocy społecznej, które są świadczone przez ośrodki pomocy społecznej; — dotacje ze środków zewnętrznych.	— starzenie się społeczeństwa; — migracja społeczeństwa do większych miast; — konkurencja pomiędzy gminami w zabieganiu o środki pomocowe oraz lokalizacje inwestycji; — rozwój przestępczości i przemocy w rodzinie.

Źródło: Opracowanie własne

4. Prognoza zmian w zakresie objętym strategią

Prognoza obejmuje informacje o zasobach, potrzebach, problemach danej społeczności lokalnej, które:

— są wynikiem analizy danych opisujących stan społeczności lokalnej w ostatnich latach,
— biorą pod uwagę tendencje rozwojowe właściwe dla danego kraju, regionu oraz owej społeczności,
— dotyczą okresu, w którym będzie realizowana Strategia, czyli lata 2019-2026.

4.1. Prognoza demograficzna

PROGNOZA PRZYROSTU NATURALNEGO

Na podstawie *Prognozy dla Miasta i Gminy Mordy* opracowanej przez GUS prognozuje się, że w latach 2018-2026 liczba urodzeń żywych przyjmie trend malejący. W analizowanych latach będzie występował ujemny, stale zmniejszający się przyrost naturalny.

Tabela 27. Prognoza przyrostu naturalnego dla Miasta i Gminy Mordy do 2026 roku

Lata	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
2018	65	70	-5
2019	64	69	-5
2020	63	69	-6

Lata	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
2021	62	71	-9
2022	59	67	-8
2023	58	68	-10
2024	57	67	-10
2025	55	67	-12
2026	54	68	-14

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Prognozy ludności dla gmin opracowanej przez GUS

PROGNOZA SALDA MIGRACJI

Zgodnie z prognozą do 2026 roku, liczba osób napływających, jak i odpływających będzie maleć. Prognozuje się, że saldo migracji będzie przyjmowało wartości ujemne.

Tabela 28. Prognoza salda migracji dla Miasta i Gminy Mordy do 2026 roku

Lata	Napływy	Odpływy	Saldo migracji
2018	53	79	-26
2019	53	78	-25
2020	53	77	-24
2021	52	76	-24
2022	50	74	-24
2023	50	73	-23
2024	49	72	-23
2025	48	71	-23
2026	47	70	-23

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Prognozy ludności dla gmin opracowanej przez GUS

Wykres 66. Prognoza salda migracji dla Miasta i Gminy Mordy do 2026 roku

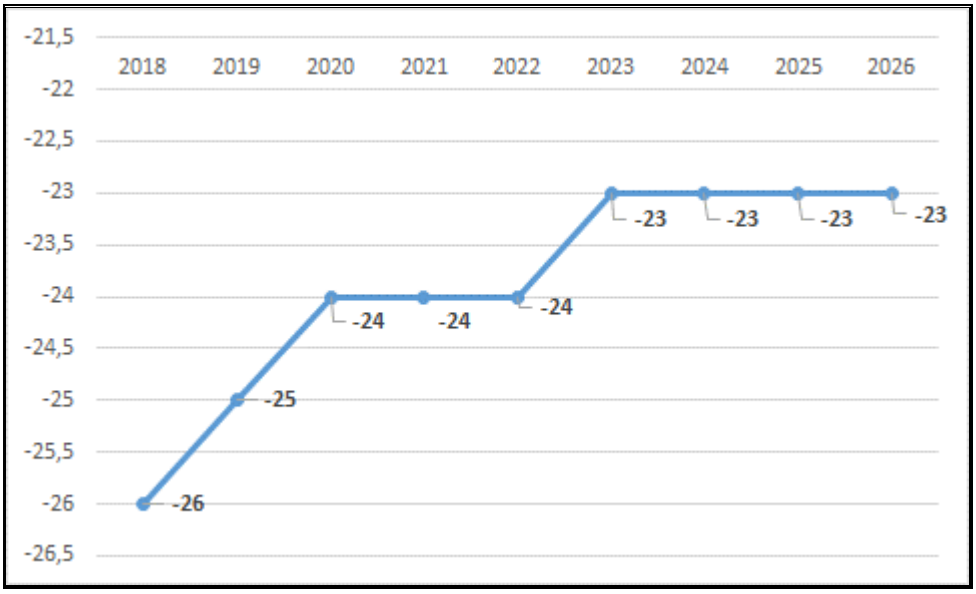

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Prognozy ludności dla gmin opracowanej przez GUS

PROGNOZA LUDNOŚCI

W poniższej tabeli przedstawiono prognozę liczby ludności Miasta i Gminy Mordy w latach 2018-2026.

Tabela 29. Prognoza liczby ludności Miasta i Gminy Mordy w podziale na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny do 2026 r.

Lata	Liczba ludności			
	Ogółem	w wieku przedprodukcyjnym	w wieku produkcyjnym	w wieku poprodukcyjnym
2018	**5 893**	1 065	3 518	1 310
2019	**5 864**	1 063	3 469	1 332
2020	**5 835**	1 064	3 430	1 341
2021	**5 803**	1 060	3 396	1 347
2022	**5 772**	1 058	3 364	1 350
2023	**5 740**	1 047	3 337	1 356
2024	**5 708**	1 042	3 301	1 365
2025	**5 674**	1 034	3 269	1 371
2026	**5 638**	1 008	3 261	1 369

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Prognozy ludności dla gmin opracowanej przez GUS

W analizowanych latach liczba osób w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym będzie malała, a wieku poprodukcyjnym rosła. Ponadto w stosunku do 2018 do 2026 roku, prognozowany jest spadek liczby ludności o 4,33%.

Wykres 67. Prognoza liczby ludności Miasta i Gminy Mordy w podziale na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny do 2026 roku

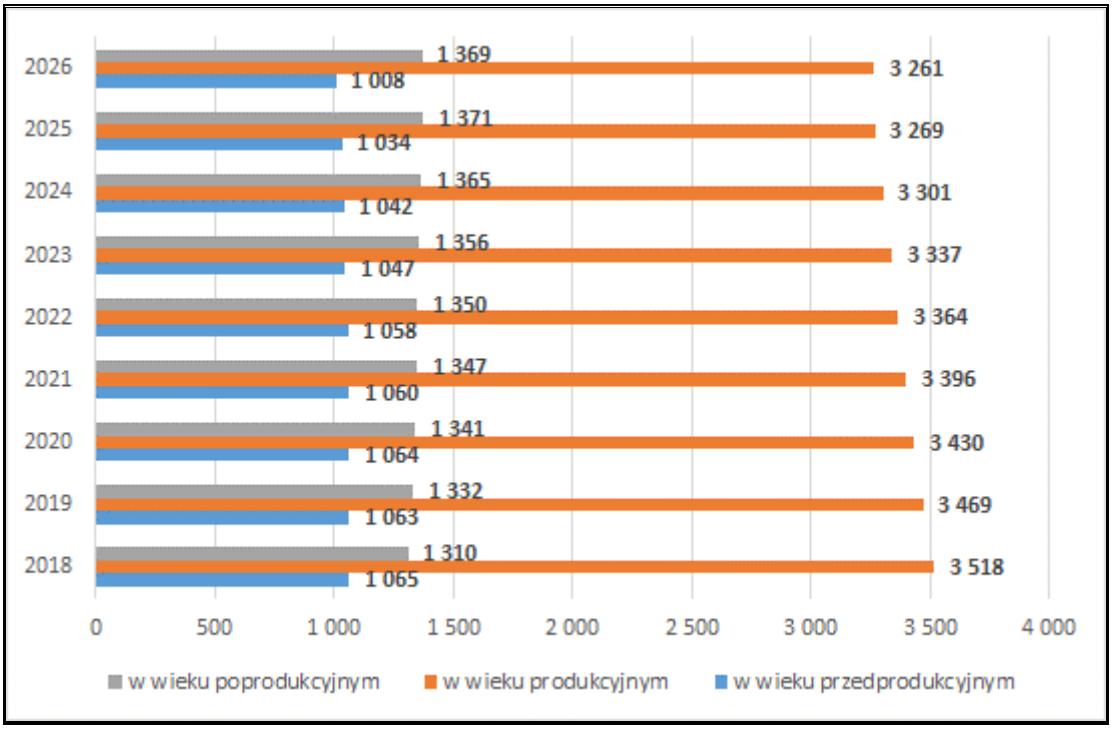

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Prognozy ludności dla gmin opracowanej przez GUS

W poniższej tabeli przedstawiono bardziej szczegółową prognozę ludności mieszkańców Miasta i Gminy Mordy pod względem struktury wiekowej mieszkańców.

Tabela 30. Prognoza struktury wiekowej mieszkańców Miasta i Gminy Mordy do 2026 roku

Wyszczególnienie	0-14	15-59	60+	65+	80+
2018	882	3 499	1 512	1 098	323
2019	886	3 455	1 523	1 118	327
2020	879	3 433	1 523	1 148	325
2021	875	3 408	1 520	1 162	318
2022	870	3 371	1 531	1 178	307
2023	850	3 361	1 529	1 199	298
2024	839	3 339	1 530	1 208	295
2025	837	3 301	1 536	1 208	299
2026	841	3 259	1 538	1 207	291

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Prognozy ludności dla gmin opracowanej przez GUS

PROGNOZA WYKSZTAŁCENIA MIESZKAŃCÓW

Jednym z czynników, który ustala rozwój społeczeństwa jest wzrost poziomu wykształcenia. W ciągu dziewięciu lat, które dzielą spisy powszechne możemy zauważyć dynamiczne zmiany, które zdecydowanie miały wpływ na transformację w strukturze ludności wg poziomu wykształcenia.

Widoczne są tendencje wśród mieszkańców Miasta i Gminy Mordy do podwyższania i uzupełniania wykształcenia. Na tej podstawie można wywnioskować, że dane określające poziom wykształcenia będą progresywne.

4.2. Prognoza zmian

Przewiduje się, że konsekwencją realizacji działań ujętych w *„Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście i Gminie Mordy w latach 2019-2026”* będzie wzrost zaufania obywateli zamieszkujących obszar Miasta i Gminy w stosunku do placówek pomocowych oraz zmniejszenie obszarów, w których występują problemy społeczne, szczegółowo określone w rozdziale 3.2. niniejszej Strategii.

Tabela 31. Prognoza zmian problemów społecznych na terenie Gminy w wyniku realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Problem społeczny	Prognoza zmian
Bezrobocie	– spadek liczby osób bezrobotnych poprzez wzrost aktywizacji zawodowej, – powstawanie nowych podmiotów gospodarczych, w wyniku czego nastąpi wzrost liczby miejsc pracy i rozwój ekonomii społecznej, – poprawa dostępu do usług świadczonych przez PUP, – zwiększenie szans osób bezrobotnych na znalezienie zatrudnienia poprzez odpowiednie dostosowanie ich kwalifikacji do wymagań rynku pracy, – wzrost kompetencji i potencjału osób, które ubiegają się o zatrudnienie,
Ubóstwo	– poprawa warunków życia mieszkańców Miasta i Gminy i spadek liczby rodzin ubogich, – zapewnienie odpowiednich warunków egzystencji osobom i rodzinom potrzebującym, – zwiększenie dostępu do rynku pracy, – rozszerzenie działań w formie pracy socjalnej,
Problemy osób z niepełnosprawnościami	– powstawanie kolejnych organizacji pozarządowych na rzecz osób niepełnosprawnych, – podniesienie jakości życia osób niepełnosprawnych poprzez likwidację barier architektonicznych w miejscach publicznych, – pobudzenie zaangażowania osób niepełnosprawnych w życie społeczne i zawodowe, – zwiększenie zatrudnienia osób z niepełnosprawnością,

Problem społeczny	Prognoza zmian
	– zwiększenie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi,
Problemy osób starszych	– poprawa jakości i dostępności opieki zdrowotnej dla osób starszych, – wzrost aktywności osób starszych poprzez zapewnienie im dostępu do rekreacji, kultury i wypoczynku, – rozwijanie środowiskowych form opieki dla osób niesamodzielnych, zależnych, – rozwój wolontariatu na rzecz pomocy seniorom.
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz przemoc w rodzinie	– prowadzenie kampanii informacyjnych propagujących odpowiedzialne rodzicielstwo, – poprawa akcesu do specjalistycznego poradnictwa w zakresie problemów opiekuńczo-wychowawczych, – spadek liczby rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, – spadek liczby rodzin objętych pomocą asystenta rodziny, – tworzenie nowych miejsc spotkań rodzin w społeczności lokalnej.
Uzależnienia	– zmniejszenie liczby osób dotkniętych uzależnieniami, – wzrost liczby zrealizowanych programów profilaktycznych dotyczących uzależnień, – rozwój specjalistycznego poradnictwa, – zwiększenie dostępności do poradnictwa w zakresie uzależnień,
Bezdomność	– spadek liczby osób bezdomnych, – spadek liczby osób narażonych na bezdomność z powodu bezrobocia, ubóstwa poprzez działania na rzecz pobudzania aktywności zawodowej i rozwoju kwalifikacji,
Przestępczość	– rozwój społecznej świadomości na temat zjawiska przemocy w rodzinie, – zwiększenie dostępności do specjalistycznej pomocy psychologicznej dla rodzin dotkniętych przemocą, – zmniejszenie liczby przestępstw na terenie Miasta i Gminy, – eliminowanie aktów wandalizmu i chuligaństwa poprzez odpowiednie zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży, – zwiększenie aktywności służb publicznych w przeciwdziałaniu przestępczości, – poprawa bezpieczeństwa wśród pieszych i pasażerów pojazdów, – pomoc osobom wychodzącym z zakładów karnych.

Źródło: Opracowanie własne

Zmiany, które się prognozuje będą możliwe do uzyskania poprzez współdziałanie instytucji i organizacji pozarządowych, które funkcjonują dla dobra mieszkańców Miasta i Gminy Mordy w sferze scalania społeczności lokalnej, zwyżki aktywności i pomocy społecznej.

5. Wizja rozwoju społecznego i cele strategiczne

Przeprowadzona powyżej diagnoza społeczna w obszarze problemów społecznych oraz prognoza zmian w zakresie objętym strategią, pozwoliły na określenie **wizji rozwoju społecznego** niniejszej Strategii, którym jest:

„MIASTO I GMINA MORDY – GMINA ZAPEWNIAJĄCA ZINTEGROWANY SYSTEM WSPARCIA SPOŁECZNEGO, WSPIERAJĄCA OSOBY DOTKNIĘTE PROBLEMAMI SPOŁECZNYMI, TWORZĄCA OPTYMALNE WARUNKI DLA ŻYCIA MIESZKAŃCÓW"

Wizja, która została przedstawiona powyżej zawiera w swoim zakresie kwestie problemowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych i jej adresatami są wszyscy mieszkańcy Miasta i Gminy, zarówno ci, których dotykają problemy społeczne związane głównie z marginalizacją i izolacją z życia społecznego, jak i przyszli mieszkańcy Miasta i Gminy Mordy.

W oparciu o dokonaną analizę SWOT, dotychczasowe doświadczenia pracowników MGOPS oraz rzeczywiste potrzeby społeczne, wytypowano **problemowe obszary priorytetowe:**

- **Bezrobocie;**
- **Zagrożenie ubóstwem i wykluczeniem społecznym;**
- **Problemy osób niepełnosprawnych;**
- **Uzależnienia;**
- **Problemy osób starszych;**
- **Przemoc w rodzinie;**
- **Bezdomność;**
- **Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego;**
- **Problem z przystosowaniem osób opuszczających zakład karny.**

Dla każdego z ww. obszarów priorytetowych wyznaczono **cele strategiczne**, które ułatwią realizację wizji rozwoju.

Tabela 32. Cele strategiczne SRPS

L.p.	OBSZAR PRIORYTETOWY	CELE STRATEGICZNE
I.	Bezrobocie	**Cel strategiczny 1.** Przeciwdziałanie i łagodzenie skutków bezrobocia.
II.	Zagrożenie ubóstwem i wykluczeniem społecznym	**Cel strategiczny 2.** Pomoc osobom ubogim i rozwijanie działań na rzecz ograniczenia ubóstwa i wykluczenia społecznego.

L.p.	OBSZAR PRIORYTETOWY	CELE STRATEGICZNE
III.	**Problemy osób niepełnosprawnych**	**Cel strategiczny 3.** Wspieranie osób niepełnosprawnych w integracji i funkcjonowaniu w środowisku społecznym i zawodowym.
IV.	**Uzależnienia**	**Cel strategiczny 4.** Wspieranie osób uzależnionych
V.	**Problemy osób starszych**	**Cel strategiczny 5.** Zapewnienie pomocy i poprawa warunków funkcjonowania osób starszych w społeczności lokalnej.
VI.	**Przemoc w rodzinie**	**Cel strategiczny 6.** Przeciwdziałanie zjawisku przemocy.
VII.	**Bezdomność**	**Cel strategiczny 7.** Wspieranie i pomoc osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością.
VIII.	**Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego**	**Cel strategiczny 8.** Wspomaganie prawidłowego funkcjonowania rodzin ze szczególnym uwzględnieniem rodzin mających trudności w wypełnianiu swoich podstawowych funkcji.
IX.	**Problem z przystosowaniem osób opuszczających zakład karny**	**Cel strategiczny 9.** Zapewnienie pomocy w przystosowaniu osób opuszczających zakład karny do warunków funkcjonowania w społeczności lokalnej.

Źródło: Opracowanie własne

6. Kierunki niezbędnych działań

Aby efektownie urzeczywistniać Strategię, niezbędne jest wskazanie zasadniczych działań w ramach skonkretyzowanych celów strategicznych. Owe działania zawierają cele operacyjne.

Tabela 33. Kierunki niezbędnych działań

Cel strategiczny	Cele operacyjne – kierunki niezbędnych działań
Cel strategiczny 1. Przeciwdziałanie i łagodzenie skutków bezrobocia.	1. Wspieranie i rozwój aktywności społeczno-zawodowej osób bezrobotnych. 2. Wspieranie i rozwój ekonomii społecznej.
Cel strategiczny 2. Pomoc osobom ubogim i rozwijanie działań na rzecz ograniczenia ubóstwa i wykluczenia społecznego.	1. Udzielanie pomocy w formie świadczeń pieniężnych. i niepieniężnych osobom potrzebującym. 2. Kreowanie i realizacja programów na rzecz pomocy osobom żyjącym w ubóstwie oraz dla osób wykluczonych społecznie
Cel strategiczny 3. Wspieranie osób niepełnosprawnych w integracji i funkcjonowaniu w środowisku społecznym i zawodowym.	1. Podniesienie integracji osób niepełnosprawnych w społeczności lokalnej. 2. Zwiększenie pomocy na rzecz osób niepełnosprawnych.
Cel strategiczny 4. Wspieranie osób uzależnionych	1. Prowadzenie działań profilaktycznych z zakresu uzależnień. 2. Zapewnienie dostępu do specjalistycznej pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych od alkoholu i innych używek.

Cel strategiczny	Cele operacyjne – kierunki niezbędnych działań
	3. Wspomaganie działalności instytucji i stowarzyszeń działających na rzecz osób uzależnionych.
Cel strategiczny 5. Zapewnienie pomocy i poprawa warunków funkcjonowania osób starszych w społeczności lokalnej.	1. Rozwój środowiskowych form opieki dla osób starszych oraz wolontariatu na rzecz pomocy seniorom. 2. Zwiększenie aktywności społecznej osób starszych.
Cel strategiczny 6. Przeciwdziałanie zjawisku przemocy	1. Stworzenie jednolitego systemu wsparcia. 2. Podnoszenie poziomu kompetencji przedstawicieli podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy.
Cel strategiczny 7. Wspieranie i pomoc osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością.	1. Zaspokajanie niezbędnych potrzeb bytowych osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością. 2. Zapobieganie dalszemu rozwojowi problemu bezdomności.
Cel strategiczny 8. Wspomaganie prawidłowego funkcjonowania rodzin ze szczególnym uwzględnieniem rodzin mających trudności w wypełnianiu swoich podstawowych funkcji.	1. Wspieranie rodziny w ponoszeniu kosztów utrzymania. i wychowania dzieci w rodzinie. 2. Wsparcie rodziny w środowisku oraz pomoc rodzinom. w przezwyciężeniu trudności opiekuńczo – wychowawczych. 3. Rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodzin.
Cel strategiczny 9. Zapewnienie pomocy w przystosowaniu osób opuszczających zakład karny do warunków funkcjonowania w społeczności lokalnej.	1. Wsparcie w środowisku oraz pomoc w przezwyciężeniu trudności wynikających z funkcjonowania w społeczności lokalnej.

Źródło: Opracowanie własne

7. Sposób realizacji strategii oraz jej ramy finansowe

Sposób realizacji Strategii

Realizowanie zarządzeń Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych należy do obowiązku władzy wykonawczej Miasta i Gminy. Koordynatorem urzeczywistniania celów wskazanych w Strategii jest Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mordach, natomiast wszystkie podmioty, które realizują zadania Miasta i Gminy będą uczestniczyć w realizacji założeń.

Wsparcia i pomocy można także oczekiwać od niżej wymienionych instytucji, które działają na terenie Miasta i Gminy:

- Komisariatu Policji w Mordach
- Powiatowego Urzędu Pracy w Siedlcach,
- Organizacji pozarządowych,

— Szkół i placówek oświatowo – wychowawczych.

Niniejsza Strategia będzie również wdrażana za pomocą realizacji miejskich programów i projektów wykonywanych przez wyżej wymienione podmioty i instytucje korelujące na poziomie Miasta i Gminy. Do programów i instrumentów służących do wprowadzania Strategii należą: „Miejsko - Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2018 rok", „Program współpracy Miasta i Gminy Mordy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w roku 2018", „Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ofiar przemocy na terenie Miasta i Gminy Mordy w latach 2017-2021", „Gminny Program wspierania rodziny na terenie Miasta i Gminy Mordy na lata 2017-2019".

Działania przedstawione w niniejszej Strategii mogą być urzeczywistniane na różnych poziomach – zaczynając od realizacji działania przez MGOPS lub inne podmioty, poprzez współpracę partnerską, aż po zlecanie realizowania zadań publicznych podmiotom zewnętrznym, których tryb jest określony przepisami prawa.

Programy i projekty muszą być analogiczne z założeniami Strategii oraz tak zaplanowane, by zawierały się w strukturze celów strategicznych, zaś rezultaty realizacji programu lub projektu wpływały na osiągnięcie wizji.

Ramy finansowe Strategii

Jednym z najważniejszych warunków realizacji celów zawartych w każdej strategii jest jej finansowanie. Zakłada się, że ramy finansowe *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście i Gminie Mordy* obejmują lata 2019-2026, gdyż w tym okresie będą realizowane w sposób stały zdefiniowane cele strategiczne i operacyjne.

Przewiduje się, że realizacja proponowanych celów i działań nastąpi przy wykorzystaniu następujących źródeł finansowania:

— środki własne pochodzące z budżetu Miasta i Gminy finansowane z jego dochodów;
— środki przekazane Mieście i Gminie z budżetu państwa (dotacje);
— środki funduszu krajowego;
— projekty systemowe i konkursowe w ramach środków rządowych, ministerialnych oraz Unii Europejskiej;
— środki pochodzące z funduszy pomocowych Unii Europejskiej (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny).

8. Monitoring i wskaźniki pomiaru stopnia realizacji strategii

Monitoring ma na celu ocenę stopnia zgodności pomiędzy założonym planem działania a jego efektem. Pozwala również na określenie przyczyn, dla których występują różnice pomiędzy zamierzeniami, a osiąganym rezultatem.

Realizacja Strategii będzie monitorowana w oparciu o założone wskaźniki obserwacji, w tym, m.in.:

1. w obszarze społecznym:
   - struktura demograficzna mieszkańców;
   - przyrost naturalny;
   - saldo migracji;
   - liczba beneficjentów pomocy społecznej;
   - powody korzystania z pomocy;
   - formy udzielanej pomocy.
2. w obszarze gospodarczym:
   - liczba funkcjonujących podmiotów gospodarczych;
   - liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych.

Ponadto monitorowana będzie liczba programów i projektów przyjętych do realizacji, a także ilość środków finansowych przeznaczonych na poszczególne działania zaplanowane w strategii.

Dane do pomiaru wskaźników pozyskiwane będą głównie z następujących źródeł:

- informacje uzyskane z Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mordach, (w tym sprawozdania MGOPS).
- dane Powiatowego Urzędu Pracy w Siedlcach,
- dane Komisariatu Policji w Mordach,
- dane Głównego Urzędu Statystycznego,

Monitorowanie umożliwi:

- aktualną ocenę wykonywania programów, osiągania celów i realizacji zadań,
- prognozowanie możliwych zmian warunków realizacji,
- podjęcie czynności naprawczych i zabezpieczających,

Monitoring będzie odbywał się na podstawie danych znajdujących się w sprawozdaniach cząstkowych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w wykonanie Strategii i przekazywanych do Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Jego rezultaty winny eksponować na podejmowanie działań, których celem będzie zniwelowanie bądź usunięcie

nieprawidłowości na etapie wdrażania Owa jakość będzie sprawdzana na podstawie przykładowych weryfikatorów zawartych w tabeli poniżej. Oprócz tego wskaźnikiem będzie również zmniejszająca się liczba beneficjentów pomocy oraz zmniejszanie się strumienia środków na bezpośrednie wsparcie osób, które potrzebują pomocy najbardziej.

Tabela 34. Przykładowe wskaźniki realizacji kierunków niezbędnych działań

Cel strategiczny	Cele operacyjne – kierunki niezbędnych działań	Odpowiedzialność za realizację	Wskaźniki realizacji działania
Cel strategiczny 1. Przeciwdziałanie i łagodzenie skutków bezrobocia.	1. Wspieranie i rozwój aktywności społeczno-zawodowej osób bezrobotnych.	MGOPS, PUP	– liczba osób skierowanych do prac społecznie użytecznych; – liczba osób zatrudnionych w ramach robót publicznych; – liczba zawartych kontraktów socjalnych; – liczba zrealizowanych projektów w zakresie ograniczenia zjawiska bezrobocia; – liczba osób uczestniczących w projektach w zakresie aktywizacji społeczno -zawodowej;
	2. Wspieranie i rozwój ekonomii społecznej.	MGOPS, PUP	– liczba zorganizowanych szkoleń i kursów; – liczba osób, które podjęły pracę po zakończeniu realizacji projektów/szkoleń/kursów; – liczba funkcjonujących spółdzielni socjalnych na terenie gminy; – liczba wspartych spółdzielni socjalnych poprzez zlecanie realizacji zadań;
Cel strategiczny 2. Pomoc osobom ubogim i rozwijanie działań na rzecz ograniczenia ubóstwa i wykluczenia społecznego.	1. Udzielanie pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych osobom potrzebującym.	MGOPS, Urząd Miasta i Gminy w Mordach	– liczba wydawanych posiłków; – liczba osób, którym przyznano świadczenie pieniężne z powodu ubóstwa; – liczba osób, którym przyznano świadczenie niepieniężne z powodu ubóstwa; – liczba bezrobotnych, która otrzymała zasiłek okresowy / celowy;
	2. Kreowanie i realizacja programów na rzecz pomocy osobom żyjącym w ubóstwie oraz dla osób wykluczonych społecznie	MGOPS, Urząd Miasta i Gminy w Mordach	– liczba zrealizowanych projektów na rzecz pomocy osobom ubogim i osobom wykluczonym społecznie; – liczba uczestników projektów na rzecz ograniczenia ubóstwa i wkluczenia społecznego
Cel strategiczny 3. Wspieranie osób niepełnosprawnych w integracji i funkcjonowaniu	1. Podniesienie integracji osób niepełnosprawnych w społeczności lokalnej.	MGOPS	– liczba projektów zrealizowanych na rzecz integracji osób niepełnosprawnych; – współorganizowanie i promowanie wydarzeń sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych

Cel strategiczny	Cele operacyjne – kierunki niezbędnych działań	Odpowiedzialność za realizację	Wskaźniki realizacji działania
w środowisku społecznym i zawodowym.	2. Zwiększenie pomocy na rzecz osób niepełnosprawnych.	MGOPS, PUP	– liczba osób pobierająca świadczenia pielęgnacyjne, zasiłki pielęgnacyjne; – liczba osób zatrudnionych przez GOPS; sprawujących opiekę nad osobami niepełnosprawnymi; – liczba rodzin pobierająca zasiłek dla opiekunów; – liczba rodzin/osób sprawująca opiekę nad chorym członkiem rodziny, będącym osobą niepełnosprawną (zasiłek dla opiekuna, specjalny zasiłek opiekuńczy); – liczba rodzin z osobą niepełnosprawną, którym udzielono wsparcia finansowego w ramach pomocy społecznej; – liczba rodzin z osobą niepełnosprawną, którym przyznano pomoc usługową; – liczba osób niepełnosprawnych umieszczonych w DPS; – liczba osób objętych usługami specjalistycznymi dla osób z zaburzeniami psychicznymi; – liczba podmiotów/instytucji w których nie ma barier architektonicznych; – liczba nowych jednostek/instytucji która zlikwidowała bariery architektoniczne; – liczba asystentów osób niepełnosprawnych; – liczba osób niepełnosprawnych, które znalazły pracę;
Cel strategiczny 4. Wspieranie osób uzależnionych	1. Prowadzenie działań profilaktycznych z zakresu uzależnień	MGOPS,	– liczba zrealizowanych programów profilaktycznych dotyczących uzależnień; – liczba zrealizowanych programów pomocy dla dzieci i młodzieży uzależnionych od gier komputerowych i Internetu; – liczba programów i artykułów w mediach lokalnych w zakresie uzależnień od alkoholu i innych środków psychoaktywnych;
	2. Zapewnienie dostępu do specjalistycznej pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych od alkoholu i innych używek.	MGOPS	– liczba osób uzależnionych, które skorzystały ze specjalistycznej pomocy punktu konsultacyjnego dla osób uzależnionych;

Cel strategiczny	Cele operacyjne – kierunki niezbędnych działań	Odpowiedzialność za realizację	Wskaźniki realizacji działania
	3. Wspomaganie działalności instytucji i stowarzyszeń działających na rzecz osób uzależnionych.	MGOPS	– liczba wspartych instytucji, stowarzyszeń prowadzących działania na rzecz osób uzależnionych
Cel strategiczny 5. Zapewnienie pomocy i poprawa warunków funkcjonowania osób starszych w społeczności lokalnej.	1. Rozwój środowiskowych form opieki dla osób starszych oraz wolontariatu na rzecz pomocy seniorom.	MGOPS, Urząd Miasta i Gminy w Mordach	– liczba osób zatrudnionych przez GOPS sprawujących opiekę nad osobami starszymi; – liczba osób starszych objęta pomocą GOPS; – liczba wolontariuszy zajmujących się osobami starszymi; – liczba projektów zrealizowanych na rzecz osób starszych;
	2. Zwiększenie aktywności społecznej osób starszych.	MGOPS, Urząd Miasta i Gminy w Mordach	– liczba osób działająca w organizacjach i stowarzyszeniach na rzecz osób starszych; – liczba projektów zrealizowanych na rzecz osób starszych w kierunku zwiększenia aktywności osób starszych; – liczba spotkań, wyjazdów integracyjnych.
Cel strategiczny 6. Przeciwdziałanie zjawisku przemocy	1. Stworzenie jednolitego systemu wsparcia.	MGOPS	– Liczba wszczętych procedur Niebieskich Kart; – Liczba zakończonych procedur Niebieskich Kart; – Liczba powołanych grup roboczych; – Liczba rodzin objęta działaniami edukacyjnymi w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie; – Liczba przygotowanych materiałów profilaktycznych; – Liczba pracowników biorąca udział w szkoleniach z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie; – Liczba osób stosujących przemoc skierowana do podjęcia leczenia lub terapii; – Liczba wizyt monitorujących środowiska zagrożonych przemocą; – Liczba odebranych dzieci w trybie art. 12 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
	2. Podnoszenie poziomu kompetencji przedstawicieli podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy.	MGOPS	– liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego; – liczba podmiotów uczestnicząca we wspólnych szkoleniach, konferencjach, seminariach; – liczba zorganizowanych konferencji i szkoleń;

Cel strategiczny	Cele operacyjne – kierunki niezbędnych działań	Odpowiedzialność za realizację	Wskaźniki realizacji działania
Cel strategiczny 7. Wspieranie i pomoc osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością.	1. Zaspokajanie niezbędnych potrzeb bytowych osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością.	MGOPS, organizacje pozarządowe	– liczba osób objęta indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności; – liczba osób, którym przyznano świadczenia pieniężne, niepieniężne; – liczba osób objętych pomocą doraźną lub okresową w postaci jednego gorącego posiłku dziennie; – liczba osób bezdomnych skierowanych do schroniska; – liczba osób bezdomnych umieszczonych w noclegowniach i ogrzewalniach; – liczba umów zawarta ze schroniskami dla osób bezdomnych na świadczenie pomocy w formie schronienia;
	2. Zapobieganie dalszemu rozwojowi problemu bezdomności	MGOPS	– liczba osób, którym udzielono schronienia (skierowanie do schroniska); – liczba mieszkań komunalnych; – liczba zamian mieszkań zadłużonych na mieszkania o niższym standardzie i niższych opłatach czynszowych; – liczba osób zagrożonych bezdomnością wykonujących prace społecznie użyteczne; – liczba osób otrzymująca dodatki mieszkaniowe
Cel strategiczny 8. Wspomaganie prawidłowego funkcjonowania rodzin ze szczególnym uwzględnieniem rodzin mających trudności w wypełnianiu swoich podstawowych funkcji.	1. Wspieranie rodziny w ponoszeniu kosztów utrzymania i wychowania dzieci w rodzinie.	MGOPS	– liczba rodzin korzystająca z pomocy społecznej; – liczba rodzin pobierająca świadczenia rodzinne; – liczba rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi objętych pracą socjalną; – liczba udzielonych stypendiów szkolnych o charakterze socjalnym;
	2. Wsparcie rodziny w środowisku oraz pomoc rodzinom w przezwyciężeniu trudności opiekuńczo – wychowawczych	MGOPS	– liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej, za które gmina poniosła koszty; – liczba rodzin objętych pomocą asystenta rodziny; – liczba i rodzaj zorganizowanych wyjazdów/zajęć dla dzieci i młodzieży w celu zagospodarowania wolnego czasu; – liczba rodzin pobierających świadczenie w ramach Programu Rodzina 500+; – liczba asystentów rodziny; – liczba diagnoz dotyczących analizy rodzin, których dzieci zagrożone są umieszczeniem w pieczy zastępczej;

Cel strategiczny	Cele operacyjne – kierunki niezbędnych działań	Odpowiedzialność za realizację	Wskaźniki realizacji działania
	3. Rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodzin	MGOPS	– liczba osób korzystająca ze szkoleń i warsztatów podnoszących umiejętności wychowawcze; – liczba rodzin, które skorzystały ze specjalistycznego poradnictwa; – liczba rodzin, które odbyły terapię; – liczba zrealizowanych programów terapeutycznych dla dzieci i młodzieży; – liczba zrealizowanych projektów mających na celu ochronę życia rodzin oraz rozwój specjalistycznego dla nich wsparcia; – liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych promujących odpowiedzialne rodzicielstwo;
Cel strategiczny 9. Zapewnienie pomocy w przystosowaniu osób opuszczających zakład karny do warunków funkcjonowania w społeczności lokalnej.	1. Wsparcie w środowisku oraz pomoc w przezwyciężeniu trudności wynikających z funkcjonowania w społeczności lokalnej.	MGOPS	– Liczba osób objętych wsparciem – liczba programów skierowanych do osób opuszczających Zakład karny

Źródło: Opracowanie własne

9. Spis tabel, wykresów, rysunków

Tabela 1. Liczba mieszkańców Miasta i Gminy Mordy z podziałem na płeć.....12
Tabela 2. Struktura wiekowa mieszkańców Miasta i Gminy Mordy w 2017 roku 13
Tabela 3. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym oraz poprodukcyjnym na terenie Miasta i Gminy Mordy w latach 2012-2017 13
Tabela 4. Migracje na pobyt stały na terenie Miasta i Gminy Mordy wg typu i kierunku 15
Tabela 5. Przyrost naturalny na terenie Miasta i Gminy Mordy w latach 2012-2017 16
Tabela 6. Podmioty gospodarcze działające na terenie Miasta i Gminy Mordy w latach 2012-2017 17
Tabela 7. Zasoby mieszkaniowe na terenie Miasta i Gminy Mordy.....19
Tabela 8. Opieka zdrowotna na terenie Miasta i Gminy Mordy 20
Tabela 9. Poziom wykształcenia mieszkańców Miasta i Gminy Mordy w roku 2002 21
Tabela 10. Poziom wykształcenia mieszkańców powiatu siedleckiego 22
Tabela 11. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego na terenie Miasta i Gminy Mordy w latach 2012-2017 22
Tabela 12. Placówki oświatowe funkcjonujące na terenie Miasta i Gminy Mordy.....24
Tabela 13. Pomoc społeczna na terenie Miasta i Gminy Mordy – zadania własne Gminy w latach 2013-2017.....32
Tabela 14. Liczba bezrobotnych na terenie Miasta i Gminy Mordy w latach 2013-2016 35
Tabela 15. Liczba beneficjentów korzystających z pomocy z powodu bezrobocia 36
Tabela 16. Liczba beneficjentów objętych pomocą MGOPS w Mordach z powodu ubóstwa 37
Tabela 17. Liczba beneficjentów objętych pomocą MGOPS w Mordach z powodu niepełnosprawności 37
Tabela 18. Liczba osób starszych zamieszkujących Miasto i Gminę Mordy.....39
Tabela 19. Beneficjenci pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego na terenie Miasta i Gminy Mordy 40
Tabela 20. Wsparcie kierowane ze względu na potrzebę ochrony macierzyństwa lub wielodzietności na trenie Miasta i Gminy Mordy 40
Tabela 21. Liczba beneficjentów korzystających z pomocy MGOPS w Mordach z powodu uzależnień od alkoholu i narkotyków 44
Tabela 22. Liczba osób bezdomnych w Mieście i Gminy Mordy 46
Tabela 23. Liczba ofiar i sprawców przemocy w rodzinie na terenie Miasta i Gminy Mordy ..47
Tabela 24. Przestępczość na terenie Miasta i Gminy Mordy w latach 2014-2017.....48
Tabela 25. Osoby korzystające z pomocy społecznej z powodu trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego 48
Tabela 26. Analiza SWOT 95
Tabela 27. Prognoza przyrostu naturalnego dla Miasta i Gminy Mordy do 2026 roku.....96
Tabela 28. Prognoza salda migracji dla Miasta i Gminy Mordy do 2026 roku 97
Tabela 29. Prognoza liczby ludności Miasta i Gminy Mordy w podziale na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny do 2026 r. 98
Tabela 30. Prognoza struktury wiekowej mieszkańców Miasta i Gminy Mordy do 2026 roku99
Tabela 31. Prognoza zmian problemów społecznych na terenie Gminy w wyniku realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych 100
Tabela 32. Cele strategiczne SRPS 102
Tabela 33. Kierunki niezbędnych działań 103
Tabela 34. Przykładowe wskaźniki realizacji kierunków niezbędnych działań.....108

Wykres 1. Struktura ludności Miasta i Gminy Mordy z podziałem na płeć.....12
Wykres 2. Migracje wewnętrzne na terenie Gminy i Miasta Mordy 15
Wykres 3. Urodzenia żywe i zgony.....16
Wykres 4. Struktura działalności gospodarczej na terenie Miasta i Gminy Mordy w 2017r. wg sekcji PKD 2007 (podmioty prywatne) 18
Wykres 5. Płeć respondentów uczestniczących w ankiecie dotyczącej problemów społecznych występujących na terenie Miasta i Gminy Mordy.....49
Wykres 6. Wiek respondentów uczestniczących w ankiecie dotyczącej problemów społecznych występujących na terenie Miasta i Gminy Mordy.....50
Wykres 7. Wykształcenie respondentów uczestniczących w ankiecie dotyczącej problemów społecznych występujących na terenie Miasta i Gminy Mordy.....50
Wykres 8. Status zawodowy respondentów uczestniczących w ankiecie dotyczącej problemów społecznych występujących na terenie Miasta i Gminy Mordy.....51
Wykres 9. Problemy społeczne występujące w Mieście i Gminie Mordy, które zdaniem ankietowanych są najpilniejsze do rozwiązania. 52
Wykres 10. Przyczyny występowania problemu uzależnień na terenie Miasta i Gminy Mordy 53
Wykres 11. Jakie działania winny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin? 54
Wykres 12. Problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne z terenu Miasta i Gminy Mordy.....56
Wykres 13. Działania mogące umożliwić osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym Miasta i Gminy Mordy 57
Wykres 14. Przyczyny bezradności rodziców z ternu Miasta i Gminy Mordy w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego 59
Wykres 15. Działania mogące poprawić sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w Mieście i Gminie Mordy 61
Wykres 16. Negatywne zjawiska społeczne na które najbardziej narażone są dzieci i młodzież z ternu Miasta i Gminy Mordy 63
Wykres 17. Opinia respondentów na temat poziomu bezrobocia na terenie Miasta i Gminy Mordy 64
Wykres 18. Kroki, które należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych w Mieście i Gminie Mordy 65
Wykres 19. Stan poczucia bezpieczeństwa na terenie Miasta i Gminy Mordy 66
Wykres 20. Przyczyny braku poczucia bezpieczeństwa publicznego na terenie Miasta i Gminy Mordy.....66
Wykres 21. Czynniki mogące wpłynąć na zwiększenie poczucia bezpieczeństwa publicznego w Mieście i Gminie Mordy.....67
Wykres 22. Problemy dotykające najczęściej osoby starsze z terenu Miasta i Gminy Mordy68
Wykres 23. Działania mogące poprawić sytuację osób starszych na terenie Miasta i Gminy Mordy 69
Wykres 24. Zjawisko przemocy w rodzinie w najbliższym otoczeniu ankietowanych 69
Wykres 25. Zgłoszenie przemocy do odpowiedniego organu jak policja, prokuratura, sąd, Zespół Interdyscyplinarny.....70
Wykres 26. Najskuteczniejsze działania wobec ofiar przemocy domowej na terenie Miasta i Gminy Mordy.....71

Wykres 27. Działania mogące poprawić sytuację rodzin wielodzietnych i niepełnych w lokalnie społeczności 72
Wykres 28. Problem bezdomności mieszkańców Miasta i Gminy Mordy 72
Wykres 29. Najskuteczniejsze działania w rozwiązaniu problemu bezdomności 73
Wykres 30. Czynniki decydujące o tym, że niektórzy ludzie nie potrafią poradzić sobie z problemem ubóstwa, trudną sytuacja materialną 74
Wykres 31. Zadowolenie mieszkańców z warunków życia w Mieście i Gminie Mordy 75
Wykres 32. Powody migracji młodych ludzi z Miasta i Gminy Mordy 76
Wykres 33. Organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży w trakcie dni wolnych od nauki 77
Wykres 34. Aktywizacja społeczna ludzi starszych - rozwój działań Klubów Seniora, itp. 77
Wykres 35. Działania na rzecz zwiększenia bezpieczeństwa na terenie Gminy 78
Wykres 36. Zwiększenie pomocy socjalnej dla najuboższych 78
Wykres 37. Organizacja imprez integracyjnych mających na celu aktywizację mieszkańców (np. Pikniki rodzinne itp.) 79
Wykres 38. Organizowanie lokalnych programów wspierania mieszkańców 79
Wykres 39. Uruchomienie żłobka 80
Wykres 40. Skuteczniejsze egzekwowanie zakazu sprzedaży napojów alkoholowych dzieciom, młodzieży, osobom nietrzeźwym 80
Wykres 41. Zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów 81
Wykres 42. Usługi w postaci pomocy sąsiedzkiej 81
Wykres 43. Doradztwo/spotkania/zajęcia w świetlicach wiejskich 82
Wykres 44. Likwidacja barier architektonicznych w instytucjach publicznych 82
Wykres 45. Wspieranie działań artystycznych 83
Wykres 46. Budowa bloków 83
Wykres 47. Mieszkania chronione, socjalne 84
Wykres 48. Poprawa stanu dróg, budowa ścieżek rowerowych, itp. 84
Wykres 49. Udział ankietowanych ze względu na wiek 86
Wykres 50. Zażywanie narkotyków wśród respondentów 86
Wykres 51. Zażywanie narkotyków wśród znajomych ankietowanych 87
Wykres 52. Źródła nabywania narkotyków 87
Wykres 53. Opinia respondentów na temat narkotyków 88
Wykres 54. Przebywanie w towarzystwie osób zażywających narkotyki 88
Wykres 55. Narkotyki najczęściej zażywane przez dorosłych 89
Wykres 56. Zdanie respondentów na temat marihuany 89
Wykres 57. Powody sięgania dorosłych po narkotyki 90
Wykres 58. Opinia respondentów na temat nieszkodliwość zażywania narkotyków 90
Wykres 59. Ocena posiadanej wiedzy na temat narkotyków 91
Wykres 60. Ocena świadomość zagrożeń osób zażywających narkotyki 91
Wykres 61. Opinia respondentów na temat czy kamery w szkołach i nie wpuszczanie osób z poza szkoły powodują, że młodzież ma utrudniony kontakt z dealerami 92
Wykres 62. Dostępność narkotyków w otoczeniu respondentów 92
Wykres 63. Poziom wiedzy badanych na temat narkotyków 93
Wykres 64. Źródła pozyskiwania wiedzy na temat narkotyków 93
Wykres 65. Narkomania jako ważny problem społeczny w Mieście i Gminie Mordy 94
Wykres 66. Prognoza salda migracji dla Miasta i Gminy Mordy do 2026 roku 97
Wykres 67. Prognoza liczby ludności Miasta i Gminy Mordy w podziale na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny do 2026 roku 99

Rysunek 1. Położenie Miasta i Gminy Mordy na tle powiatu siedleckiego i województwa mazowieckiego.....11